

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SF. ARHIEPISCOPII A BUCUREȘTILOR
ȘI A SFINTELOR EPISCOPII A BUZĂULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

INCHINARE

I.P.S. PATRIARH JUSTINIAN

CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A TREI ANI DELA ÎNSCĂUNARE

6—7

IUNIE-IULIE

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI ARHIEPISCOPII A BUCUREȘTILOR
ȘI A SFINTELOR EPISCOPII A BUZĂULUI ȘI A DUNĂRII DE JOS

APARE CU BINECUVÂNTAREA ȘI INDRUMAREA I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN

Intru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Stăpâne!

Redacția și Administrația : Secția Culturală a Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor

LA TREI ANI DE PATRIARHAT

Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul nostru Patriarh Justinian a împlinit 50 ani de vârstă și trei ani ca Patriarh al Bisericii noastre Ortodoxe Române. Este un moment sărbătoresc de o mare însemnătate pentru noi cei bisericești.

Trebue să dăm slavă lui Dumnezeu, a cărui Pronie a binecuvântat cu bogate și alese roade duhovnicești pe Prea Fericitul Patriarh, în strădaniile necurmăte într-o conducere corăbiei noastre bisericești, spre liman lin și mântuitor. Toți care am lucrat în cea mai strânsă colaborare cu I. P. S. Sa, avem căderea să afirmăm că personalitatea Patriarhului nostru este covârșitoare. Sunt diferite trepte ierarhice în Biserică. În fruntea acestora stă, fără îndoială, demnitatea patriarhală. Se spune cu tot dreptul, că semnul unei opere săvârșite de cineva este chiar stilul personalității respectivului. Tot așa se poate spune și de I. P. S. Sa, că semnul operei sale este stilul personalității și al vieții închinată integral Bisericii.

Niciun moment de vid în viața sa, ci mereu activ și oțelit în atmosfera religioasă, — și-a pus în plin acord viața cu convingerile și a fost cu totul străin de orice interes personal, sacrificând totul pentru a face față problemelor bisericești în vremurile de adânci prefaceri sociale, pe care le trăim. A știut să centralizeze toate eforturile și, cu vederea clară și cu deplină încredere, a biruit toate greutățile și a făcut față cu prisosință răspunderilor patriarhale, care îi apasă pe umeri.

Cercetând biografia I. P. S. Sale, rămâi incredințat că suprema-i ascensiune n'a întârziat prea mult, pentru că a meritat-o cu prisosință. Nu vrem să facem apel la retorică și

nici nu vânam nuanțe de expresii, când este vorba să elogiem personalitatea I. P. S. Sale. Nu greșim când spunem că Patriarhul nostru reprezintă misiunea practică și pastorală a Bisericii. Este un om de acțiune prin temperament și sub energica lui îndrumare, s'au realizat lucruri mari, pe linia doctrinei și predaniilor Sfintei noastre Biserici.

Sf. Vasilie cel Mare spune undeva, că pentru a face elogiul cuiva, pentru restul oamenilor, trebuie o adevărată risipă de aprecieri, însă pentru cei drepti, simplul adevăr al acțiunilor este de ajuns pentru a arăta abundența meritelor lor. Înfăptuirile și toate acțiunile Patriarhului Justinian sunt cunoscute tuturor și alcătuiesc cel mai îndreptățit elogiul ce i se poate aduce. Nici nu se putea să nu înfăptuiască ceea ce a înfăptuit, deoarece are toate calitățile cerute de înalta sa chemare patriarhală. În antologia de articole, care se vor publica, cu acest prilej festiv, se vor afla unele din ele care vor relata toate realizările despre care vorbim.

Astăzi, la trei ani de patriarhat, aclamăm personalitatea I. P. S. Justinian. Nu-i o natură sau fire complicată, care ar putea să scape definițiilor clare, ci este un suflet măreț, încărcat cu minunate daruri, ca: inteligență, flacără apostolică, virtute de conducător bisericesc și de mari înfăptuiri. Așadar, om de mare credință și de acțiune. Ceva mai mult încă, Patriarhul nostru este un creator; și ca toți creatorii, știe că cele mai mari opere ale unui om sunt aproape totdeauna învieri.

A înviat viața noastră bisericească. Aceasta o știu colaboratorii I. P. S. Sale, o știu preoții și toți cei ce iubesc această Sfântă Instituție. Cel mai măreț titlu de glorie al I. P. S. Sale rămâne reînvierea Ortodoxiei în Ardeal, prin ruperea pecetilor, care legau pe unii din frații noștri, de sute de ani de Roma papistăsească.

Patriarhul nostru a manifestat o aptitudine deosebită de a sesiza spiritul vremii. Ne-a adus aminte tuturor, că pe lângă mântuirea individuală este și o mântuire de obște. Ne-a grăit limpede despre „Apostolatul social”. Acest apostolat social al Bisericii, l-a văzut în elanurile spirituale ale credinței ortodoxe și în strădaniile neostenite întru aplicarea eticii creștine la viața obștească. Vrea ca în această privință să răscumpărăm greșelile pe care Biserica le va fi făcut cu privire la chemarea ei socială. Dorește să pornim la lucru, soli-

dari cu cei ce luptă pentru cucerirea demnității umane, precum și pentru liberarea lumii de sub domnia banului, a violenței, a minciunii și a nedreptății. La Conferința Panortodoxă dela Moscova din 1948, I. P. S. Sa a accentuat rolul Bisericii în vâltoarea evenimentelor actuale. S'a contopit dintru început în sufletul colectiv.

Prieten al măsurii și al echilibrului, este împotriva exceselor posibile ale misticismului și a falselor metode de aseză. Toate contrafacerea morbidă la care este expusă dreapta credință găsesc în I. P. S. Sa un aprig împotrivor. Hotărât împotriva inovațiilor periculoase din cult, mai ales, Patriarhului nostru păstrează cumpăna Ortodoxiei pe linia justă a fi-rescului ei echilibru.

Patriarhul nostru este un mare maestru în cărmuirea bisericească. Ce poate fi mai subtil și mai greu decât să cărmuiesti sufletele?

În latura culturii noastre teologice și a organizării instituțiilor bisericești pentru pregătirea slujitorilor Sfântului Altar, și-a câștigat merite nepieritoare, cari îi dau dreptul la profunda noastră recunoștință.

Faima și strălucirea Bisericii noastre, I.P.S. Sa le-a dus peste hotare. Reluând legăturile canonice cu Biserica Rusă și cu celelalte Biserici Ortodoxe, luptă acum pentru apărarea păcii și pentru o cât mai strânsă legătură între popoarele lumii. În prezent este promotorul traducerii în fapt a Ecumenicității Bisericii.

Veghează la bunul mers al treburilor bisericești și la sincera colaborare cu Statul, pentru binele și fericirea poporului muncitor. Biserica noastră nu aprobă un regim, care s'ar întemeia pe căutarea cu orice preț a profitului individual. Ea conlucrează cu acel regim, care se întemeiază pe egalitate, cooperare și frățietate umană. Ea nu este împotriva progresului și nu sprijină conservatorismul social.

Înalt Prea Sfințitul Justinian duce o viață intens creștină. Este plin de credință. Așa se explică dragostea sa de Dumnezeu și iubirea sa de oameni.

Își exercită drepturile canonice de Patriarh nu în sensul Cezaro-Papismului apusean, ci în cel mai curat spirit de colegialitate față de Membrii Sfântului Sinod. Cu câtă dragoste și cu câtă bucurie, ne ducem acum la Patriarhie! Dece? Pentru că știm cu câtă bunăvoință și deplină prietenie ne întâmpi-

nă Patriarhul Justinian. Nici nu știi cât de repede trece timpul, în convorbiri calde și frățești! Căminul arhieresc, una din cele mai necesare și mai frumoase realizări pentru găzduirea membrilor Sfântului Sinod, ne oferă o potrivită adăpostire și ne prilejuiește întâlnirea, facilitându-ni-se schimbul de vederi. Venind spre „Acropola” noastră patriarhală, ne simțim atrași de atmosfera ce stăpânește aci. Urcând pe această „colină inspirată”, aflăm normele verificate de cârmuirea bisericască.

Am încercat să fixez unele trăsături esențiale ale fizionomiei morale a Patriarhului nostru. Că am reușit, în parte, sau de loc, nu știu. Eu una știu, că ceea ce am scris, am scris cu toată inima și cu toată sinceritatea, după măsura priceperii și a cugetului meu. Nu am pretenția ca acest articol să fie numărat în „Antologia” celorlalte articole omagiale și festive. Aș fi foarte bucuros, dacă la trăsăturile fizionomiei morale a Patriarhului s’ar adăoga cât mai multe altele, care vor fi expuse, mai cu talent și cu mai multă putere de intuiție, pentru ca portretul moral al I. P. S. Sale să fie cât mai complex și cât mai real. Am, însă, convingerea fermă că cele scrise nu-i vor fi ofensat smerenia Prea Fericirii Sale.

† ANTIM,
Episcopul Buzăului

FERICIȚI FĂCĂTORII DE PACE

„Acestea grăitu-le-am vouă ca întru Mine pace să aveți. In lume, necazuri veți avea; dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33).

Cu aceste cuvinte, Mântuitorul își încheie lunga Sa învățătură din seara Cinei de taină, către sfinții săi ucenici și apostoli.

Din acea prea sfântă seară și până azi și până la sfârșitul lumii, toți cei ce cred în Dumnezeuirea lui Iisus Hristos, au simțit și simt nezdruccinatul adevăr — al păcii pe care El o dă, confruntată cu turburarea în care zace lumea aceasta.

Cugetătorii creștini și poeții Sfintei Biserici au văzut pururea pacea creștină închipuită în țărnul de stâncă, ridicat în coasta mării, iar nestatornicia mării, vijeliile cari o frământă, revoltele spumegânde cari o ridică și o izbesc de țarm, le-au asemuit neconținut cu turburarea și cu durerile din această lume.

Pacea lui Iisus Hristos este, laolaltă, și veșmântul sufletului nostru și starea conștiinței noastre și semnul măreț al nădejzii noastre, în revărsare eternă peste hotarele acestei vieți.

Ce frumos arată făptura lui Dumnezeu, într'o zi de primăvară, când cerul este fără de nori, când livezile se apropie de coasă, când oamenii albesc ogoarele, când păsările își durează cuiburile în duminică și albinele își torc, printre flori, zumzetul lor, tot atât de dulce ca și mierea pe care o pregătesc!

Ce frumos arată omul — această complicată operă a lui Dumnezeu — când el și-a simplificat inima, și-a strunit patimile, și-a supus viața poruncilor Sfintei Evanghelii și um-

blă — pașnic și cucernic — pe calea anilor și a muncii dătătoare de sănătate!

Biserica Mântuitorului a predicat lumii, totdeauna, pacea aceasta, ajunsă azi legea sufletului nostru. Această pace adună și însumează trei calități, trei condiții: credința în Dumnezeu, iubirea către aproapele și nădejdea în viața viitoare.

Suntem pașnici, fiindcă credem în Dumnezeu. Suntem pașnici fiindcă iertăm, îngăduim și iubim pe aproapele.

• Aceasta este temelia vieții noastre sufletești. Aceasta este rațiunea noastră de a fi și de a continua. Acesta este imperativul celor ce se numesc creștini și mai ales al celor ce au căderea să conducă pe frații lor creștini și Biserica Domnului.

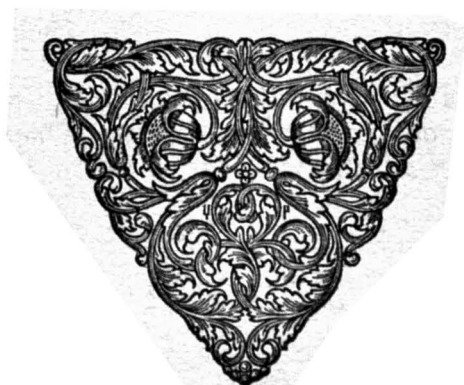
Un fiu al Bisericii — un simplu credincios — este un fiu al păcii.

Un preot este un propovăduitor și un pilduitor al păcii.

Un Arhiepiscop — Episcop, Mitropolit ori Patriarh — este, trebuie să fie: un zelos apostol al păcii; un organizator al păcii și, în vremuri excepționale, un campion al păcii.

Și așa îl vedem, azi, pe Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pe I. P. S. Justinian.

GALA GALACTION

I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN ȘI NOUA ÎNDRUMARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI TEOLOGIC

Implinirea misiunii Bisericii Ortodoxe, așa cum i-a fost hotărâtă de Domnul nostru Iisus Hristos, este strâns legată de propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, păstrat în Sfintele Scripturi și în Sfintele Tradiții. Această activitate doctrinală, indeplinită de Intemeietorul creștinismului, a fost continuată de Sfinții Apostoli și de Sfinții Părinți, apoi de ierarhia bisericească până în zilele noastre. Ea formează una dintre preocupările principale ale Bisericii Ortodoxe, căci de propovăduirea doctrinei și de păstrarea ei depinde însăși existența religiei creștine.

Acest rol major al activității didascalice sau învățătoarești l-au înțeles marii dascăli ai religiei creștine, care au cristalizat în vechile școli din Alexandria, Antiohia, Cezareea, Atena și Roma principiile tradiționale ale învățământului teologic, principii însușite apoi de veacurile post-patristice și păstrate până astăzi. Învățământul teologic corespundea necesităților Bisericii, care-și organiza propovăduirea doctrinei în școlile sale. În aceste școli, teoria și practica erau cercetate și remediate de marii maeștri ai vieții creștine, care au devenit exemple mărețe pentru noi, ca Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz, Sfântul Ioan Gură de Aur și alții.

Problema învățământului a rămas, deci, una dintre preocupările mari ale Bisericii, de-a-lungul tuturor veacurilor scurse. Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, conștient de rolul imens al învățământului în Biserica Ortodoxă Română, a acordat acestei probleme o atenție permanentă și deosebită din primele zile ale înscăunării sale ca Patriarh. Cunoșcător adânc al realităților învățământului nostru teologic, deținând într-o vreme direcția unui seminar teologic, I. P. S. Patriarh Justinian știa părțile bune, dar și părțile rele ale acestui învățământ, locurile pline de lumină, dar și cele pline de umbră. Constituția Republicii Populare Române, dând libertate deplină de organizare și de liberă funcționare cultelor religioase, prin articolul al 27-lea, permitea întemeierea și conducerea școlilor teologice de către Biserica Ortodoxă Română, după nevoile sale duhovnicești. Întemeiat pe aceste realități, I.P.S. Patriarh a pornit la noua îndrumare a învățământului teologic.

Înainte de deschiderea noilor Institute Teologice de grad Universitar din București, Sibiu și Cluj, învățământul teologic superior era predat în două Facultăți de Teologie: una la Suceava, alta la București, și în cinci Academii Teologice, care funcționau la: Sibiu, Cluj, Caransebeș, Arad și Oradea. Facultățile de Teologie aparțineau Ministerului Învățământului Public, numai în chestiuni de ordin canonic și doctrinal se supuneau Sfântului Sinod, iar Academii Teologice aparțineau Ministerului Cultelor, care le numea profesorii și le organiza, rămânând întreaga suferință canonică și duhovnicească Chiriarhului locului. După cum se vede, organizarea învățământului teologic superior nu era unitară, nici subordonată în întregime Sfântului Sinod, singurul în măsură a hotărî asupra înființării și funcționării acestor școli.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian readuce toate școlile de învățământ teologic sub directa supraveghere a Sfântului Sinod, curmând laicizarea învățământului teologic. Așa iau ființă, pentru pregătirea clerului ortodox, trei Institute Teologice de grad Universitar la: București, Sibiu și Cluj, care-și deschid porțile complet restructurate, cu catedrele din nou sistematizate și cu programe analitice amănunțit studiate, corespunzătoare noii chemări a păstorilor de suflete.

Institutul Teologic de grad Universitar din București a fost înaugurat în mod definitiv în ziua de 30 Ianuarie 1949, la marele praznic al Sfinților Trei Ierarhi, patronii Institutelor Teologice. Cu acest prilej, I.P.S. Patriarh Justinian a spus: «Plină de bucurie este așlăzi inima mea, fără de margini este fericirea ce se revărsă peste sufletul meu, iar buzele mele nu pot mărturisi decât prin graiul cel nepieritor al Psalmistului: «Mă bucur că Domnul a auzit glasul meu și rugăciunea mea, că a plecat spre mine urechea Sa» (Ps. 114, 1-2). Pentru că, într'adevăr, astăzi Dumnezeu împlinește una din vechile și arzătoare dorinți ale Sfintei noastre Biserici Românești, redându-i dreptul de a-și pregăti ea singură pe slujitorii altarelor, potrivit învățăturii, rânduielilor și nevoilor sale».

Intr'adevăr, grija I.P.S. Patriarh a fost mare pentru creșterea viitoarelor generații de preoți ai sfintelor noastre altare. Studenții în teologie, care în trecutul Facultăților de Teologie duceau o viață grea, de mizerie, fiind expuși lipsurilor și bolilor, au fost primiți toți în internat și au devenit bursierii Institutului, fiind ținuti la studii de Eparhiile lor de origine și ajutați de Ministerul Cultelor, prin burse anuale. Viața și pregătirea acestor studenți teologi au intrat sub supravegherea directă a Bisericii Ortodoxe Române, care controlează, prin organele sale autorizate, vocația, dragostea de noua profesiune și purtarea lor.

Preocupat de pregătirea lor duhovnicească, I.P.S. Patriarh Justinian urmărește de aproape frecvența studenților teologi la sfintele slujbe și însușirea unui spirit de viață, care să asigure buna reușită a fiecăruia dintre ei în parohiile ce le vor conduce. Studiile teologice nu mai au, astfel, caracterul strict intelectualist de altă dată, ci studenții teologi învață și practic, cum se săvârșește fiecare slujbă, învățând ritualul, tipicul și cântarea bisericească, în mod activ, la strană.

Pregătirea științifică a studenților teologi este făcută după noua programă analitică. Această programă a sistematizat catedrele pe grupe de discipline, controlate de un profesor șef de catedră, și a amănunțit materia de predat pe un număr de lecții legal, în conformitate cu dispozițiunile în vigoare ale învățământului universitar.

Marea lipsă a manualelor de studii a început a fi remediată, prin organizarea metodică și colectivă a alcătuirii lor. Profesorii specialiști dela cele trei Institute Teologice lucrează, în momentul de față, asiduu la lecțiile ce li s'au încredințat fiecăruia din viitoarele manuale unice.

Institutul Teologic Universitar din București acordă și titlul de magistru și de doctor în teologie. Aceste titluri se obțin numai frecventând cursurile speciale dela acest Institut, care durează trei ani de zile. După trei azi de zile, magistrantul promovat se poate înscrie la titlul de doctor în teologie, care durează alți doi ani. Cursurile de magistru în teologie au fost reorganizate. Candidații la acest titlu au fost supuși unui examen de admitere, iar cei reușiți au fost obligați să frecventeze cursurile și să ducă viață de internat. La aceste cursuri, profesorii predau probleme speciale aprofundate, aprobate de către Sfântul Sinod.

Institutele Teologice de grad Universitar au, în sfârșit, organul lor de publicitate și anume: revista «Studii Teologice», care a reapărut complet restructurată. La ea colaborează toți profesorii de teologie dela Institutele Teologice, asigurându-i apariția regulată și ținuta sa de înalt nivel și prestigiu științific.

Aceasta a fost grija I.P.S. Patriarh Justinian față de clerul viitor, de generațiile tinere. Ea n'a rămas însă numai la tineret, ci a cuprins și preoțimea dela sate și orașe, generațiile de preoți care activau în ogorul Domnului. Așa au luat naștere, la toate cele trei Institute Teologice, cursurile de îndrumare misionară și socială a preoțimii ortodoxe. La Institutul Teologic din București aceste cursuri au ajuns la seria a X-a și totalizează un număr de peste 3.500 de preoți cursiști.

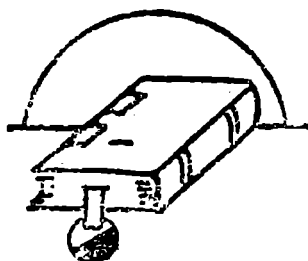
La aceste cursuri de îndrumare misionară și socială, preoțimea ortodoxă își reîmprospătează cunoștințele teologice; cunoaște noile realități din țara noastră; trăiește în miros de tămâie și în rugăciune, frecventând sfintele slujbe, în cadrul cărora învață legile sacre ale predicii, metodele științifice ale catehetice, contribuind la unificarea cântării ritualului și tipicului. Cursurile de îndrumare misionară și socială au devenit noua școală de orientare a preoțimii ortodoxe, o școală necesară pentru fiecare preot. Vom înțelege, astfel, cuvintele pline de căldură sufletească ale I.P.S. Patriarh Justinian, spuse cu prilejul inaugurării lor: «Am voit să arăt prin aceasta interesul cu totul deosebit pe care Sfântul Sinod și Biserica noastră Ortodoxă întregă îl acordă acestor cursuri, adică acestei mari lucrări ce urmează a se desfășura, în continuare, în acest înalt laborator spiritual: de scrutare a conștiinței fiecăruia, de înviorare și fortificare a vocației sacerdotale, de reîncălzire și stimulare a zelului misionar și de verificare și completare a mijloacelor de activitate pastorală — și în același timp am voit să reamintesc nădejile mari, pe care Biserica noastră

și poporul nostru dreptcredincios și le pun în rezultatele acestor pregătiri a preoților lor».

Institutele Teologice de grad Universitar au devenit, așa după cum atât de nimerit a precizat I.P.S. Patriarh Justinian, înaltele laboratoare spirituale ale Bisericii Ortodoxe Române. În aceste laboratoare spirituale se întâlnesc viitoarele generații de preoți cu generațiile care activează astăzi pe ogoarele duhovnicești ale Bisericii. Aici se schimbă experiențele și se cristalizează chipul noului preot ortodox, așa cum îl vrea Arhipăstorul nostru: «Dorim să vedem în sfintele altare preoți conștienți de misiunea lor, iar în societate cetățeni devotați Statului și poporului».

Pr. Prof. **Petru Rezuș**

Prorectorul Institutului Teologic
de grad Universitar din București

O NOUĂ DISCIPLINĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL NOSTRU TEOLOGIC

S'a mai vorbit și cu alte prilejuri despre importanța covârșitoare a schimbărilor ce s'au produs în învățământul nostru teologic în cei trei ani de viguroasă și clarvăzătoare arhipăstorie a I. P. S. Patriarh Justinian. Nu știm, însă, să se fi remarcat vreodată un fapt plin de semnificații și care merită mai puțin decât oricare altul să fie trecut sub tăcere; un fapt care marchează un nou spirit, o nouă orientare în teologia ortodoxă română. Este vorba despre introducerea oficială a istoriei religiilor în învățământul nostru teologic.

Lucrurile stau astfel: În anul 1948, odată cu trecerea învățământului teologic sub directa conducere a Bisericii, s'a înființat la Institutul Teologic Universitar din București o catedră de **Istorie comparată a religiilor**, pentru studenții care urmează cursurile de magisteriu și doctorat. Totdeodată, catedrele de Teologie fundamentală (Apologetică) dela cele trei Institute Teologice — București, Sibiu, Cluj — au fost transformate în catedre de **Teologie fundamentală și Istoria religiilor**, iar la seminariile monahale s'a introdus un curs elementar de **Studiul comparat al religiilor**.

Cum vedem, istoria religiilor a fost introdusă în învățământul nostru teologic de toate gradele. Ceea ce denotă un gând, o intenție reformatoare, care merită să i se dea toată atenția.

De sigur, nu putem pretinde că știm exact care a fost acest gând, această intenție a I. P. S. Patriarh Justinian și a D-lui Ministru al Cultelor, care în bună înțelegere au plănuit și realizat reforma amintită mai sus și cărora le revine deci în întregime meritul de a fi introdus pentru prima dată în mod oficial studiul istoriei religiilor în învățământul universitar din țara noastră. Totuși credem că nu sunt greu de bănuț motivele care au stat la temelia acestei fericite inițiative.

Un prim motiv ar fi acela că istoria religiilor a căpătat o importanță atât de mare în lumea întreagă, atât în învățământul teologic cât și în cel neteologic, încât lipsa acestei discipline în învățământul nostru universitar ar fi un semn de inferioritate, un semn de neînțelegere a imperative-
lor științifice ale vremii.

Intr'adevăr, ar fi suficient să amintim numărul mare de catedre de istoria religiilor care există în lumea întreagă, pentru a se vedea ce importanță se acordă acestei științe în alte țări. Astfel, după o anchetă

făcută de profesorul de istoria religiilor Leonidas I. Filippidis, dela Facultatea de Teologie din Atena, existau încă din anul 1930 în lumea întreagă 120 catedre de istoria religiilor, dintre care 81 în facultăți de teologie (46 protestante, 30 romano-catolice și 5 ortodoxe) ¹⁾.

E trist să constatăm faptul că, în vreme ce în alte țări catedrele de istoria religiilor sunt pe punctul de a-și sărbători trei sferturi de veac de existență, la noi această disciplină n'a figurat niciodată printre materiile de învățământ. În Olanda, de pildă, au luat ființă, încă din anul 1876, patru catedre de istoria religiilor, câte una de fiecare din cele patru Universități ale țării, iar doi dintre primii profesori ai acestor catedre, pastorul arminian C. P. Tiele (Leyde) și P. D. Chantepie de la Saussaye (Amsterdam), și-au câpătat o mare reputație în deosebi prin manualele lor de istoria religiilor, devenite oarecum clasice. În Franța, de asemenea, prima catedră de istoria religiilor a luat ființă în anul 1879, la Collège de France (Paris), având ca prim titular pe pastorul protestant Albert Réville, iar în anul 1885 s'a organizat la Ecole des Hautes Etudes dela Sorbona (Universitatea din Paris), o secție de «Științe religioase», care avea cândva 15 catedre.

Învățământul confesional nu s'a lăsat nici el mai prejos, înființând de asemenea catedre de istoria religiilor. Romano-catolicismul, de pildă, și-a avut prima sa catedră de istoria religiilor la Institutul catolic din Paris în anul 1880, cu abatele de Broglie ca titular, iar «Universitatea liberă» din Bruxelles (Belgia) și-a avut catedra sa de istoria religiilor începând din anul 1884.

La noi, deși nu se poate spune că studiile de istorie în general au fost neglijate — ba dimpotrivă, am avut nu știu câte Institute de istorie, cu numeroase secțiuni — totuși nu s'au creat posibilitățile pentru întemeierea studiului istoriei religiilor și n'am avut decât câteva încercări sporadice în acest important domeniu de cercetare științifică.

Am fi nedrepti totuși, dacă n'am aminti cu acest prilej strădania mult regretatului nostru profesor Pr. Ioan Mihălcescu, devenit apoi Mitropolitul Irineu, care a cultivat cu toată dragostea studiul istoriei religiilor, atât în cadrul catedrei sale de Dogmatică și Teologie fundamentală, dela Facultatea de Teologie din București, cât și prin diferite publicații, participări la congrese de istoria religiilor, etc. Timp de câteva zeci de ani, acest mare muncitor și deschizător de drum în teologia românească a ținut un curs regulat de istoria religiilor, pe care l-a tipărit apoi sub titlul *Istoria religiunilor lumii* ²⁾. De asemenea, pentru a da puțință discipolilor săi să ia contact cu izvoarele istoriei religiilor, profesorul I. Mihălcescu a tradus în limba română câteva lucrări principale din literatura sacră a religiilor lumii ³⁾. Unele articole publicate de el în diferite reviste

1. Vezi: Teodor M. Popescu, *Din lucrările D-ului Leonidas I. Filippidis, Profesor la Facultatea de Teologie din Atena*, în rev. «Biserica Ortodoxă Română», an. LVI, Nr. 7-8, Iulie-August 1938, p. 422.

2. București, «Cugetarea», 1946.

3. *Epopoea lui Gîlgameș*, București, Tip. Cărților Bisericești, 1920. *Logea lui Mamu sau Instituțiile civile și religioase ale Indiei*, București, Casa Școalelor, 1920. *Bhagavad-Gita*, București, Tip. Cărților Bisericești, 1932. Toate acestea au apărut în «Biblioteca Istoriei Religiunilor», Nr. 1-3, întemeiată de I. Mihălcescu.

și numeroasele teze de licență și doctorat în teologie, cu subiecte din istoria religiilor, elaborate și publicate sub îngrijirea sa, merită de asemenea să fie menționate ⁴⁾.

Activitatea aceasta a profesorului I. Mihăloescu a rămas însă oarecum izolată, dintre discipolii săi mai tineri numai Părintele Profesor Ioan Gh. Coman publicând un număr de studii temeinice de istoria religiilor sau în strânsă legătură cu această știință ⁵⁾.

Dacă însă cercetăm greutățile pe care le-a întâmpinat și în alte țări introducerea studiului istoriei religiilor, nu ne mai mirăm prea mult de ce la noi a trebuit să treacă atâta vreme până să se facă dreptate acestei discipline. Astfel, în lecția sa de deschidere a primului curs de istoria religiilor la catedra nou înființată la Roma (1924), cunoscutul profesor Raffaele Pettazzoni se plângea de «multele și feluritele dificultăți» care au încurcat primii pași ai istoriei religiilor în Italia, precum și de «neîncrederea», «indiferența» și «neînțelegerea quasi generală» cu care a fost primită noua știință, al cărei «progres încet» a fost întârziat de o «insensibilitate difuză» ⁶⁾. Intr'adevăr, încă din anul 1886 fusese încredințat profesorului de filosofie morală Baldassare Labanca dela Pisa un curs de istoria religiilor la Universitatea din Roma, dar, după un an, acest curs a fost schimbat în curs de istoria creștinismului. Raffaele Pettazzoni a ținut însă, începând încă din 1913, un curs neoficial de istoria religiilor, în calitate de docent liber, pentru ca abia în anul 1924 să se înființeze o catedră de această specialitate la Universitatea din Roma.

Cu toate dificultățile inerente începutului, Italia se află totuși astăzi printre țările care cultivă cu cea mai mare îngrijire studiul istoriei religiilor, existând în limba italiană numeroase publicații din această specialitate, colecții de izvoare, lucrări cu caracter general, manuale, monografii, periodice, etc.

Și nu numai în Italia, ci în general, progresele pe care le-a făcut studiul istoriei religiilor în diferitele țări ale lumii depășesc orice imaginație. Incepând de pe la 1850, cu Max Müller, și continuând cu E. B. Tylor și nenumărați alți învățați, cercetările de istoria religiilor au îmbrățișat un domeniu din ce în ce mai vast, urmărind nu numai descrierea și caracterizarea tuturor religiilor cunoscute (istorie simplă a religiilor), ci și descoperirea legilor după care evoluează viața religioasă a popoarelor lumii

4. Dintre lucrările de doctorat amintim pe aceea a răposatului Prof. V. G. Ispir. *Introducere în studiul religiunilor comparate* (București, «Flacăra», 1915), și lucrarea noastră *Interpretarea sociologică a religiei și moralei* (București, «Cugetarea», 1936). Aceasta din urmă are strânsă legătură cu istoria religiilor, fiind vorba de una din teoriile explicative ale originii religiei, aceea a sociologului Emile Durkheim, teorie întemeiată pe cercetările de istoria religiilor și etnologie.

5. *L'idée de la Némésis chez Eschyle*, Paris, F. Alcan, 1931. *Essai sur les rapports de l'Orphisme et du Christianisme d'après Vittorio Macchioro*, Bucurest, «Tiparul Academic», 1934. *Le rapport des idées égyptiennes et orphiques sur le sort de l'âme dans l'au-delà*, Bucarest, «Graiul Românesc», 1934. *Titaniul Prometheus*, București, «Cartea Românească», 1935. *Orphée, civilisateur de l'humanité*, Paris, Paul Geuthner, 1939. *Zalmoxis, un grand problème gète*, Paris, Paul Geuthner, 1939. *Décénée*, Paris, Paul Geuthner, 1943.

6. Raffaele Pettazzoni, *Svilgimento e carattere della storia delle religioni*, Bari, Gius Laterza & Figli, 1924, pp. 30-31.

(istorie comparată a religiilor). În acest scop s'au întreprins tot felul de cercetări arheologice și istorice, antropologice și etnologice, filologice și lingvistice, psihologice și sociologice, adunându-se un imens material documentar, pe baza căruia s'au alcătuit și lucrări de sinteză, adesea prea grăbite și influențate de orientarea filosofică a diferiților cercetători, totuși fecunde prin eforturile de aprofundare a problemelor pe care le-au prilejuit.

Numai această enormă dezvoltare a cercetărilor de istoria religiilor, pe care nici măcar nu încercăm s'o schițăm aici ⁷⁾, și încă ar fi îndreptățit crearea uneia sau mai multor catedre de istoria simplă sau comparată a religiilor în învățământul nostru superior. Dar sunt și o serie de motive de ordin practic pentru care lucrul acesta trebuia făcut de mai multă vreme, cel puțin în instituțiile noastre de învățământ teologic. Căci istoria religiilor, ca orice știință de altfel, nu este lipsită de foloase practice. «Este o știință frumoasă aceea pe care o cultivați D-ștră, Domnilor», spunea E. Guimet, Directorul Muzeului Guimet din Paris, la un congres de istoria religiilor ținut la Oxford, «este nobilă, este demnă, este înaltă și este de asemenea utilitară» ⁸⁾. Căci, dacă ar fi vorba numai de perspectivele largi pe care istoria religiilor le deschide cugetării și încă această știință ar merita o atenție deosebită. «Tocmai acesta, spune R. Pettazzoni, este caracterul propriu al istoriei religiilor, ultima venită, în comparație cu alte discipline mai vechi: această universalitate fără limite și fără omiteri, universalitate care constituie atracția sa specială și frumusețea sa. Căci nu există poate altă disciplină care să fie în stare ca aceasta să dea sensul, chiar fiorul entusiast al istoriei, care să deschidă atât de largi orizonturi, care să atragă pe cercetător să studieze pe întinderi atât de mari, răsplătindu-l cu bucuria și mândria unei viziuni grandioase» ⁹⁾.

Această «lărgire a orizontului cunoștințelor», pe care o dă istoria religiilor, o subliniază și I. Mihălcescu, spunând chiar, pe bună dreptate, că «Istoria Religiunilor este adevărata Istorie a Culturii» ¹⁰⁾.

Intr'adevăr, credem că istoria religiilor este prin excelență știința care ne introduce în însuși miezul culturii omenеști. Ea ne duce la izvoarele religioase ale culturii și ne dă putința să urmărim cu mai multă perspicacitate evoluția spiritului omenesc dela primele sale mijoci culturale până la admirabila sa înflorire în epocile modernă și contemporană. Este bine stabilit astăzi că primele forme de manifestare culturală ale omenirii au avut caracter religios și că marile civilizații antice s'au dezvoltat în strânsă legătură cu religia. Sociologii din școala lui Durkheim și-au făcut chiar o metodă de lucru din cercetarea formelor elementare ale vieții religioase, tocmai pentru a surprinde în germene formele de cultură ce aveau să se diferențieze cu vremea din religie: știința, dreptul, morala, arta, etc. Amintim numai că la toate popoarele lumii invenția scrisului și cultivarea literaturii își au originile în nevoile religioase și cultice ale popoarelor.

7. Vezi articolul nostru *Istoria religiilor cu știință* (Capitol introductiv la cursul de istoria religiilor, ținut studenților Institutului Teologic Universitar din București), în «Studii Teologice», seria II-a, an. III, Mai-Iunie 1950.

8. Citat după V. G. Ispir, *Introducere în studiul religiunilor comparate*, p. 45.

9. R. Pettazzoni, *op. cit.*, p. 14.

10. I. Mihălcescu, *Epopeea lui Ghilgameș*, Prefața, p. 3.

Ieroglifile egiptene, cuneiformele babiloniene, alfabetul fenician, scrierea ideografică a Chinezilor și toate sistemele de scriere, mai greoaie sau mai îndemânatece, inventate de popoarele lumii, au fost destinate în primul rând fixării în scris a ritualului cultic, a rugăciunilor adresate zeilor. Studiind deci religiile popoarelor — și care este poporul care să nu fi avut o religie? — studiem în același timp, în germene, cele mai înalte produse spirituale ale omenirii, care apoi se vor diferenția și-și vor urma drumul lor propriu până la admirabila cultură contemporană, cu multiplele sale înfățișări, pe care le înțelegem mult mai bine studiindu-le în lumina istoriei religiilor.

În afară de aceasta, istoria religiilor are unele foloase mai speciale, în deosebi pentru teologi și pentru credincioșii diferitelor religii, pe care îi ajută să-și cunoască mai bine propria lor religie, așa cum cercetarea diferitelor limbi ajută la înțelegerea mai aprofundată a limbei proprii. Goethe spunea cândva: «Cine nu cunoaște decât o limbă, nu cunoaște niciuna». Acest raționament paradoxal, dar totuși cu un adânc substrat de adevăr, a fost folosit de Max Müller pentru a arăta foloasele istoriei religiilor. «Cine cunoaște numai o religie, spunea el, nu cunoaște niciuna». Prin aceasta, «părintele istoriei religiilor» voia de sigur să spună că numai cercetând diferitele religii ale lumii putem să ne dăm seama de specificul acestora și, prin comparație, să înțelegem mai bine propria noastră religie. «Se recunoaște într'adevăr, în teologia cu adevărat științifică, spunea și Albert Réville, că creștinismul nu poate fi înțeles, că Biblia nu poate fi sănătos apreciată decât cu condiția de a le compara pe unul și pe cealaltă cu religiile lumii întregi, cu tradițiile lor și cu cărțile lor sfinte»¹¹).

Dar tocmai această cercetare comparativă a religiilor — atât de îndreptățită ca metodă de lucru — a adus oarecare îngrijorare în rândurile teologilor, care aveau impresia că în felul acesta se ajunge la o nivelare a tuturor religiilor, la reducerea religiilor la același plan și deci la înglobarea mozaismului și creștinismului printre religiile naturale. Îngrijorare îndreptățită de sigur pentru vremea când, în loc de știință propriu zisă a religiilor, se făcea filosofie evoluționistă, cercetătorii mărginindu-se cel mai adesea să culeagă de ici și de colo câteva fapte, pe temeiul cărora construiau întregi sisteme explicative cu privire la ființa și originea religiei. Pe vremea aceea, din unele asemănări superficiale între credințele și practicile religioase ale unor popoare se făceau identități esențiale și se trăgeau concluzii eronate cu privire la religie în general. Cel mai adesea, se căuta explicarea fenomenului religios în formele elementare de religiozitate, în credințele și practicile religioase grosolane ale popoarelor zise «primitive», în loc să se țină seamă și de formele superioare de religiozitate, ce se întâlnesc la marii trăitori ai vieții duhovnicești și care revelează cu o deosebită putere ființa proprie a religiei. Astăzi însă, când istoria religiilor a depășit stadiul tatonărilor inerente începutului oricărei științe, precizându-și destul de bine obiectul și metodele de lucru, îngrijorarea de care aminteam mai sus nu mai este îndreptățită. Astăzi cer-

11. A. Réville, *Prélogomènes de l'histoire des religions*, IV-e éd., Paris, Fischbacher, 1886, p. 259.

cetătorii se feresc să amestece considerațiile de ordin filosofic cu rezultatele cercetărilor științifice, iar teologii, la rândul lor, nu se mai simt datori să facă din această disciplină un instrument apologetic. Și unii și ceilalți studiază faptele cu deplina convingere că adevărul nu strică nimănui și că viața religioasă a credincioșilor nu numai că nu are de pierdut din cercetarea științifică a religiilor lumii, ci, dimpotrivă, capătă un orizont mai larg și o mai mare adâncime. De unde odinioară învățații se străduiau să culeagă și uneori chiar să inventeze asemănările și identitățile dintre religii, astăzi o muncă științifică ce s'ar mărgini numai la atât ar fi socotită ca diletantism și superficialitate. Scopul cercetării istorice a religiilor nu se mai consideră a fi acela de a nivela toate religiile, ci acela de a scoate în evidență tocmai specificul fiecărei religii, specific care se reliefează prin studiul comparativ al religiilor¹²). Și dacă prin cercetarea istorică și comparativă a religiilor se urmărește cunoașterea cât mai exactă a specificului fiecărei religii și deci și a creștinismului, prin aceasta se ajunge la o adâncire a conștiinței religioase creștine, deoarece cunoașterea temeinică a ființei și specificului religiei creștine ne duce la convingerea nesdruncinată a superiorității sale asupra tuturor religiilor și a caracterului său divin. «Cel mai bun serviciu pe care putem să-l facem justificării și apărării creștinismului, spune profesorul Gerhard Kittel, este acela ca să căutăm să pătrundem din ce în ce mai adânc în ființa sa intimă și în specificul său»¹³). Tot asemenea abatele de Broglie își încheie admirabila sa lucrare *Problèmes et conclusions de l'histoire des religions* cu următoarele cuvinte: «Istoria bine cunoscută și înțelept interpretată dă credințelor creștine o temelie solidă și indestructibilă»¹⁴).

Și ce dovadă mai elocventă putem să aducem, în sprijinul ideii că studiul istoriei religiilor nu dă rădăcină în sufeletele credincioșilor, decât aceea că un savant istoric al religiilor ca Nathan Söderblom a putut fi în același timp și un mare om al Bisericii sale, în calitatea de Arhiepiscop al Bisericii Evanghelice din Suedia. Când, în anul 1931, acesta a fost înmormântat în catedrala din Upsala, s'a citat următorul pasagiu dintr-o operă a sa, în care se rezumă toată munca științifică a vieții sale: «Experiența puterii pregătitoare și reconciliatoare a pătimirii și crucii lui Iisus — oricât de demodată și scandaloasă — este cel mai palpabil adevăr al istoriei religiilor din câte există, chiar adevărul însuși»¹⁵).

Renunțând la numeroase alte citate în sprijinul ideii că istoria reli-

12. Intre budism și creștinism, de pildă, s'au făcut tot felul de apropieri și identificări, fiind vorba de două religii universaliste și care pornesc dela aceeași nevoie lăuntrică, nevoia mântuirii. Și totuși, între aceste două religii, chiar între concepția despre mântuire a uneia și a celeilalte, sunt deosebiri profunde, esențiale. În vreme ce pentru budist existența însăși este un rău și mântuirea constă în cufundarea în non existență, în Nirvana, pentru creștin, dimpotrivă, răul din lume nu este decât un accident, o consecință a greșelii, pe care Mântuitorul o șterge, dând fericirea veșnică celor mântuiți.

13. Gerhard Kittel, *Die Religionsgeschichte und das Urchristentum*, Gütersloh, C. Bertelsmann, 1931, p. 10.

14. L'Abbé de Broglie, *Problèmes et conclusions de l'histoire des religions*, IV-e éd., Paris, Putois Cretté (fără an), p. 384.

15. N. Söderblom, *Kristi Pinas Historia*, 1928, p. 429. Citat după G. Kittel, op. cit., p. 10.

giilor nu este un studiu vătămător pentru pietatea creștină, reproducem numai următoarele cuvinte ale profesorului I. Mihălcescu: «Istoria religiunilor interesează pe orice om și pe creștin în deosebi, deoarece studiul ei contribuie pe de o parte în cea mai mare măsură la lărgirea orizontului cunoștințelor — Istoria Religiunilor fiind adevărata Istorie a Culturii — iar pe de altă parte la consolidarea credinței și Bisericii creștine, care n'au decât de câștigat din punerea lor față în față cu celelalte religii și comunități religioase»¹⁶⁾.

N'am voi însă să încheiem aceste sumare considerațiuni în legătură cu introducerea istoriei religiilor în învățământul nostru teologic, fără să indicăm și alte avantaje pe care le prezintă această știință pentru studiul teologiei, pentru nevoile Bisericii și pentru viața religioasă a credincioșilor.

Astfel, ne gândim la lumina nouă pe care studiul istoriei religiilor o aruncă asupra aproape tuturor materiilor de învățământ teologic din toate secțiunile acestuia. Căci disciplinele exegetice întâlnesc religiile păgâne cu care Ebreii și creștinismul primar au avut dese atingeri, punându-se problema grea a eventualelor influențe reciproce¹⁷⁾. Disciplinele istorice întâlnesc deasemenea la fiecare pas religiile necreștine cu care creștinismul a avut sau are încă atingeri, cum este de pildă mahomedanismul. Cu atât mai mult disciplinele sistematice nu pot să negligeze astăzi studiul istoriei religiilor, care pune la îndemâna dogmatistului, apologetului, moralistului un vast material informativ și de comparație a doctrinei și moralei creștine cu doctrina și morala diferitelor religii ale lumii. Chiar și teologia practică are mult de folosit din studiul istoriei religiilor, care ne înfățișează cultul tuturor religiilor, cu locurile de cult, preoții, sacrificiile, rugăciunile, sărbătorile, riturile funerare, etc., ce se întâlnesc în toate religiile. Apoi, organizarea bisericească a celorlalte religii poate interesa pe canonicul ortodox. Dar mai ales îndrumarea misionară, care figurează ca disciplină de învățământ în Institutele noastre Teologice, are mult de folosit din cercetările de istoria religiilor. Se știe de altfel că misiunile creștine au avut totdeauna mult de profitat din cunoștințele furnizate de istoria religiilor, contribuind la rândul lor cu strângerea unui foarte important material informativ, în deosebi cu privire la religiile popoarelor necivilizate. Așa ne gândim la valoroasele lucrări ale profesorului Raoul Allier¹⁸⁾, după care se ghidează misiunile protestante, dar care au fost alcătuite aproape numai cu materialul furnizat tocmai de misiunile protestante răspândite în lumea întreagă. Același lucru se poate spune și despre lu-

16. I. Mihălcescu, *Epopeea lui Ghilgăneș*, Prefața, p. 3.

17. Profesorul de istoria religiilor C. Clemen dela Bonn a arătat cum influența creștinismului s'a exercitat constant asupra celorlalte religii de-a-lungul istoriei sale, în vreme ce influențele altor religii asupra creștinismului — de care s'a făcut atâta caz începând din a II-a jumătate a sec. XVIII — dacă au existat, nu s'au exercitat decât în primele secole creștine. (*Der Einfluss des Christentums auf andere Religionen*, Leipzig, A. Deichertsche Verlagsbuchhandlung Dr. Werner Scholl, 1933).

18. În deosebi lucrarea *La psychologie de la conversion chez les peuples non-civilisés*, 2 vol., Paris, Payot, 1925.

crările savantului călugăr romano-catolic Wilhelm Schmidt¹⁹⁾, care folosesc mai ales informațiile date de misionarii romano-catolici.

Dar spuneam că istoria religiilor este necesară și pentru nevoile Bisericii și ale vieții religioase a credincioșilor. Aici mai ales credem că sesizăm din plin intenția cu care a fost introdusă istoria religiilor în învățământul nostru teologic. Biserica noastră nu mai poate astăzi să trăiască izolată, interzicându-și orice atingere cu reprezentanții celorlalte religii sau polemizând, adesea în necunoștință de cauză, cu teologii altor religii sau ai altor culte creștine. Trebuie un efort susținut de cunoaștere și înțelegere a specificului și valorii tuturor religiilor, în care atâtea milioane și milioane de oameni au crezut și mai cred, căutându-și mântuirea pe alte căi decât pe acelea indicate nouă limpede de revelația divină. Nu avem dreptul să disprețuim pe acești oameni, ci dimpotrivă avem datoria de a ne ruga pentru ei, ca să ajungă la cunoașterea și trăirea adevărului creștin. Pentru aceasta trebuie însă în primul rând să-i cunoaștem, să le studiem doctrina, morala și cultul, să ne apropiem cu înțelegere și bunăvoință de tradițiile lor religioase, fără să ne temem că prin aceasta vom pierde ceva din propria noastră credință, care nu are decât de câștigat din contactul cu pietatea altor popoare. Căci, ce poate strica, de pildă, unui suflet credincios de creștin, dacă ia cunoștință de minunatele creații poetice ale pietății altor religii vechi și noi, ca celebrul imn către Amon-Ra al Egiptenilor, admirabilele rugăciuni către Varuna, cuprinse în Rig-Veda Indienilor, impresonanții psalmi de pocăință asirieni, cântecele corurilor din tragediile grecești, etc., pentru a nu mai vorbi despre nenumăratele cărți de pietate ale marilor religii actuale, în care pulsează aceeași nevoie adâncă a sufletului omenesc de apropiere și trăire în Absolutul în care «avem viață, ne mișcăm și suntem!» (Faptele Apostolilor, XVII, 28). Studiul istoriei religiilor, făcându-ne să înțelegem mai bine ce au fost și ce sunt diferitele religii ale lumii, ne pun în situația sufletească de a întinde o mână prietenească reprezentanților tuturor religiilor lumii, conștienți totuși de caracterul special al religiei noastre și de superioritatea acesteia asupra tuturor religiilor lumii. Studiul istoriei religiilor rupe deci barierele neînțelegerii și vrăjmășiei, întemeiate adesea pe neștiință, și face lucru plăcut lui Dumnezeu, lucru de apropiere între oameni și de pace între popoare.

Dar tot istoria religiilor — din care creștinismul nu numai că nu este exclus, ci formează capitolul cel mai important — ne face să înțelegem care au fost motivele, uneori meschine, care au produs marile desbinări în sânul religiilor lumii, pulverizându-le în confesiuni, culte, secte sau oricum am voi să numim fracțiunile rupte din marile religii ale lumii. Studiul comparativ al confesiunilor și sectelor creștine este astăzi mai actual decât oricând, făcându-ne să constatăm cum reprezentanții unor culte creștine nesocotesc principiile fundamentale ale creștinismului: iubirea, pacea, dreptatea socială, de dragul unor orânduri sociale perimate, dar favorabile unor nărvuri prea omenеști și prea puțin creștine.

În fine, istoria religiilor are și darul de a ne lămurii asupra naturii și originiі nenumăratelor superstiții care stau lipite ca paraziții pe trupu-

19. În deosebi lucrarea *Der Ursprung der Gottesidee*, 9 B-de, Münster i. W., Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, 1928—1949.

rile tuturor religiilor, ajungând uneori să le sufoce. Nici poporul nostru, ca orice alt popor din lume, nu este scutit de credințe greșite de tot felul și de practici superstițioase, care sunt mai vătămătoare decât s'ar crede și împotriva cărora nu se poate lupta cu succes decât făcând operă pozitivă de propovăduire a învățaturii creștine, paralel cu opera de lămurire a absurdității superstițiilor și a caracterului lor vătămător.

Iată deci o serie de motive care credem că au determinat introducerea istoriei religiilor printre disciplinele noastre de învățământ teologic. Primul pas s'a făcut deci. Urmează al doilea pas, care nu este mai puțin dificil. Trebuie ca această fericită inițiativă să-și atingă scopul urmărit. Pentru aceasta, credem că trebuie în primul rând să îndrumăm pe tinerii teologi spre studiul religiilor, înarmându-i cu instrumentele de lucru indispensabile în acest domeniu: cunoașterea limbilor în care sunt scrise textele sacre ale religiilor și mânuirea unei bune metode de lucru. Pentru că numai lucrând pe texte originale, numai plecând dela izvoare se poate face un lucru temeinic în istoria religiilor, ca și în istorie în general, și numai folosind o bună metodă științifică, metoda istorică, se poate nădăjdui ca istoria religiilor să devină și la noi în țară o știință respectabilă și să-și dea roadele dorite. Când vom avea specialiști cât mai mulți în câte o religie sau un grup de religii, se va pune de sigur și problema uneia sau mai multor lucrări cu caracter general, rezultate din colaborarea acestora. Până atunci însă sunt utile și monografiile și lucrările de popularizare, manuale, introduceri, etc., prin care se adună un material util și se trezește interesul pentru istoria religiilor în cercuri cât mai largi.

Încheind, ne întoarcem cu recunoștință gândul către I.P.S. Patriarh Justinian, de a cărui rodnică arhipăstorie va rămâne legată, împreună cu alte mari inițiative, și aceea a introducerii oficiale a istoriei religiilor în învățământul nostru teologic de toate gradele.

Diacon Prof. Emilian Vasilescu

O ARHIPĂSTORIE MISIONARĂ

Activitatea misionară se ocupă nu numai cu răspândirea creștinismului la suprafață ci și în adâncime, în sensul dinamizării principiilor creștine în societatea creștină. Scopul acestei dinamizări a principiilor creștine în viața credincioșilor, țintește pe deoarte la întărirea Bisericii lui Hristos în lume și pe de altă parte la ridicarea lumii la un nivel de viață spirituală, socială, economică și culturală dintre cele mai înfloritoare. În acest mod se realizează împărăția lui Dumnezeu în lume.

Misionarismul creștin, privit în perspectiva veacurilor, apare — ca metodă — cu variații de la epocă la epocă. În ansamblul său, el apare unitar ca scop, deoarece întotdeauna prin misiune s'a înțeles răspândirea și întărirea Evangheliei lui Hristos în lume.

Observând aceste variații de metodă din trecutul misionarismului creștin, vom vedea că între cele două feluri de lucrări misionare: internă și externă, au predominat când misiunea externă — adică lucrarea de vestire a Evangheliei în lume —, când misiunea internă adică lucrarea de statornicire și adâncire a principiilor evanghelice în sufletele celor ce au primit pe Hristos și Evanghelia Sa. Dar cel mai mare folos l-a avut Biserica creștină, când cele două direcții ale acțiunii misionare au lucrat concomitent. În timp ce Biserica se mărește în extensiune, ea trebuie adâncită în suflete, întocmai cum la lucrarea ogorului, după ce s'a făcut arătura și semănătura, urmează multe alte lucrări până la desăvârșirea recoltei și la culesul roadelor.

În Biserica creștină, privită în desfășurarea ei istorică, se poate observa că metodele misionare au diferit și după concepțiile confesionale. Dacă unitatea Bisericii s'a rupt, datorită ambițiilor papilor, doritori de supremație religioasă și politică, s'a rupt și unitatea de acțiune și de gândire creștină, ceea ce face cu neputință unitatea de acțiune misionară, atât din punct de vedere extern, cât și intern. Biserica Ortodoxă însă, credincioasă legăturilor sale inalterabile și neîntrerupte cu Hristos și Biserica Sa Apostolică, concepe un misionarism cu mult mai temeinic ca metodă de realizare și scop. Ne rezumăm a arăta că Biserica Ortodoxă a conceput o acțiune misionară în cadrul tradițional și canonic, nu numai prin acțiune extensivă, ci și intensivă. Pentru Biserica Ortodoxă Română, nu a interesat numărul convertirilor și nici n'a servit

scopuri coloniale în acțiunile ei misionare; ea s'a străduit numai să ducă la mântuire sufletele care de bună voia lor au dorit pe Hristos, iar lucrarea aceasta n'a grăbit-o, ci a săvârșit-o cu temeinicie, imbinând în chip armonios misiunea externă cu cea internă. Aceasta este metoda misionară preconizată de cel mai mare misionar al Bisericii lui Hristos, de Sf. Apostol Pavel.

Biserica Ortodoxă Română, ca parte vie și dinamică a Marei Ortodoxii, s'a călăuzit nu de alte principii misionare, ci prin intuiția adevărului creștin a folosit aceleași principii misionare ca și Biserica primelor veacuri. Garanția unității de acțiune i-a fost asigurată de episcopat, care are în grija sa lucrarea misionară a Bisericii, prin puterea harului. Iar Episcopul nu a lucrat unilateral, ci în comunitatea de har, prin Sfântul Sinod, care a legiferat și consfințit numai prin păstrarea întregului patrimoniu spiritual al veacului apostolic.

Mergând pe linia misionarismului înaintașilor săi întru arhipăstorie, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian conduce destinele Bisericii Ortodoxe Române către țelurile bine-plăcute Celui Atotputernic.

Marcând activitatea prodigioasă a Inaltului nostru Ierarh în perspectiva misionară, vom arăta că în cei trei ani de arhipăstorie, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Inalt Prea Sfinția Sa a făcut fără de număr talanții încredințați.

Intr'adevăr, apostolatul său a început sub zorile unor noi vremuri, când — odată cu viața poporului — și Biserica, ale cărei frâne le avea de acum în mâinile sale sigure, trebuia să-și coordoneze pașii. O nouă concepție de viață, diametral opusă celei de până aci, putea surprinde pe un conducător de suflete mai slab înzestrat cu simțul realităților și atunci, întreaga Biserică ar fi tânjit în așteptarea omului care îi trebuia. Biserica este viața creștină în mers peste veacuri și are, ca instituție văzută, legături vitale cu realitățile înconjurătoare. Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a fost omul providențial, pe care l-a creiat Biserica Ortodoxă, ca rod al legăturilor sale cu viața poporului pe care-l păstorește, dar mai presus de toate, ne-a fost hărăzit de Dumnezeu. La vremuri noi, om nou.

Direcția misionară a Bisericii Ortodoxe Române, sub arhipăstoria I. P. S. Patriarh Justinian, poartă în mod vizibil caracterul personalității complexe a I. P. S. Sale. Dinamism lăuntric, manifestat printr'o acțiune de reorganizare a Bisericii și un activism irenic pe linia relațiilor externe ale Bisericii, fie cu factorul politic, fie cu celelalte culte din țară, fie de colaborare frățească cu celelalte Biserici Ortodoxe, în special cu Biserica Ortodoxă Rusă.

Incadrând activitatea misionară a Inalt Prea Sfințitului Patriarh, în perspectiva misiunii externe și interne, vom avea să remarcăm doar faptele cele mai importante, mai caracteristice, prin care s'a asigurat Bisericii Ortodoxe Române un loc de frunte între Bisericile Ortodoxe surori, loc privit cu respect chiar și de celelalte confesiuni.

În misiunea externă se încadrează, în primul rând, marele act al revenirii fraților uniți cu Roma, la Biserica Ortodoxă Română. În luna Octomvrie 1948, după 250 de ani de robie spirituală, cei peste un milion

și jumătate de români greco-catolici au revenit la Ortodoxie, ștergându-se astfel o pată întunecoasă a trecutului nostru bisericesc. Această mare biruință misionară, înfăptuită sub patriarhatul Înalt Prea Sfințitului Justinian, a avut un răsunet deosebit în întreaga lume ortodoxă, în afară de marea bucurie ce a produs-o în masele largi ale poporului nostru drept-credincios, care a socotit că aceasta este o temelie de granit, pentru unitatea sufletească a drept-credincioșilor noștri.

În ceia ce privește **reluarea legăturilor tradiționale dintre Bisericile Ortodoxe surori**, ele s'au desăvârșit, sub arhipăstoria Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, prin vizitele făcute **Marei Biserici Ortodoxe Ruse și Bisericii Georgiene**, precum și prin scrisorile irenice și schimburile de corespondență cu **Patrarhii Bisericilor Ortodoxe** și cu Mitropoliții sau Arhiepiscopii Bisericilor Ortodoxe autocefale. Acestea ținesc la marele scop al Ortodoxiei de a păstra cât mai vii și mai puternice legăturile dintre Bisericile naționale, în ceea ce privește doctrina, cultul și viața bisericească în genere. Este vrednic de subliniat aici, că Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a găsit în Arhipăstorul Bisericii Ruse, **Înalt Prea Sfințitul Patriarh Alexei**, un frate întru zel apostolic.

Reluarea legăturilor de colaborare dintre Bisericile Ortodoxe va contribui mult la afirmarea **primatului doctrinar**, cultic și tradițional al **Ortodoxiei**, împotriva căruia a luptat, în ultimul timp mai ales, papalitatea și organizația protestantă a Mișcării Ecumeniste, care lucrau la dezagregarea Ortodoxiei.

O altă acțiune misionară a inițiat și conduce Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în **lupta pentru pace**. Atâta vreme cât se duce în țările imperialiste și în cele de sub influența lor, o acțiune puternică de pregătire pentru un nou războiu mondial, care amenință a fi cu mult mai cumplit decât toate războaiele lumii, Biserica Ortodoxă Română, la îndemnul Arhipăstorului ei și a tuturor ierarhilor din Sf. Sinod, a luat o atitudine hotărâtă de a propovedui pacea și de a lupta pentru menținerea ei, alături de toate popoarele lumii care doresc pacea și urăsc războiul. **Pastoralele** Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian poartă toate, ca un leit motiv, cuvântul păcii, adus în lume de Mântuitorul, care a zis: «Pace vouă, pacea Mea las vouă» (Ioan 16, 17; 20, 19).

Înțelegând că o misiune externă se poate face și fără prozelitism, și arătând prin fapte concrete că pacea lui Hristos trebuie să porceadă dela noi, dela Bisericile și confesiunile creștine, în primul rând, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a **chemat pe toți conducătorii de culte și confesiuni religioase din R. P. R.**, la **consfătuiri irenice**, în vederea stabilirii de legături armonice între credințele religioase și pentru a coordona lupta pentru pace a tuturor, în cadrul Bisericilor respective. În semn de respect pentru oricare dintre credințe, au fost chemați și conducătorii unor culte religioase, cu un număr redus de credincioși, care au putut constata cu acest prilej că vechile lor resentimente împotriva clerului ortodox rămân de acum înainte fără obiect, față de actul de înaltă atenție frățască și duhovnicească ce l-a arătat Arhipăstorul ortodox.

Și, în sfârșit, la acest capitol, este nevoie să arătăm ca o realizare

misionară externă, și ocuparea scaunului de Episcop misionar, pentru Românii din cele două Americi, prin desemnarea P. S. Andrei Moldovanu ca Episcop pentru acele locuri. Hirotonia P. S. Sale întru Arhiepiscop s'a făcut la Sibiu, la 12 Noemvrie 1950, fiind investit la București, la 19 Noemvrie 1950.

Dacă activitatea misionară externă a Bisericii Ortodoxe Române, sub conducerea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, se poate denumi rodnică, atunci cea internă se poate spune cu drept cuvânt că este excepțională. Dacă nu ar fi vorba de un cuvânt cam îndoielnic în vorbirea teologică ortodoxă, am putea spune că s'a petrecut o adevărat «reformă» bisericească, — dar nu e vorba de o reformă care rupe legătura cu Sf. Tradiție, ci, dimpotrivă, de una care reface peste tot legătura Ortodoxiei cu ceea ce a avut mai frumos și mai valabil în trecutul ei bimilenar.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a observat că în multe sectoare de activitate se produsese carențe, care trebuiau înlăturate spre a se reveni la acel **dinamism ortodox**, care să stea pe o linie de echilibru între liberalismul protestant și între autocratismul catolic.

În principiu, o **activitate misionară internă** urmărește să adâncească în viața credincioșilor învățăturile Mântuitorului, cuprinse în Evanghelie și încadrate în viața și învățăturile Bisericii Sale.

Însă ceea ce caracterizează activitatea misionară a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian este tocmai grija de a face din Biserica lui Hristos un organism viu, unde sufletele credincioșilor să-și găsească făgașul mântuirii lor.

Să enumerăm acum numai câteva din **acțiunile misionare interne** pentru edificare. Ași începe în primul rând cu **stabilirea legăturilor dintre Biserică și Stat**. Mergând pe drumul tradițional al Ortodoxiei, drum trasat de Mântuitorul și de Sfinții Apostoli în ceea ce privește păstrarea raporturilor armonioase cu Statul, Arhiepiscopul Bisericii Ortodoxe Române a reușit să stabilească și să adâncească aceste raporturi. **Biserica Ortodoxă Română a dobândit prin Constituție, deplină libertate.** Statul a recunoscut prin art. 27 din Constituție, autocefalia și unitatea de organizare a Bisericii Ortodoxe Române. Pe temeiul acestei dispozițiuni, Biserica noastră și-a dat un statut de organizare, iar Statul a asigurat clerului un salariu și a pus la dispoziție fonduri necesare pentru buna funcționare a învățământului teologic și a altor instituțiuni bisericești.

Organizarea Bisericii Ortodoxe Române este călăuzită de principiile clasice ale creștinismului apostolic și anume: **principiul sinodalității, principiul constituționalismului democratic, principiul electiv și reprezentativ în conducerea și administrarea Bisericii ș. a. Patriarhatul** ca instituție dirigentă în administrarea treburilor bisericești își capătă abia acum un rol pozitiv. Prin Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române se acordă Patriarhului dreptul de devoluțiune, potrivit canonului 11 al Sinodului VII ecumenic, prin care i se dă privilegiul canonic de a co-

ordona activitatea eparhiilor în spiritul deciziilor sinodale și potrivit rânduelilor canonice, statutare și regulamentare.

Arondarea eparhiilor se face pentru trebuințe spirituale, potrivit cu realitatea, urmărindu-se nu comprimarea numărului Chiriarhiilor, ci revenirea la vechile rândueli organizatorice bisericesti, căutând a se repara o greșeală săvârșită mai înainte, când se creiau eparhii pentru oamenii ce se doriau cârmuitori întru cele înalte, nu pentru nevoile reale ale popoului dreptcredincios.

Învățământul teologic se reorganizează radical, iar cea dintâi reformă este trecerea lui integrală sub conducerea Bisericii. Un rezultat trist al activității fostelor seminarii și Facultăți de Teologie s'a arătat prin numărul mare de preoți și candidați la preoție, peste nevoile reale ale Bisericii. Astăzi sunt foarte multe parohii care suportă cu greu un număr de 2, 3 și 4 preoți, când un singur preot ar fi deajuns.

Un principiu s'a stabilit: Biserica își pregătește singură slujitorii ei. Învățământul bisericesc va fi de acum înainte subordonat intereselor superioare ale Bisericii, iar cei ce sunt în slujba lui, dascăli și învățăcei, trebuie să se supună înaltelor țeluri, cărora slujesc.

Dar grija Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian privește și spre trecut, urmărind să se repare unele greșeli.

Această grijă pentru repararea greșelilor din trecut, greșeli provocate de un învățământ independent față de Biserică a determinat pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh să aducă toată preoția ortodoxă română, în serie, să urmeze timp de două luni cursuri de îndrumare misionară și pastorală, la centrele de pe lângă Institutele Teologice. De acum înainte, clerul bisericesc va avea o continuă grijă pentru pregătirea lui teologică, pastorală și misionară, prin conferințele protopopești lunare, cât și prin cursurile de îndrumare, care se repetă din cinci în cinci ani.

Menționăm mai ales valoarea la care s'a ridicat în ultimul timp învățământul nostru teologic, redat Bisericii, iar această valoare se poate constata din publicațiile periodice ale Bisericii. Articole de un fond cu totul superior aduc noi contribuții în luminarea diferitelor probleme de doctrină și viață ortodoxă.

Preoția Ortodoxă din Republica Populară Română trebuie să fie fericită că în fruntea ei se află un suflet de misionar. Solicitudinea sa nu se întinde numai în partea pastoral-misionară ori administrativă, ci merge mai departe în viața de fiecare zi a slujitorilor bisericești. **Noua salarizare a clerului**, care se face prin completare din bugetele parohiilor, aduce preoților un aport real, în susținerea lor și a familiilor lor, iar fapta aceasta arată grija părintească ce o poartă Ierarhul nostru și pentru cel mai umil preot de sat și pentru întreaga Biserică.

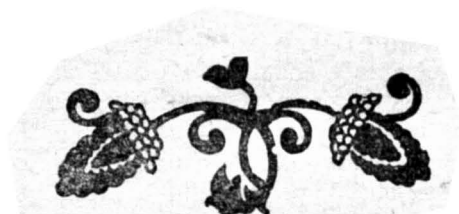
Iar în **ordinea pastorală**, ca o încununare a misiunii interne în Biserică, să înscrim cu mândrie hotărîrea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române asupra predicii și a catehezei cât și a cântării omofonice a Sfintei Liturghii. Dacă până acum s'a vorbit mai puțin în bisericile noa-

stre și s'a slujit mai mult, de acum înainte se va vorbi mai mult și se va sluji tot așa ca înainte, însă folosul cel mare nu va întârzia să se arate, când funcțiunea didactică a Bisericii se va restatornici ca în epoca celui mai dinamic misionarism creștin.

Toate aceste realizări misionare, arătate numai în trecut, sunt desigur însoțite încă de multe alte realizări pe care nu le-am menționat. Dar toate laolaltă arată personalitatea complexă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, misionarul prin excelență al zilelor noastre.

Iată de ce, Arhipăstoria Inalt Prea Sfinției Sale este și o arhipăstorie misionară.

Preot V. GREGORIAN

REALIZĂRI ADMINISTRATIVE ȘI GOSPODĂREȘTI ÎN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR, ÎN TREI ANI DE ARHIPĂSTORIE

Biserica, întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos, are — ca societate divino-umană — o autoritate constituită odată cu întemeierea ei, autoritate care formează nu numai un element constitutiv esențial, ci un element imutabil, bazat pe succesiunea apostolică.

Menirea Bisericii în lume este de a conduce pe oameni după voia lui Dumnezeu și de a-i uni cu El, asigurându-le bunul cel mai de preț: mântuirea, iar autoritatea administrativă-bisericască are de îndeplinit tocmai acest rol, adică să coordoneze părțile componente ale întregului organism al Bisericii, în vederea realizării scopului suprem.

Căci, după cum vitalitatea unui organism este rezultatul unei funcționări armonice a elementelor sau organelor componente și colaboratoare ale organismului, după cum un corp bine organizat reclamă o unire și o înlănțuire perfectă a funcțiunilor lui, tot astfel și vitalitatea Bisericii depinde de buna funcționare a întregului organism, de armonia desăvârșită dintre elementele constitutive.

Biserica nu se rezumă — desigur — numai la ierarhie și puterea dată de Mântuitorul Hristos nu este dată numai pentru ierarhie, ci pentru întreaga instituție, alcătuită din ierarhie și credincioși. Aceste două elemente — ierarhia și poporul credincios — sunt, în Biserică, potrivit doctrinei ortodoxe, nedespărțite, legate prin rându'elile administrative, cât și printr'un element supranatural, care este harul Mântuitorului Hristos.

Dar, în viața organică a Bisericii, rolul principal îl are — desigur — ierarhia conducătoare, care a primit autoritatea în virtutea dreptului divin. Pentru acest motiv, Biserica n'ar putea exista fără ierarhie. Ierarhia reprezentată în chip unitar prin Episcop — prin succesiunea apostolică, are dreptul să învețe poporul credincios, în sensul poruncilor dumnezeiești, să împărtășească harul divin prin Sfintele Taine și să îndrumeze viața credincioșilor, prin virtuțile creștine, spre desăvârșirea morală.

În lumina acestor considerațiuni principale, trebuie să recunoaștem

și să mărturisim că fericită este acea unitate bisericească, acea Eparhie — în termeni canonico-juridici — care are în fruntea ei un conducător vrednic de încrederea și de toată dragostea clerului și a poporului credincios, care să știe a conduce cu competență, cu grijă și cu mâini sigure, întru păstrarea dreptei credințe și spre realizarea unei vieți organizate și pline de roade duhovnicești și sociale.

Deaceia, mărturisind bucuria unanimă a clerului și a poporului dreptcredincios din Arhiepiscopia Bucureștilor, care stă sub păstoria directă a Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, vom căuta să însemnăm, în cele ce urmează, realizările de ordin administrativ-bisericesc și economic-gospodăresc la popasul de după cel de al treilea an de rodnică arhipăstorie.

1. Situația teritorială a Eparhiei Bucureștilor.

Până la 1 Ianuarie 1951, Arhiepiscopia Bucureștilor, potrivit vechei organizări administrative a Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul Statutului, a avut în compunerea sa Municipiul București și teritoriul fostelor județe: Ilfov, Prahova, Dâmbovița, Muscel, Vlașca și Teleorman, cu un număr de 1536 parohii, 129 filiale, cu 2119 preoți și 38 diaconi, inclusiv personalul slujitor dela mănăstiri.

Prin hotărîrea Sf. Sinod din 4 Octomvrie 1950, s'a făcut noua arondare a Eparhiilor din țară, după noua împărțire administrativă a teritoriului Republicii Populare Române, pe Regiuni și Raioane, repartizându-se Arhiepiscopiei Bucureștilor 4 Regiuni cu orașele și Raioanele respective și anume: Regiunea București, Regiunea Prahova, Regiunea Teleorman și Regiunea Ialomița, plus orașele subordonate Republicii: București și Ploști.

Această nouă organizare eparhială, care a intrat în vigoare pe data de 1 Ianuarie 1951, în conformitate cu hotărîrea amintită a Sf. Sinod, a dat următoarea componență a Eparhiei noastre: Capitala R.P.R. cu 8 Raioane, orașul Ploști, ca o unitate raională; Regiunea București cu 8 Raioane, Regiunea Prahova cu 7 Raioane, Regiunea Teleorman cu 7 Raioane, și Regiunea Ialomița cu 5 Raioane; deci în total 36 unități raionale, conduse de 36 Protoierei.

Prin noua arondare, s'a despărțit dela Eparhia Bucureștilor un număr de 254 parohii, două mănăstiri și 3 schituri, astfel: 243 parohii, două mănăstiri și 3 schituri din fostele județe: Muscel, Dâmbovița, Teleorman și Vlașca au trecut la Eparhia Râmnicului și Argeșului, una parohie și una mănăstire din fostul județ Prahova au trecut la Eparhia Sibiului.

Tot prin această arondare, s'au alipit Eparhiei noastre, prin deslăpire dela Eparhia Buzăului, 185 parohii și 1 mănăstire, adică cele ce aparțin Regiunii Ialomița, iar dela Eparhia Râmnicului și Argeșului 33 parohii.

Așa încât, prin efectul noiei arondări, numărul total al parohiilor din Eparhia Bucureștilor, la data de 1 Ianuarie 1951, este de 1500, deci cu 36 parohii mai puțin.

2. Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Lucrările pentru întreg personalul clerical și administrativ al Eparhiei, pentru toate parohiile, mănăstirile și schiturile, cum și pentru unitățile pendinte de centrul eparhial — personal administrativ al Institutului Teologic Universitar din București, Școala de cântăreți din Bucu-

rești, Seminarul Monahal dela mănăstirea Plumbuita, Turnătoria de lămânări — sunt executate la Centrul Eparhial, de cancelaria arhiepiscopală, cu un număr de 16 funcționari administrativi și de specialitate, în afară de Vicarul arhiepiscopal, cei 5 consilieri administrativi, inspectorul eparhial, exarhul mănăstirilor, șeful serviciului juridic și secretarul eparhial.

Printre lucrările de ordin administrativ-bisericesc efectuate în cursul acestor ani, sub directa îndrumare a Înalt Prea Sfințitului Patriarh, putem enumăra următoarele:

- a) Revizuirea rangurilor și distincțiunilor bisericești;
- b) arondarea parohiilor din cuprinsul Eparhiei;
- c) constituirea și buna funcționare a Consistoriilor Disciplinare;
- d) supravegherea și îndrumarea efectuării anchetelor;
- e) evidența strictă a inspecțiilor și verificarea lor;
- f) supravegherea procedurii disciplinare;
- g) recrutarea apărătorilor bisericești;
- h) reînnoirea registrelor de personal;
- i) reorganizarea arhivei;
- j) măsuri pentru uniformizarea slujbelor bisericești.

3. Coordonarea și îndrumarea oficiilor protopopești din Eparhie.

Până la data de 1 Iunie 1948, în cuprinsul Arhiepiscopiei au funcționat 22 Protopopiate, din care 4 pentru Capitală iar 18 pentru celelalte circumscripții din Eparhie.

Prin aplicarea dispozițiunilor art. 71 și 126 din noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, dela 1 Iunie 1948 până la 1 Ianuarie 1951 au funcționat 60 Protopopiate — potrivit Deciziei Nr. 60/1949, adică 4 pentru Capitală iar restul pentru plășile din Eparhie, după vechea organizare administrativă.

În conformitate cu hotărîrea Sf. Sinod din 5 Octomvrie 1950, prin Decizia Nr. 23 din 20 Dec. 1950, dela data de 1 Ianuarie 1951 sunt în ființă 36 Protoierii, potrivit noiei arondări administrative a Eparhiei.

Unul din mijloacele prin care s'a căutat să se asigure bunul mers al administrației eparhiale a fost convocarea tuturor Protoiereilor în conferințe protopopești la Centrul Eparhial, în care conferințe li s'au dat îndrumări, îndemnuri și instrucțiuni asupra modului cum trebuie să lucreze.

Pentru o îndrumare precisă în exercitarea atribuțiunilor impuse de noul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, de Regulamentul de procedură și de dispozițiunile chiriarhale, în aceste conferințe s'au desbătut următoarele chestiuni:

- a) îndatorirea Protoiereilor în conformitate cu dispozițiunile art. 72, lit. a—l din Statut;
- b) precizarea atribuțiunilor Protoiereilor;
- c) procedura de urmat în cazuri de cercetări și anchete;
- d) norme pentru modul cum trebuie să se facă inspecțiile la parohii;
- e) reorganizarea și funcționarea Consistoriilor Disciplinare protopopești;
- f) norme pentru datele privitoare la clasificarea parohiilor;

g) diferite dispozițiuni și îndrumări pentru buna ordine canonică și încadrarea clerului în disciplina bisericească;

h) revizuirea și completarea tabelelor de parohii;

i) contra-inspecții la parohii, pentru verificarea aplicării îndrumărilor date, etc.

În aceste conferințe, Înalt Prea Sfințitul Patriarh a lămurit că Protoiereii sunt organe administrative bisericești, dar totodată că ei trebuie să facă și legătura între Biserică și organele administrative de Stat, între preoții și conducătorii organelor locale; că nu au numai sarcini administrative bisericești și culturale, de orientare a clerului, dar și sarcina de a îndruma pe preoți, cum trebuie să se comporte ca cetățeni, pentru propășirea obștei din parohiile lor și cum trebuie să stabilească raporturi de conlucrare cu organele de Stat locale.

Cea mai mare parte dintre Protoierei au dat urmare întocmai instrucțiunilor primite; iar dacă unii dintre dânsii n'au respectat îndrumările sau au răspuns cu întârzieri la ordine, dacă nu au dat întotdeauna lămuririle trebuitoare în rapoartele către Centrul Eparhial, dacă n'au efectuat cercetările și anchetele cu observarea tuturor formelor de procedură, au fost chemați la ordine și puși în situația de a-și îndeplini datoria sau de a fi sancționați.

4. Reorganizarea administrativă a parohiilor.

Potrivit art. 45 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în ședința Adunării Eparhiale d'n 12 Februarie 1950, s'a efectuat clasificarea tuturor parohiilor d'n cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar tabelul respectiv a fost publicat în revista oficială «Glasul Bisericii» Nr. 4-5, din Aprilie 1950, și a fost pus în aplicare pe data publicării.

Având în vedere dispozițiunile art. 45 din Statut, privitoare la clasificarea parohiilor, cum și cele din art. 125, alin. II din același Statut, care prevede, pentru ocuparea locurilor din Capitala R.P.R. o activitate preoțească excepțională de 15 ani și un examen special; ținând seama de dispozițiunile cuprinse în art. 17 din Regulamentul pentru numirea și transferarea clerului în parohii, prin care se prevede — pentru posturile de preoți din Capitală — obținerea calificativului «excepțional»; considerând că nu toate parohiile din Capitală îndeplinesc condițiunile de a fi clasificate la «excepțional», ci unele urmează a fi menținute la categoria I-a, în ceea ce privește încadrarea personalului bisericesc, potrivit normelor din Regulamentul pentru numiri și transferări, Înalt Prea Sfințitul Patriarh a dat Decizia Nr. 21/1950, privitoare la clasificarea parohiilor din Capitală, prin care se mențin la categoria I-a un număr de 64 parohii, iar restul de 136 au fost trecute la categoria «excepțional».

Această clasificare, conform Deciziei Nr. 21/1950, publicată în revista oficială «Glasul Bisericii» Nr. 11-12/1950, a fost supusă Adunării Eparhiale pentru ratificare, potrivit art. 45, alin. V din Statut, în ședința din 4 Februarie 1951.

Consiliile Parohiale provizorii ale tuturor parohiilor din Eparhie, împreună cu epitropiile lor, constituite în cursul anului 1949, și-au îndeplinit funcțiunea în mod regulat, îngrijindu-se în tot timpul de treburile administrative și gospodărești ale parohiilor respective.

La începutul anului 1951, funcționează în întreaga Eparhie 1411 biserici parohiale, 129 filiale și 83 capele de parohii.

În cursul anului 1948, s'au sfințit 8 biserici, în cursul anului 1949 s'au sfințit 7 biserici și au fost redeschise, în urma reparațiilor făcute, alte 6 biserici, iar în cursul anului 1950 s'au sfințit și s'au redeschis 10 biserici parohiale.

Dintre acestea, 3 biserici au fost sfințite de însuși Înalt Prea Sfințitul Patriarh, iar celelalte de către PP. SS. Episcopi Vicari însoțiți de Consilierii administrativi.

Deasemenea, la începutul anului 1951, sunt în construcție, în cuprinsul Eparhiei, un număr de 40 biserici.

Ținând seama de faptul că mijloacele proprii ale parohiilor în cauză sunt reduse și că — datorită acestui fapt — lucrările ar putea fi prea mult prelungite, spre paguba credincioșilor, mărturisim bucuria că Înalt Prea Sfințitul Patriarh — având la inimă această chestiune — pentru a se duce la bun sfârșit construirea noilor locașuri, a îndrumat și îndrumază preoțimea ca să porceadă la o lucrare de ajutorare reciprocă, angajând parohiile mai înstărite să dea ajutorul necesar strănerii fondurilor pentru bisericile aflate în construcție și acordând, treptat, un însemnat sprijin material din fondurile Sfintei Arhiepiscopii.

Însemnăm aici că, — pentru ajutorarea mănăstirilor și bisericilor în construcție — s'au acordat din partea Sf. Arhiepiscopii, în cursul anului 1949, suma de circa 3.000.000 lei, iar în cursul anului 1950 suma de circa 12.000.000 lei, după scriptele eparhiale.

Este un fapt cu totul nou și de o însemnătate covârșitoare — neobișnuit în administrația bisericească din trecut — că toate sumele provenite din contribuția parohiilor se întorc tot la parohii și mănăstiri, sub această formă de subvenții pentru construcții și reparații de locașuri bisericești și mănăstirești.

5. Disciplina clerului, în urma apariției noului Regulament de procedură.

Pe linia ordinei canonice trasată de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, dela începutul păstoririi sale în fruntea Eparhiei noastre, clerul a fost neîntrerupt ținut într'o disciplină demnă de niște slujitori ai altarului.

Din șirul Regulamentelor de punere în aplicare a noului Statut al Bisericii Ortodoxe Române, cel dintâi care a căpătat forma definitivă, prin sancționarea Înaltului Prezidiu a fost, în cursul anului 1950: «Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române», a cărui prezentare s'a făcut în numărul festiv din «Glasul Bisericii» Nr. 6/1950, cu prilejul împlinirii a doi ani de patriarhat a Înalt Prea Sfințitului Patriarh, cu care prilej arătam că omagiul nostru față de Înalt Prea Sfinția Sa va fi desăvârșit, dacă, prin respectarea disciplinei canonice și prin exemplul vieții noastre, vom ști să privim acest Regulament, ca pe un îndreptar, care ne călăuzește pașii, și încheiam cu îndemnul ca: «Preoțimea să se supună rânduielilor prescise în noul Regulament de disciplină — după cuvântul Sf. Apostol Pavel — «nu numa' de frica pedepsei, ci mai ales din conștiință» (Romani XIII, 5).

Pentru o bună administrare a justiției disciplinare bisericești, în

cursul anului 1950 s'au ținut, la Centrul mitropolitan din București, două examene pentru recrutarea apărătorilor bisericești, potrivit dispozițiilor din noul Regulament de procedură bisericească și s'au constituit Consistoriile Disciplinare Protopoesti, — în întreaga Eparhie.

Clericii care au dovedit delăsare și cei care s'au făcut vinovați de călcarea dispozițiilor canonice și legale, au fost sancționați, fie prin judecată consistorială, fie direct prin pedepse chiriariale, după natura și gravitatea abaterilor sau delictelor constatate în sarcina lor, în conformitate cu Regulamentul de procedură.

Ținem — însă — să evidențiem constatarea făcută pe temeiul scriptelor, că de unde în anul 1948, la venirea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian în fruntea Eparhiei noastre, Consistoriul Eparhial a judecat 90 de procese, în anul 1950 numărul proceselor s'a redus la 32, așa dar, cu o scădere de 58 procese, datorită faptului că s'a introdus în chip simțitor ordinea și disciplina în rândul preoției.

6. Reglementarea numirilor și transferărilor de preoți.

În cursul anului 1950 s'a împlinit — în sfârșit — dezideratul Adunării Eparhiale, ca numirile și transferările clericilor să se facă după anumite norme precise, care să contribuie la promovarea elementelor merituose, întrucât — după apariția noului «Regulament pentru numirea clerului în parohii» — Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a dat dispozițiunea ca — la completarea locurilor vacante — Consiliul Eparhial să procedeze după publicarea vacanțelor, ținând seama de condițiile prescrise în menționatul Regulament.

De aceea, în ultimul timp, transferarea preoților în cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor, s'a făcut în conformitate cu dispozițiunile cuprinse în art. 49 din Regulament, fiind admiși numai cei care au urmat cursurile de îndrumare misionară și au depus examenul de definitivare sau promovare, având și media generală administrativă cel puțin a doi ani: 1949 și 1950. Iar transferările s'au făcut numai pentru parohia de categoria Ia care dă drept calificativul provizoriu rezultat din adunarea celor două medii generale provizorii și împărțirea cu doi, conform articolului 12 din acelaș regulament.

7. Reorganizarea mănăstirilor din Eparhie.

Una din preocupările Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian este reorganizarea monahismului, pe temeiul principiilor capitale ale vieții monastice: **rugăciune, muncă, știință de carte și disciplină.**

Astfel, în toate mănăstirile au luat ființă: școli pentru tineretul monahal și ateliere cu diferite preocupări, dându-se puțința ca rugăciunea să fie îmbinată cu munca, în spiritul vechii noastre organizații monastice, căutându-se a se ajunge la repunerea în ființă a vieții de obște, în care obștea monahală este concepută, nu ca un mijloc în slujba intereselor personale, ci ca un mijloc în slujba interesului colectiv, întemeiat pe principiul dreptății sociale și egalității dintre membrii aceleiași colectivități.

Din rapoartele Exarhatului eparhial se constată că numai Arhiepiscopia Bucureștilor are la Seminarul Monahal din mănăstirca Plumbuita, 13

elevi, iar la Seminarul Monahal din mănăstirea Neamțu 10 elevi, a căror întreținere anuală se ridică la suma de 460.000 lei; iar la școlile elementare din cele șapte mănăstiri din Eparhie, urmează un număr de 137 elevi și eleve, viețuitori în mănăstiri, sub îndrumarea a 21 preparatori, cu cele mai bune rezultate, confirmate de organele Ministerului Învățământului Public.

În acest scop, hotărârea Sf. Sinod din 5 Octomvrie 1950, comunicată Sfintei Arhiepiscopii cu adresa Administrației Patriarhale Nr. 22.637/1950, prin care se statornicește sistemul vieții chinovitice — de obște — în mănăstiri, pe temeiul sfintelor cancan și art. 83 și 196 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, a fost adusă la cunoștință tuturor mănăstirilor și — ca o primă lucrare în vederea acestei înfăptuiri — s'a și procedat la inventarierea tuturor bunurilor mobile și imobile aflate în chiliile mănăstirești, ca proprietate personală a monahilor și monahiilor și la trecerea acestor bunuri în proprietatea comună a mănăstirilor.

Au luat — apoi — ființă, în mănăstirile din Eparhie, cooperative de producție casnică meșteșugărească, înscriindu-se în aceste cooperative, numai la mănăstirile de maici, până în prezent, peste 377 viețuitoare din mănăstiri, iar rezultatele sunt din cele mai mulțumitoare.

8. Realizări economice-gospodărești.

O prezentare sumară a înfăptuirilor cu caracter economic și gospodăresc pe ultimii trei ani, evidențiază în chip elocvent buna chivernisire în sectorul economic, dela venirea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian la cârma Arhiepiscopiei Bucureștilor, sub directa, permanenta și stăruitoare îndrumare a Înalt Prea Sfinției Sale.

Luând conducerea Eparhiei, fără niciun sold în casa arhiepiscopală, s'a realizat — în primul rând — numai în cursul celor 12 zile care s'au scurs între alegere și întronizare, restaurarea palatului patriarhal în urma unor lucrări efectuate cu echipe de zi și noapte, restaurare în valoare de 3.500.000 lei.

Îndată după întronizare, întreaga administrație gospodărească eparhială se resimte de un suflu nou de viață, activă, sănătoasă și rodnică.

Chiar din anul 1948 — primul an de arhipăstorie — se încep diferite lucrări de restaurări masive, lucrări continuate și desăvârșite în cursul anilor următori — 1949 și 1950 — cu o sporită energie și într'un ritm uimitor.

Numai în cursul anului 1950, s'au efectuat următoarele realizări de ordin economic-gospodăresc: a) s'au introdus gaze naturale în toate imobilele Sfintei Arhiepiscopii dela centru și în palatul patriarhal, în valoare de 3.058.000 lei; b) s'au amenajat locuințe pentru personalul catedralei în valoare de 1.960.000 lei; c) s'au amenajat garajul și atelierul pentru reparatul autovehiculelor, în valoare de 420.000 lei; d) s'a amenajat localul pentru cantina funcționarilor, în valoare de 185.000 lei; e) s'a restaurat biserica Colțea din Capitală, monument istoric, în valoare de 1.300.000; f) s'a restaurat în parte mănăstirea Văcărești, cheltuindu-se suma de 560.000 lei, lucrarea de restaurare fiind în continuare; g) s'a contribuit la restaurarea mănăstirii Antim din Capitală, cu suma de 2.100.000 lei; h) s'au făcut îmbunătățiri la mănăstirea Plumbuita, în va-

loare de 1.400.000 lei; i) s'a restaurat — în parte până în prezent — incinta mănăstirii Sinaia, afectându-se suma de 4.500.000 lei; j) s'au acordat ajutoare bănești bisericilor parohiale și altor mănăstiri, în valoare de circa 12.000.000 lei; l) s'au acordat subvenții școlilor bisericești din Eparhie, în valoare de 600.000 lei; k) s'au acordat diferite ajutoare pentru bătrâne, bolnavi și incapabili de muncă, în valoare de circa 300.000 lei; m) s'au făcut diferite investiții pentru procurarea de mobilier, camion, stupi, saltele și plăpumi la Căminul eparhial, în valoare de circa 4.800.000 lei.

O situație comparativă a cifrelor ne ilustrează și confirmă sporirea activității gospodărești, în întărirea și folosul sectorului cultural-social.

Anul 1948 se încheie cu un buget totalizat la venituri și cheltueli cu suma de lei 48.650.787, din care au fost afectați investițiilor, reparațiilor și restaurărilor de tot felul, 1.700.000 lei, deci un procent de 3,5%.

Anul 1949 se încheie cu un total la venituri și cheltueli de 60.729.842 lei, din care 4.695.485 lei sunt cheltueli social-culturale, deci un procent de 7,7%.

Iar anul 1950 se încheie cu un total la venituri și cheltueli de lei 108.874.221, din care 24.326.328 lei au fost afectați Sectorului cultural-social, deci un procent de 22,3%.

Din examinarea acestor cifre și coeficienți, se constată că cheltuelile administrative în anul 1950 au fost diminuate dela 21,1%, la 11,2%, cele economice s'au menținut, în schimb cele pentru sectorul cultural-social au fost sporite dela 7,7% la 22,3%.

Evoluția aceasta a cifrelor demonstrează limpede concepția economică instaurată la conducerea Eparhiei, de către Înalt Prea Sfințitul Patriarh, care dirijează în chip minunat activitatea gospodărească, printr-o justă îmbinare a muncii spirituale cu cea economică, evidențiindu-se astfel roadele unei conlucrări armonioase între Chiriarh, Consiliul Eparhial, administrația și corpul funcționăresc al Sfintei Arhiepiscopii.

Trebuie să recunoaștem și să mărturisim că, niciodată în viața Eparhiei, contribuția credincioșilor venită dela parohii, sub diferite forme, n'a fost mai just dirijată și întrebuințată, tot pentru nevoile așezămintelor bisericești și ale parohiilor.

Și dacă dela Centrul Eparhial, s'au întors, în întregime sumele provenite din contribuții în valoare de circa 20.000.000 lei, la ajutorarea așezămintelor bisericești și bisericilor parohiale, — sub formă de subvenții și ajutoare —, acest fapt a stimulat și încurajat, în așa măsură pe credincioși, încât și contribuția lor benevolă și directă la bisericile respective, a sporit simțitor, ajungând ca — în cursul anului 1950 —, să se cheltuiească suma de 37.070.464 lei pentru construcții și reparații de biserici, case parohiale și cimitire, în întreaga eparhie.

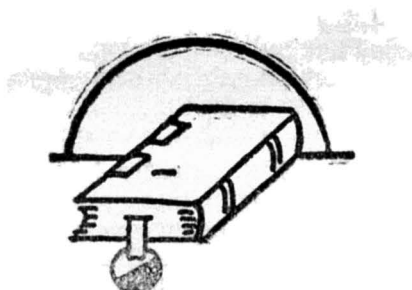
Sub înalta îndrumare a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, organele administrative eparhiale sunt la datorie, cu deplină încredere și sunt stăpânite de cea mai vie dorință de lucrare rodnică, potrivit chemării și intereselor superioare ale Sfintei noastre Biserici.

Iar clerul — preoți, diaconi, și cântăreți — este îndrumat, spre cu-

rata viețuire și spre sfințenia cerută de preceptele canonice, pentru a fi neîncetat îndemn și exemplu, întru îndreptarea vieții morale a poporului dreptcredincios, după învățătura Sfintei Evanghelii.

Conștientă de însemnătatea principiilor evanghelice, luminată și orientată, prin cursurile de îndrumare organizate de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Patriarh Justinian, susținute cu competență și râvnă apostolică de corpul profesoral al Institutului Teologic universitar din București, preoțimea din Arhiepiscopia Bucureștilor este îndrumată din ce în ce mai mult, spre conștiinciozitate în îndeplinirea funcțiunii ei, spre săvârșirea corectă a slujbei încredințate și spre o lucrare pastoral-misionară și socială, potrivit chemărilor actuale și misiunii sfinte a Bisericii Ortodoxe în poporul dreptcredincios al Patriei noastre.

Preot Gh. I. SOARE

VIAȚA CULTURALĂ ÎN EPARHIE

Graiurile evanghelice și temeiurile dogmatice ale Bisericii noastre Ortodoxe se revarsă pline de viață pe holda duhovnicească a sufletelor creștinești și sunt line ca lumina neînserată a adevărilor dumnezeiești. Din ele țâșnesc izvoarele învățăturilor sfinte și răsar neîncetat florile virtuților omenеști.

Tot din aceste nepovestite graiuri se răsfrânge peste veacuri chipul Arhiereului în Biserica Ortodoxă, care este chipul lui Hristos și care are întreita plenitudine de haruri: de a învăța; de a jertfi și de a conduce.

Izvoarele Ortodoxiei noastre sunt vii și aduc roade bogate întru atingerea marilor ei idealuri și năzuinți sfinte de mântuire și de fericire a omului pe pământ. Conștiința de menirea ei în lume, Biserica Ortodoxă se străduiește pentru a păstra neatinsă comoara de credință și de viață a spiritualității creștine. Și în această privință sobornicitatea prezintă cea mai mare cheazăie pentru o statornicie de cumpănire minunată pe care se întemeiază întreaga învățătură ortodoxă. Căci în Ortodoxie se vădește unitatea, evlavvia, sfințenia și iubirea dăruită lumii de Hristos Domnul nostru, care este Capul unic al Bisericii.

În lumina acestor adevăruri nepieritoare, încreptându-ne privirea spre viața culturală din Eparhia Bucureștilor, încercăm să înfățișăm în câteva trăsături faptele vii ale culturii și spiritualității clocotitoare de viață a Bisericii noastre drept-slăvitore, cu prilejul împlinirii a trei ani de rodnică arhipăstorire a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

În Biserica Ortodoxă, vigoarea apostolatului evanghelic este susținută și alimentată de forțele nevăzute ale dumnezeirii, ce se concentrează în primul rând în Ierarhi. Căci ei sunt succesorii Sfinților Apostoli și în ei se află centrul autorității duhovnicești în fiecare Eparhie, precum și puterea harică de a învăța. Iată de ce li se cere o mare putere de muncă și un robust optimism.

Orice înfăptuire este rezultatul unui program de lucru și mai ales al unei concepții de viață ce stăpânește ființa personalității în cauză. Istoria Bisericii Ortodoxe Române a început — în ultima vreme — să înscrie în filele ei, pagini de o nouă viață de gândire, de acțiune, de înfăptuire și de jertfă. Dela data de 6 Iunie 1948, — de când Înalt Prea Sfințitul Justinian a urcat pe scaunul de Patriarh, — se întărește adevărul verificat în Ortodoxia noastră răsăriteană, că o viață nouă în organismul Bisericii coincide cu apostolul nou venit la cârmă, cu Ierarhul, cârmaciu iscusit și deschizător de drumuri noi.

Înalt Prea Sfințitul Justinian a urcat scaunul de Patriarh cu o pătrunzătoare agerime duhovnicească, cu o minte de vizionar, cu nepotolită râvnă de muncă, de îndreptări, de înfăptuiri. Inzestrat cu o sănătoasă concepție de organizare bisericească, cu o voință de fier, pășește pe cea mai înaltă treaptă la conducerea Bisericii noastre.

Noianul și complexitatea problemelor nu-l descurajează. Dimpotrivă, îi întăresc puterile spirituale și-i concentrează întreaga ființă sufletească pentru o deslegare dreaptă, cu bune rezultate pentru Biserica lui Hristos. În fața tuturor problemelor de ordin administrativ, bisericesc, cultural-misionar, gospodăresc, vibrează spiritul său de Ierarh, cu un larg orizont de orientare, de hotărîre și de înfăptuire.

«Biserica — spunea Înalt Prea Sfinția Sa încă dela alegerea ca Mitropolit al Moldovei — este a lui Dumnezeu, fiindcă El a întemeiat-o prin Fiul Său și o sfințește prin Duhul Său cel Sfânt. Dar Biserica este și a poporului, fiindcă slujitorii ei sunt chemați să-l lumineze, să-l mângâie și să-l povățuiască («Apostolat Social», p. 71).

Iată un program de lucru apostolic: slujitorii altarelor sunt chemați să lumineze pe credincioși, să-i mângâie, să-i povățuiască. În cuvinte puține dar pline de adevăr, se cuprinde un program de activitate apostolică. Numai din această chemare se pot — dintr'odată — întrevădea zărilor luminoase ale unui vast câmp de lucru pe tărâm cultural. Evanghelia și Ortodoxia trebuie să fie adâncite și pătrunse în mod temeinic; dar mai presus de toate ele trebuie aplicate integral.

Firul călăuzitor al acestui program evanghelic este sporirea culturii și educației religioase în rândurile credincioșilor, este, pe scurt, înălțarea sufletească a drept-credincioșilor, căci cultura religioasă fără spiritualitate nu este posibilă.

Pentru a putea realiza aceste idealuri de întărire și luminare a conștiinței ortodoxe, de ajutorare și de mângâiere a celor în lipsuri și nevoi, precum și de povățuire pe căile mântuirii, Înaltul Ierarh și-a dat seama dintru început că este nevoie de o preoție la înălțimea vremilor de mari prefaceri sociale pe care le trăim. Cu ce va putea duce la îndeplinire Înaltul Arhiepiscop marea plan de viguros apostolat social și de lucrare duhovnicească, dacă nu va avea o preoție bine pregătită și plină de jertfelnicie? Aceasta este problema capitală în atingerea scopului urmărit. Căci după cum un strateg are nevoie de o armată bine pregătită și disciplinată, tot așa un strateg duhovnicesc, un Ierarh are nevoie de o armată duhovnicească bine pregătită și cu râvnă evanghelică.

Deaceia, în însuși programul dezvoltat în cuvântarea de înscăunare ca Patriarh, printre altele precizează: «După un program bine chibzuit și cu un corp de îndrumători bine pregătiți, clerul nostru trebuie îndrumat, orientat și convins pentru acest apostolat social, cerut de oamenii vremurilor noi» («Apostolat Social», p. 129). Și mai departe se adresează preoției cu înseși cuvintele Sfântului Apostol Pavel: «Înnoind duhul minții voastre să vă îmbrăcați în omul cel nou» (Efeseni IV, 23-24).

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a pornit la un lucru constructiv, pentru o nouă pregătire a clerului. În acest scop, mai întâi a transformat Institutul Teologic într-o adevărată pepinieră evanghelică, în care viitorul preot nu are ca țel să-și însușească numai o serie de cunoștințe

din câmpul științei teologice, ci să crească în atmosfera de har a Bisericii, să se inspire dintr'o trăire harismatică și să aibă ca model pe însuși Domnul nostru Iisus Hristos.

«Nci — spune Înalt Prea Sfinția Sa — am reînnoat firul rupt, și, pătrunși de duhul Ortodoxiei noastre, am adus iarăși învățământul religios în tinda Bisericii. Sfântul Sinod a readus Institutul Teologic pe făgașul rosturilor sale firești, atunci când i-a cerut să-și închine toată activitatea pregătirii de slujitori ai altarelor lui Hristos. Tânărul care pășește pragul unui Institut Teologic nu mai vine să smulgă o licență în Teologie, pentru deșertăciunea unui titlu. El vine din pornirea lăuntrică de a sluji pe Mântuitorul și Biserica Lui. El vine să se adape dela izvorul adevăratei învățături evanghelice, pentru ca să o poată, apoi, împărtăși celor ce i-o vor cere. Dar mai cu seamă el vine să deprindă trăirea în Hristos și în duhul sfințeniei, pentru că acela ce vrea să slujească lui Hristos, trebuie să trăiască pururea în Hristos» (Cuvânt la deschiderea cursurilor Institutului Teologic pentru anul 1950-51, în revista «Glasul Bisericii» Nr. 9-10/1950, p. 67).

Iată cum în aceste fraze se oglindește în mod atât de luminat, chipul sfânt al preoției ce trebuie să se formeze în duhul lui Hristos, căruia se cuvine să-I slujească cu toată râvna și cu o supremă putere de jertfelnicie.

Potrivit aceluiaș program de reînnoire în duhul Evangheliei a preoției din Eparhie, pe temeiul hotărârii Sf. Sinod și în conformitate cu prevederile art. 122-123 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, s'a pornit în Eparhia Bucureștilor la o muncă de proporții uriașe, prin organizarea cursurilor de îndrumare pe lângă Institutul Teologic de grad Universitar din București. Astfel, preoții și diaconii din Eparhie au fost rânduiți în cursul anilor 1949, 1950 și 1951, în serii, la aceste cursuri de îndrumare misionară și socială.

Odată cu trecerea examenelor de definitivare și promovare a acestor cursuri, s'a obținut și calificarea corespunzătoare, în vederea unei juste aprecieri la numiri și transferări. Până în prezent s'au perindat în cele 10 serii un număr de 1200 preoți și diaconi din Arhiepiscopia Bucureștilor.

Cursurile de îndrumare misionară și socială a clerului s'au desfășurat în cele mai bune condițiuni, fiindcă preoții care au urmat cursurile și-au însușit cu râvnă noua orientare în problemele teologice, pastorale și sociale și au dovedit la examene și desigur în parohii mai ales, că și-au însușit cele mai bune metode de pastorație și de misiune și că s'au încadrat în apostolatul social cerut de vremurile cele noi.

Pentru a cuprinde și a înțelege adevăratul rost de îmbogățire culturală a acestor cursuri, este absolut necesar să ascultăm cuvântul înviorător al I. P. S. Patriarh Justinian la deschiderea unor astfel de cursuri, cuvânt care subliniază necesitatea pregătirii culturale a preoției în așa fel, încât «să împlinească întru totul îndatorirea pregătirii sale temeinice, a înviorării sale cu armele învățăturii creștine. Să se pătrundă de duhul apostolatului pentru Hristos și a smeritei slujiri a turmei pe care o păstorește. Aceasta este îndatorirea ce revine preoților cursiști. În acest focar de cultură ortodoxă, se dobândește hrana duhovnicească pentru sufletele lor,

pentru sufletele de care vor avea să dea socoteală. Să trăiască aici în Hristos, pentru a trăi apoi veșnic întru El. Să se lumineze pentru a înțelege că drumul pe care merge Sfânta noastră Biserică este drumul adevăratelor împliniri evanghelice și să-și sporească hotărârea de a nu se abate nici odată dela această cale». (Cuv. citată, în «Glasul Bisericii», p. 69-70).

Pentru întărirea și înviorarea duhovnicească a preoțimii în duhul Ortodoxiei și al Sfintei Evanghelii, în scopul zidirii sufletesti a credincioșilor, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a așezat în centrul cursurilor de îndrumare oficierea zilnică a Sfintei Liturghii de câte un sober de preoți, cu participarea tuturor la sfânta slujbă, urmată de o predică și cateheză model. Formarea preoțimii pentru apostolatul social și evanghelic trebuie să se facă deci în duhul tradiției, adâncind izvoarele Ortodoxiei atât pentru stimularea zelului misionar, cât și pentru «verificarea și completarea mijloacelor de activitate pastorală».

Iată că s'a realizat în această latură, nu numai o lucrare uriașă de pregătire a preoțimii, dar și împlinirea unui ideal măreț de a avea neîncetat pe slujitorii altarelor noastre, încălziiți de flacăra apostolatului poruncit de Mântuitorul Hristos.

*

Vorbind despre preoți în general, s'ar putea afirma că după hirotonie, opera lor pastorală și socială se reducea aproape numai la practicarea cultului. Excepțiuni fericite se găseau și la țară, dar mai ales la orașe, unde mediul era mai prielnic preocupărilor intelectuale și clericii erau poate mai conștienți de misiunea și rosturile lor. La țară, însă, în lupta dintre preot și mediul înconjurător, uneori cădea învins preotul, care nu după multă vreme pierdea îndeletnicirea cărturărească, și astfel pierzând odată cu flacăra culturii și arderea pastorației care să înalțe și pe alții și pe el însuși.

Aceste alunecări s'a încercat să fie combătute în trecut, prin cercurile pastorale, ale căror rezultate în general, n'au fost însă destul de mulțumitoare. Deaceia, nevoia unei continue pregătiri și perfecționări a preoților s'a făcut din ce în ce mai simțită, mai ales în vremurile de epocale transformări ale societății actuale. Trebuia găsit mijlocul prin care clerul ortodox să fie apropiat de credincioșii săi și să se mențină în situațiunea de părinte, de iubitor și sprijinitor al turmei celei cuvântătoare.

Mijlocul acesta deosebit de a regenera energiile păstorilor sufletesti ai credincioșilor noștri a fost găsit de I. P. S. Patriarh Justinian prin cursurile de îndrumare misionară și în repetarea în mic a acestor cursuri, prin conferințele protopopești. Astăzi, după un an și jumătate de când conferințele clerului, pe Protoierii, se țin cu regularitate, putem spune că ele au devenit într'un timp așa de scurt, ceea ce a dorit I.P.S. Patriarh Justinian să devină: «Școlile profesionale și misionare ale preoților dintr'un Protopopiat».

Având un caracter general, conferințele țin într'o permanentă preocupare intelectuală pe membrii lor, dela o conferință la alta, iar celor mai delăsători spulberându-le gândul că, dacă nu și-au făcut datoria la o conferință, lucrul acesta se va putea repeta și pe viitor. Fiind ținute cu participarea strict obligatorie a tuturor preoților, conferințele pun ordine

și disciplină în viața preotului și în programul lui de activitate. Desfășurându-se după un plan de mai înainte conceput, dau prilejul unei pregătiri serioase, care le ridică nivelul cultural și prestigiul în fața credincioșilor. Executarea strictă a unui program de amănunțime și din vreme chibzuit, impune fiecăruia o pregătire, dacă nu deopotrivă de aprofundată a tuturor problemelor, dar cel puțin a unora dintre ele, lipsurile completându-se reciproc. Varietatea problemelor și seriozitatea izvoarelor de informație, dau preoților un ansamblu de cunoștințe care le măresc orizontul intelectual și pastoral.

Belșugul de reviste teologice, de o factură și un conținut cu adevărat academic, oferă un material de informație cum nu am avut până acum. Supraveghierea îndeaproape din partea autorității centrale, le imprimă o pecete de seriozitate excepțională. Astfel organizate și conduse, conferințele clerului au început să-și dea roadele și putem spune că sunt adevărate școli de teologie la Protopopiate, în care membrii clerului ortodox frământă și rezolvă atât problemele profesionale, cât și problemele de interes obștesc, urcând în fiecare lună o treaptă spre desăvârșirea lor.

În special pentru preoții dela țară, această școală obligatorie are rezultate excepționale, izbutind să restabilească echilibrul între intelect și viața practică trăită în mijlocul credincioșilor. Perfecționarea profesională în slujbă corectă, uniformă și evlavioasă, în predică studiată și actuală, în propovăduirea credinței prin metodele practice ale catehezei din fața altarului, dau satisfacție personală preotului și-l îndeamnă să-și valorifice, la parohia lui, toate calitățile cu care e înzestrat; iar pe de altă parte dau satisfacție credincioșilor, care simt și apreciază eforturile păstorilor lor spre binele Bisericii și spre propășirea credinței.

Cunoștințele de ordin general, în toate problemele care frământă societatea în mijlocul căreia trăiește preotul, îi dau posibilitatea să se integreze în năzuințele acestei societăți, să se facă un element necesar, apreciat și dorit în mijlocul ei. Că aceste afirmațiuni sunt realități, ne-o dovedesc cu prisosință relatările făcute de cei cari au participat la aceste conferințe ca reprezentanți ai autorității bisericești și care ne confirmă că, în cele mai multe locuri conferințele, cu majoritatea membrilor preoți dela țară, au atins un nivel intelectual și o ținută a adevărat academice.

Este impresionantă deasemeni conștiințiozitatea cu care preoții își îndeplinesc obligațiunile, prezentând delegaților caiete cu zeci și zeci de planuri de predici și cateheze, de rezumate ale subiectelor studiate și a lecturilor particulare, nivel la care nu se ridicau în trecut decât excepționalele personalități eclesiastice. Dragostea de perfecționare, pasiunea cu care se discută problemele, competența surprinzătoare a unora dintre preoți, dă satisfacția datoriei împlinite și fac din ziua conferinței o zi de duhovnicească sărbătoare, pe care nimeni nu o regretă ci o dorește ca pe o zi de înălțare a muncii cinstite și modeste.

Entuziasmul preoților pentru conferință este în creștere; am putea afirma în cunoștință de cauză, că suntem pe drumul cel bun, care duce la reînvierea clerului și prin aceasta la reînvierea Bisericii și că I.P.S. Patriarh Justinian s'a dovedit și prin creiarea acestor conferințe că este

un Patriarh al culturii teologice ortodoxe, un Patriarh care a dus cultura și în colțurile obscure ale satelor și cătunelor noastre, acolo unde trăiau și preoți care nu au găsit prilejul fericit de a se împărtăși de binefacerile unor studii de teologie mai înaltă.

Astăzi în fiecare casă de preot se află un tezaur de teologie ortodoxă, cercetat cu mîgală și cu răvnă și în fiecare lună se văd roadele acestor osteneli. Astfel, lună după lună, preoțimea noastră face progrese însemnate în pregătirea, orientarea și perfecționarea ei, totul ducând în mod sigur la realizarea dorinței părintești a I.P.S. Patriarh de a vedea în sfintele altare preoți conștienți de misiunea lor, iar în societate cetățeni devotați Statului și poporului. Aceasta îi va fi răsplata pentru toată truda ce o duce spre binele Sfintei noastre Biserici, a clerului și a credincioșilor.

Pe lângă aceste îndatoriri și directive statornicite prin Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române și în afară de toate celelalte dispozițiuni și Decizii patriarhale cu privire la îndrumarea, pregătirea și orientarea clerului, se cuvine să amintim atribuțiunile și rolul ce-l au părinții Protoierei în desfășurarea activității lor. Cu prilejul conferințelor Protoierilor de Raioane, din 9 Ianuarie 1951, I.P.S. Patriarh Justinian le-a spus: «Prin organizarea Bisericii noastre. Protoieria și Protopopul au căpătat un rol atât de important legat de rosturile cele mai de seamă ale lucrării bisericești. De aceea și răspunderea ce vă revine este mai mare. Nu sunteți numai părinții duhovnicești ai credincioșilor și preoților de sub jurisdicțiunea PP. CC. Voastre, ci sunteți însăși veriga de legătură între Administrația Patriarhală și organele executive ale Statului, adică conducerile raionale. Sunteți îndrumătorii activității preoțimii, care trebuie să fie neconținut exemplu în slujba și exercitarea datoriilor față de Stat. Nu trebuie să vă fie indiferentă munca depusă în orice sector de către slujitorii altarului și de aceea veți urmări ca purtarea acestora să fie model față de credincioși, ca și față de autoritatea Statului» («Glasul Bisericii» Nr. 1-3/1951, p. 44).

Iată cu câtă limpezime fixează îndatoririle părinților Protoierei, și câtă grijă poartă I. P. S. Sa propășirii vieții noastre religioase și de întărire a lucrării duhovnicești, prin cooperarea tuturor factorilor de răspundere ecleziastică.

Toată această viguroasă organizare fixată prin Statutul Bisericii noastre și toate realizările în domeniul vieții culturale din Eparhie pentru o nouă pregătire a preoțimii și pentru înviorarea ei în lucrarea de pastorație, n'au alt scop decât promovarea culturii religioase și sporirea vieții morale în poporul credincios.

Am ajuns deci să constatăm că Înaltul Ierarh — din vasta și neîntrecută sa experiență pastorală ca preot de enorie timp de 22 ani — și-a format o neclintită convingere, că o acțiune religioasă nu poate da roade îndestulătoare dacă se desfășoară în afară de cadrul parohial. Parohia este — după concepția I. P. S. Sale — nucleul viguros, unitatea religioasă și subsolul fecund din care lucrarea religioasă își alimentează forțele de regenerare vitală a sufletelor obștei credincioșilor. Nu poate fi vorba de o lucrare serioasă în câmpul vieții duhovnicești, dacă nu se organizează suficient acțiunea parohială. Spre această latură

trebuie să se îndrepte și să se concentreze toate preocupările. Căci a ignora parohia, în cadrul lucrării pastorale, este asemenea cu a clădi o casă frumoasă pe nisip, fără o temelie durabilă.

În Eparhia Bucureștilor se întreține și se cultivă cu însuflețire spiritul parohial. Din luminoasele concepții de viguros apostolat al Înaltului Arhipăstor se revarsă prisositor acest minunat fapt al Ortodoxiei noastre: toată inițiativa, toată grija și toată lucrarea preoțimii numai în cadrul parohiei. Acesta este de altfel și spiritul noilor legiuiri bisericești.

Spre a sublinia îndeajuns acest adevăr, voi căuta să stăruie mai accentuat numai asupra unei noi organizații parohiale, prevăzută de noul Statut al Bisericii Ortodoxe Române și anume, asupra **Comitetului Parohial**. Nevoia unei colaborări mai strânse între cler și între credincioși a fost întotdeauna resimțită de cei ce voiau să facă din activitatea lor o lucrare de pastorație vie și integrală, după modelul Mântuitorului Iisus Hristos, al Sfinților Apostoli și al Bisericii creștine din vremurile apogeului ei misionar. Dat fiind că Mântuitorul a venit spre a dăruie viață lumii, viață în toată plinătatea, viață sufletească nemuritoare, Biserica își desfășoară cu însuflețire lucrarea sa în lume. Acest adevăr, scos din învățătura și pilda Mântuitorului Hristos, a fost reafirmat de I. P. S. Patriarh Justinian, care a arătat că Biserica și credința trebuie să fie sprijinitoare ale progresului sănătos («Glasul Bisericii» Nr. 6/950, p. 38). Rămâne însă ca principiile să fie însuflețite prin adevărul lor, ca teoriile să fie verificate prin practică. În scopul acesta de a se da preotului posibilitatea practică de a lucra cu folos în mijlocul societății în care trăiește și de a ține într-o permanentă legătură altarul cu enoria, noul Statut de organizare al Bisericii Ortodoxe Române din 1949 a creat un organ auxiliar în opera pastorală și socială a preotului, **Comitetul Parohial**. Principiul legii și-a găsit aplicarea în cursul aceluiaș an, în urma Deciziei patriarhale Nr. 98, care constituie regulamentul de aplicare a articolelor 68, 69 și 70 din Statut și pe baza cărora au luat ființă Comitetele în cuprinsul Eparhiei noastre.

După felul în care a fost conceput, **Comitetul Parohial** răspunde atât nevoii preotului de a avea un mănușiu de colaboratori mai apropiați, cât și nevoii unora dintre enoriași de a-și manifesta mai intens simțămintele lor de religiozitate și dragostea lor față de Biserică. În adevăr, oricât de bun ar fi un preot, oricât de bine intenționat în activitatea lui, dacă lucrează singur, dacă între el și masa credincioșilor stăruie acel raport artificial și rece dela cel ce îndrumază la cel ce trebuie să execute, fără ca enoriașii să fie asociați la opera lui, lucrarea va merge foarte greoi și de cele mai multe ori nu va izbuti să realizeze opere de mare importanță. Când însă între preot și credincioși se stabilește o punte de legătură și se creiază o stare sufletească de colaborare, atunci preotul nu mai rămâne izolat și izvorul de apă vie pornit dela altar va fi canalizat spre căile cele bune. Ecoul inițiativelor sale va fi răspândit în toată enoria, fiecare punând o parte din sufletul lui în lucrarea pe care și-a însușit-o și pe care o susține acum din proprie convingere. De aceea, noua legiuire bisericească, chiamă la o strânsă colaborare cu Biserica și

cu preotul și pe credincioși — bărbați și femei — voind să facă din ei niște apostoli ai adevărului și ai binelui obșteșc.

Pe de altă parte, Comitetul Parohial răspunde unei nevoi, totdeauna simțită de unii dintre creștini, de a-și manifesta mai intens credința lor, fie în Biserică, fie în afară de ea, fapt care a dus în trecut la înființarea unor organizațiuni religioase în sânul Bisericii, ca de pildă fostele asociațiuni Oastea Domnului și altele. Greșit îndrumate și scăpând de sub controlul Bisericii, aceste grupări, clădite inițial pe un fond sufleteșc bun, au dovedit, în majoritatea cazurilor, tendințe centrifugale față de altarul în jurul căruia trebuiau să graviteze, față de preoții care n'au putut să stăpânească și să dirijeze aceste energii religioase. De unde se nădăjduise ca ele să devină grupări de înviorare a Ortodoxiei românești, ele au devenit un fel de focar de abateri și alunecări, pregătind terenul sectarismului și îngreunând alteori lucrarea preotului conștiincios, care constata cu regret că omul cel nou nu se născuse din acești creștini căzuți foarte adesea într'un formalism sec. Pentru cei sinceri însă, pentru cei cari simt mai multă dragoste de Hristos, de Biserica Lui și de oameni în general, actuala organizare a Bisericii noastre oferă un teren sigur de acțiune, chemându-i în primul rând să facă parte din Comitetul Parohial. Așa cum vom arăta mai departe, ei vor găsi aici posibilitatea să-și manifeste sentimentele lor religioase prin activitate socială, prin conduită morală exemplară, prin opera samariteană în general. Terenul de activitate al acestui comitet este așa de frumos, așa de variat și așa de meritoriu și plin de satisfacții sufletești, încât am putea spune că activitatea Comitetului parohial ar putea crea o aureolă Bisericii noastre, dovedind încă odată vitalitatea și superioritatea principiilor cari o călăuzesc. Așa cum scrie Decizia patriarhală, acest comitet «inițiază, organizează și conduce toată activitatea religioasă extra-bisericească, morală și samariteană din parohie».

Plecând dela grija pentru sfântul locaș și pentru toate bunurile necesare practicării cultului, care trebuiesc ținute «în cea mai bună rânduială», trecând în domeniul spiritual al proslăvirii lui Dumnezeu prin cântare, prin apărarea dreptei credințe și prin viața pilduitoare și culminând cu opera samariteană de ajutorare a săracilor, orfanilor și văduvelor, și cu înființarea și susținerea oricărei opere de milă creștină, Comitetul Parohial poate desfășura o activitate legală, apreciată și respectată de toți, fiind plăcută și lui Dumnezeu.

Sunt preoți cari cu ajutorul acestui Comitet au făcut o convingătoare propagandă pentru ajutorarea și înfrumusețarea sfintelor locașuri, sau pentru participarea la slujbă și catehizare. Alții au făcut progrese la introducerea cântării în comun, sau în stăvilirea curentelor sectante, iar alții au adunat sume destul de importante, în parohii modeste, cu care au fost ajutați orfanii, văduvele și săracii, dovedind prin aceasta că Biserica e prezentă întotdeauna acolo unde este o suferință de alinat și că doctrina noastră nu este o simplă teorie, fără efecte binefăcătoare în societate.

Pentru dovedirea celor afirmate, voi cita un singur exemplu, acela din parohia Bănești, Raionul Câmpina, Regiunea Prahova, o parohie ru-

rală de categorie mijlocie, unde într'un an și jumătate dela înființarea Comitetului Parohial s'au făcut următoarele realizări:

I. Pe teren gospodăresc și bisericesc:

a) S'a făcut muncă voluntară pentru terminarea împrejuririi bisericii și pentru pietruirea unei stradele de intrare.

b) S'a mărit numărul credincioșilor care cântă Sf. Liturghie și al celor care participă la adunările duminicale, unde sunt instruiți în special asupra problemelor atacate de sectanți.

c) S'a făcut ordine în cimitirul parohial și se face regulat curățenie.

d) S'a creiat un fond pentru pictură, care în curând va atinge suma de 150.000 lei, cu care s'a și început pictura bisericii.

II. Pe teren social:

a) Pentru un enoriaș sărac și bolnav s'a cumpărat o vacă, cu suma de 14.362 lei.

b) S'a reparat casa unei văduve, cu suma de lei 6.893.

c) S'au dat săracilor, văduvelor și orfanilor, ajutoare în valoare de 12.110 lei. În total s'au făcut opere de asistență socială în valoare de 33.319 lei.

Cazul acesta nu este unic, ci se repetă în toate parohiile unde preoții și credincioșii formează un mănunchiu strâns de trăitori ai adevărilor evanghelice.

Iată ce se poate face prin Biserică, atunci când slujitorii ei știu să deschidă inimile creștinilor și să-i facă să audă chemarea de viață nouă la care I. P. S. Patriarh Justinian a chemat toată suflarea ortodoxă. «Muntele de greutate sociale», cum spune I. P. S. Sa, începe să se năruie încet, topit de focul dragostei față de oameni și de tăria credinței celor ce se numesc cu numele lui Hristos.

Stăruirea în această cale a apostolatului social, inițiat și dirijat de Înaltul nostru Arhipăstor ridică, fără nicio îndoială, prestigiul Bisericii noastre și constituie un început de reînviere a strălucitelor vremuri apostolice.

În afară de aceasta, idealul pus de I.P.S. Patriarh Justinian atunci când a spus că «preotul zilelor noastre își va îndeplini cu prisosință îndatoririle sale de apostol al Domnului, numai slujind credincioșilor, pe care îi păstorește și sprijinindu-i pe măsura puterilor sale», e o dovadă în plus că în toate domeniile de activitate pe care le-a inițiat Înalt Prea Sfinția Sa, urmărește să întoarcă Biserica Ortodoxă la fâgașul ei tradițional și canonic, năzuind cu ardoare să facă din ea Biserica cea vie. Aceasta este marea taină și meritul uriașei opere de reconstrucție sufletească și materială ce se desfășură sub ochii noștri în Biserica Ortodoxă Română.

Se înnoiesc sufletele, se reîmpropătează energiile, se înnoiesc metodele de lucru, se înnoiesc legile, se înnoiesc bisericile, dar nu se schimbă nimic din sfânta moștenire apostolică tradițională, care este scoasă numai de sub cenușa falselor interpretări și pusă în valoare.

Ca o încurajare pentru unii și ca un avertisment pentru alții, trebuie să precizăm, într'un cuvânt, că aceste Comitete Parohiale pot constitui

în viitor, un mare sprijin pentru preoții care vor ști să le folosească întru propășirea Bisericii noastre; iar lipsa lor va fi greu simțită, de cei cari n'au înțeles să utilizeze toate mijloacele oferite de înalta conducere a Bisericii noastre.

Realizările acestor Comitete, în scurtul timp ce s'a scurs dela înființarea lor, constituie cel mai îndreptățit omagiu adus de cler și de credincioși Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, inițiatorul și înfăptuitorul lor, cu prilejul împlinirii a trei ani de rodnică păstorie a Bisericii Ortodoxe Române.

Din această scurtă privire asupra roadelor de pastorație activă pe care le dă această instituită parohială, ne putem da seama de folosul ce-l exercită Comitetul Parohial în cadrul vieții de enorie. De aici se întărește din nou convingerea asupra importanței pe care o prezintă această organizație parohială.

La viața culturală din Eparhie trebuie să adăugăm una din cele mai esențiale lucrări de misiune pastorală: catehizarea. Din însăși hotărîrea Sf. Sinod se poate vedea odată mai mult permanenta grijă pe care conducerea Bisericii noastre și I. P. S. Patriarh Justinian o depun spre a soluționa toate problemele de care este legată împlinirea misiunii apostolice a preoțimii.

Indepărtând orice alunecări spre metodele introduse de protestantis-mul laicizant, Sf. Sinod împletește catehizarea credincioșilor cu însuși cultul Sfintei noastre Biserici, păstrând astfel întreg duhul nepieritor al Ortodoxiei. Așezând în centrul acțiunii de catehizare cunoașterea teza-urului de învățătură și trăire duhovnicească pe care îl cuprinde cultul nostru ortodox, înscriind în fruntea îndatoririlor preotului datoria de a învăța pe credincioși cântările sfintei noastre slujbe, îndemnând preoții să se străduiască de a semăna în mintea credincioșilor sămânța cea bună a Sfintelor Scripturi și învățăturile de mare preț ale cazaniilor, făcând din cunoașterea vieții sfinților o adevărată istorie a trecutului de jertfe și de eroism a Bisericii creștine, Sf. Sinod îndreaptă metodele catehetice spre calea îndelung bătută de slujtorii altarelor ortodoxe, în trecutul îndepărtat.

Catehizarea a fost preocuparea de căpetenie a Bisericii Ortodoxe. Credincioasă imperativului misionar și pastoral cuprins în cuvintele Mântuitorului: «Drept aceea mergând învățați toate neamurile» (Matei XXIX, 19), Biserica Ortodoxă și-a îndrumat întotdeauna pe păstori săi sufle-tești să ducă turma la apa cea vie a izvorului învățaturii dumnezeiești. Scopul învățaturii este promovarea credinței, iar «credința vine din învăță-tură (Romani X, 17). Când vorbim de o catehizare îndrumată exclusiv de Biserică, trebuie să înțelegem o întoarcere la programul și metoda tradiției ortodoxe. Programul acesta trebuie să fie așezat pe temeiul simbolului credinței, iar ca metodă, una singură: îmbisericirea. Scopul învățământului catehetic este de a forma buni credincioși, adevărați trăi-tori în Biserica lui Hristos, în adevărurile lui religioase și morale. Preoți-mea dă toată atențiunea și depune toată râvna spre a se pregăti după cuviință, prezentându-se în fața credincioșilor ca niște buni și însuflețiți predicatori ai Evangheliei lui Hristos.

Putem afirma cu toată tăria că în Eparhia Bucureștilor — grație spiritului de bun organizator și conducător al I. P. S. Patriarh Justinian — lucrarea aceasta a catehizării se desfășoară cu bune rezultate. Toți preoții au început catehizarea -- potrivit dispozițiilor Sf. Sinod, lucrând cu râvnă nu numai pentru executarea planului fixat în sectorul cultural, dar mai ales pentru a realiza una dintre cele mai frumoase îndatoriri ale preoției: cântarea în comun a poporului în biserică.

Iată cum se rezolvă sub conducerea înaltului nostru Arhiepiscop, una din cele mai esențiale probleme de participare activă a poporului la Sf. Liturghie. Căci, cântarea în comun a credincioșilor în biserică este unul din mijloacele mai eficace de a aduce pe credincioși la sfintele slujbe. Această cântare în comun a credincioșilor la unison, deci omofonic, s'a practicat întotdeauna în Ortodoxia noastră din cele mai vechi timpuri. Nu este deloc o inovație a timpurilor noastre, ci este o practică veche, dovedită de toată tradiția noastră bisericească, după cum iarăși se știe că lucrarea de catehizare a poporului credincios s'a făcut din cele mai vechi timpuri în cadrul Sf. Liturghii.

Este lucru știut și verificat de toți că nimic nu apropie pe credincioși de Dumnezeu, decât cântarea, care-l înalță, îl face să vibreze pentru cele mai înalte sentimente de pietate, de adevăr și de iubire creștină. Și în Eparhia noastră preoțimea a început în mod serios să organizeze și să pregătească pe credincioși în acest sens. Până în prezent 700 parohii au reușit să introducă cântarea în comun, dând toate răspunsurile la Sf. Liturghie, iar altele circa 800 de parohii, prin preoții lor sunt la începutul lucrării. Să ascuți cum tineri, copii, credincioși de toate vârstele, bătrâni, cântă laolaltă: Sfinte Dumnezeule, Heruvicul, Axionul, Tatăl nostru, îți dai seama de îndată ce nivel de trăire duhovnicească și ce atmosferă religioasă există la asemenea slujbe.

Spre a avea toți preoții la îndemână cântările Sfintei Liturghii, omofonice, I.P.S. Patriarh a depus toată sânguința din vreme și a numit o comisiune de specialiști, care să alcătuiască «Cântările Sfintei Liturghii» după melodiile tradiționale bisericești, redată pe ambele notațiuni, pe muzica psaltică și pe cea liniară. Este o lucrare unică în Ortodoxia noastră și s'a reușit în mod admirabil să se pună la îndemâna preoților, cântăreților și credincioșilor, un îndreptar ca acesta, care va face ca în toată Biserica Ortodoxă Română să se cânte uniform.

În acest fel lucrarea de catehizare este mult ajutată, mai ales că la toate temele de învățătură se fixează și câte o cântare potrivită cu aceasta. Dar în afară de aceste arme duhovnicești, în curând se vor adăuga altele de o foarte mare importanță. Astfel s'a pus sub tipar «Cartea de învățătură» alcătuită de Sf. Sinod și revăzută de către însuși înaltul Prea Sfințitul Patriarh Justinian și care carte — putem afirma cu toată tăria — este o capodoperă a Ortodoxiei noastre, din toate punctele de vedere: dogmatic, liturgic, moral, literar, etc. Și iarăși s'a pus sub tipar «Cartea de rugăciuni», alcătuită de Sf. Sinod, o carte absolut completă, bine redată, cu toate rugăciunile, cu toate îndrumările duhovnicești, întocmai ca o prăvălie. Numai pentru Mitropolia Ungro-Vlahiei se va tipări anul acesta 40.000 exemplare.

Tot spre a sprijini această lucrare de catehizare și pentru a răspândi cultura religioasă printre credincioși, se tipărește încă din anul trecut, pentru Mitropolia Ungro-Vlahiei: revista « **Glasul Bisericii** », foaie religioasă pentru popor, în care se urmărește îndeplinirea următorului plan de redacție, pentru această ediție populară:

1. Un articol scurt de îndemn la viața duhovnicească sau de lămurire a poziției Bisericii noastre față de problemele vieții, care a fost scris permanent de către însuși Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

2. S'a rezervat o rubrică pentru tâlcuirea sărbătorilor, în care s'a căutat să se explice sărbătorile în înțelesul lor ortodox.

3. Rubrica « **Pazănicul dreptei credințe** », în care s'au desbătut anumite adevăruri ale învățăturii evanghelice, punându-se accentul pe Ortodoxia noastră, care nu a alterat nimic din tezaurul său dogmatic.

4. Rubrica « **Graiul Sfinților Apostoli** », cuprinzând aproape în fiecare număr un text din Noul Testament asupra căruia s'a făcut o scurtă tâlcuire.

5. Rubrica « **Floarea darurilor** », cuprinzând scurte bucăți literare cu conținut religios-moral, reproduceri din cărțile vechi, scene din trecutul de luptă al poporului și al Bisericii noastre, folklor religios, etc.

6. Rubrica « **Pe pământ pace** » cuprinde aspecte din lupta pentru apărarea păcii, cu îndreptățirile evanghelice pe care le are Biserica Ortodoxă, spre a se alătura frontului păcii. S'au folosit adeseori citate din pastoralele și cuvântările Înalt Prea Sfințitului Patriarh. Această revistă pentru popor se tipărește în format de 16 pagini.

În această nepotolită râvnă de îndrumare a vieții sufletești a credincioșilor și în viața dorință de a crea atmosfera trebuitoare unei activități de pastorație activă, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian își continuă opera sa de părintească povățuire, de îndemn și de lămurire a clerului, atât prin pastoralele date, cât și prin cuvântările ținute la orice întâlnire cu slujitorii altarelor. Nu a lipsit din cuvântul său de Arhipăstor nici îndemnul evanghelic, nici încurajarea plină de însuflețire și nici zelul apostolic de a supraveghea lucrarea culturală-misionară și de ordin social. Astfel că preoțimea și-a dat seama de chemarea ei la această activitate.

În toate întâlnirile ce le-a avut cu preoțimea, atât în Capitala țării, la sfințiri de biserici, cât și în vizitațiile canonice ce le-a făcut în Eparhie, a accentuat neîncetat duhul apostolatului evanghelic, datoria clerului în marea misiune a mântuirii sufletești a credincioșilor, întărirea credinței prin îndeplinirea datoriei în câmpul vieții sufletești și sporirea prestigiului preotesc, prin cuvânt și mai ales prin fapte. Căci în toate împrejurările a subliniat că în ogorul duhovnicesc al Ortodoxiei românești este nevoie de filosofia faptei. Faptele, realizările, sunt prețuite în mod deosebit de marele nostru Arhipăstor. De aceea, se poate spune cu adevărat că Înalt Prea Sfinția Sa a ridicat apostolatul faptei la cea mai înaltă treaptă.

Un duh de înnoire și un puternic suflu dinamic se revarsă peste Biserica noastră, datorită tocmai strădanilor și osârdiei I.P.S. Sale, pentru binele și fericirea obștei creștinești. Preoțimea ascultând cuvântul și povăța

sa cea bună și-a înviorat puterile sufletești și a pornit serios la lucrul cel bun, la muncă fără preget și la o vie lucrare în ogorul pastorației.

De aci au răsărit atâtea inițiative frumoase, dirijate de mintea și inima Înalt Prea Sfinției Sale. Astfel, preoțimea din Capitală, încă de acum trei ani, a socotit că pentru manifestările ei culturale și misionare este nevoie de a cultiva arta muzicii, formând o corală, unică în felul ei, înmănunchind toate talentele și toate energiile, spre a corespunde și pe această cale înaltei chemări ce i s'a adresat. Alcătuită din aproape 100 preoți, această corală a izbutit să câștige o aleasă apreciere din partea credincioșilor, străduindu-se să fie la înălțimea chemării sale.

Spre a dovedi râvna și rolul ei, această corală a dat în trei ani cincizeci și două de concerte religioase la diferite biserici din Capitală, în special la cele dela periferie, cultivând nu numai sentimentele de pietate ale credincioșilor, dar izbutind să sprijine efectiv opera de reconstrucție și de împodobire a sfintelor lăcașuri din Capitală, prin strângere de fonduri destul de însemnate.

Vorbind de corala preoțimei din Capitală, nu putem să nu amintim și de corala Sfintei Patriarhii, care prin sprijinul și îndemnul Prea Fericitului Patriarh Justinian, a izbutit, prin măiestria profesorului Nicolae Lungu, să fie o corală cu adevărat înălțătoare. Cine a ascultat cântările liturgice ale acestei corale, precum și concertele ei, poate să-și dea seama de importanța coralei în domeniul artei religioase.

La această operă culturală se cuvine să subliniem, măcar în treacăt, un fapt de o mare importanță ce s'a petrecut în mănăstirile noastre și anume: organizarea școlilor elementare în mănăstirile din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor. Grație spiritului Înalt Prea Sfinției Sale de a înviora și viața mănăstirilor din punct de vedere cultural, a organizat pentru frații, surorile și maicile tinere școli elementare în diferite mănăstiri. Astfel, la mănăstirile Tigănești, Pasărea, Zamfira și Cernica, încă din anul 1949 au luat ființă aceste școli mănăstirești, fapt ce constituie cu adevărat o realizare de mare importanță culturală.

În aceste școli se respectă programa analitică a învățământului public, fără ca prin executarea acestor programe să se stânjenească viața de rugăciune și de muncă la atelierele din mănăstiri. Menționăm că în anul 1950-1951 au urmat cursurile un număr de 121 eleve și 12 elevi. Cursurile se predau de un număr de 21 preparatori, iar rezultatele obținute la examene sunt din cele mai frumoase. Din rapoartele înaintate de către delegații Arhiepiscopiei și cei ai Ministerului Învățământului Public, se poate constata că la examenele date, elevele și elevii s'au prezentat destul de bine.

Iată că prin purtarea de grijă a Părintelui Bisericii Ortodoxe Române s'a putut adăuga, la reînnoirea vieții mănăstirești și această operă de culturalizare, fără să se știrbească, sub nicio formă, comorile spiritualității monahale și idealurile sfinte ale celor ce și-au închinat viața lui Hristos și Evangheliei Sale. Există în mănăstirile noastre, sub arhipăstorirea Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, o lucrare — pe temeiul tradiției ortodoxe — care așează pe orizontul idealurilor mănăstirești, statornicite de către Sf. Vasile cel Mare: munca și rugăciunea. Cne cercetează mănăstirile Eparhiei, rămâne uimit de orga-

nizarea unică ce li s'a dat prin crearea de cooperative mănăstirești, prin ateliere de țesătorie, de ceramică, de covoare și artă națională. Monahii și monahiile s'au înscris bucuroși în aceste cooperative mănăstirești, care sunt alimentate cu materii prime de către Uniunea Textilelor București. S'au înscris până în prezent 377 de monahi și monahii.

S'a reușit ca prin munca și priceperea ostentitorilor din mănăstiri să se producă articole de larg consum: covoare pentru export, pânză, articole de croitorie, cusături, împletituri, etc. Iată că la această muncă folositoare întreținerii și înfioririi gospodărești a mănăstirilor se adaugă complectarea învățaturii, necesare ridicării nivelului cultural. Căci, dintre absolvenții și absolventele acestor școli elementare mănăstirești se recrutează elementele capabile care să urmeze Seminariile Monahale dela Neamț, pentru călugări, și dela Plumbuita și Agapia, pentru călugărițe.

După ce am arătat, sumar, o parte din viața culturală ce se desfășoară în Eparhie — sub înțeleapta conducere a Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — se poate întări adevărul că semănătura harului arhieresc a rodit bogat în sufletul Prea Fericirii Sale, care veghiază azi cu înțelepciune și cu bunătate asupra Bisericii noastre Ortodoxe.

Din tot ceea ce s'a putut arăta, se cuvine să înmănușiem cu grijă mărețele fapte ca într'un snop de grâu; ele pot sta în spice cu boabe aurii, spre folosul și propășirea Bisericii lui Hristos.

Tot ceea ce a realizat și toate faptele săvârșite, în timp de trei ani de arhipăstorire, sunt izvorite din dragoste fierbinte pentru Hristos și Sfânta Sa Evanghelie. Și sunt în același timp flori ale unui suflet de mare păstor duhovnicesc. Căci, prin aceste fapte va rămâne pilduitor, întru-nind în ființa sa râvna unui Teodosie, hărnicia unui Antim și patriotismul unui Grigore Dascălu.

Pr. DUMITRU CRISTESCU

I. P. S. PATRIARH ȘI PROBLEMA CATEHIZĂRII

Întregul ansamblu al reformelor și înnoirilor plănuite și în parte împlinite de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian tinde, după cele ce poate vedea oricine, la consolidarea Bisericii Ortodoxe, la readucerea clerului pe calea adevăratelor împliniri evanghelice, la trezirea clerului, la revenirea către apostolat și la misiunea înaltă preotească, precum și la înțelegerea și trăirea apostolatului social, atât de limpede rânduit de Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și propovedit de Sfinții Apostoli și de urmașii lor.

În cele ce urmează, cu ocazia comemorării a trei ani dela înscăunarea I. P. S. Sale, încerc a îndrepta privirile clericilor ortodocși români asupra strălucitelor înfăptuiri ale I. P. S. Sale din domeniul catehizării.

Este lucru evident că toate îndrumările și strădanile depuse la Institutele Teologice din țară, atât de profesorii acestor Institute, cât și de preoții chemați la cursurile de îndrumare, ținesc spre orientarea clerului pe calea unei viețuiri cât mai intense și cât mai profunde a adevărilor credinței creștine, dar aceste cursuri au și menirea de a ne pune la îndemână cele mai bune metode de pastorație, de predicare și de catehizare. I. P. S. Patriarh Justinian nu face altceva decât să ne cheme la o trăire cât mai eroică a apostolatului creștin.

Catehizarea ca și predica și pastorația urmăresc același lucru: inițierea și perfecționarea vieții creștine. În orice clipă, prin noi Dumnezeu cheamă și cere o convertire a sufletelor. Sf. Apostol Pavel, se știe, a avut una; Pascal, a avut două convertiri. Ar fi bine ca în fiecare zi, cu fiecare din noi să se petreacă o convertire. Spun aceasta pentru că Hristos ne cere un spor neîncetat de înălțare spre Dumnezeu, o desăvârșire. Adevărul și Viața care este Hristos, este în același timp și Calea, care duce prin adevăr la Viață. Pe această linie de gândire creștină trebuie să ne situăm noi preoții, atunci când lucrăm catehizarea. Noi suntem răspunzători de sporul în credință și de desăvârșirea credincioșilor noștri.

Am în casă un mic tablou, un cap de Hristos, reproducerea de pe un tablou celebru al lui Van Dyck, un Hristos care pare aci cu pleoapele lăsate, aci cu ele deschise și ale cărei priviri mă pătrund până în fundul ființei

întrebându-mă: Ce ai făcut tu cu Evanghelia mea? Ce ai făcut tu din turma mea, care ți-a fost încredințată spre păstorie?

Privirea aceasta mă înfioară și mă cutremură, dar de atâtea ori m'a chemat, m'a reținut, m'a reconfortat și m'a readus pe calea apostolatului. Dacă l-am avea fiecare din noi seara înaintea ochilor conștiinței noastre preoțești, n'am făptui față de El atâtea trădări, n'am merge orbește pe calea răutăților, nu ne-am lăsa târâți de poftele cele trupești, nu ne-am tăvăli în patimile cele jecnice, nu ne-am îngriji de cele trecătoare ale veacului acestuia, de strânsurile de avuții pământești, ci ne-am îngriji de cele către care avem înaltă trimitere, prin punerea mâinilor preoției!

Una din aceste trimiteri ale preoției este catehizarea, preocupare de temelie a sacerdoțiului creștin: «**Mergeți și învățați**» (Matei 28, 19—20, Marcu 16, 15). Preocupare la care ne cheamă acum I. P. S. Patriarh Justinian. Aceeași veșnică poruncă ni se adresează și acum. Nu numai să botezăm, căci nu suntem numai chivernisitori ai tainelor lui Hristos; nu numai să stropim cu aghiazmă casele enoriașilor, nu numai să slujim la sămbetele morților și să prohodim, de unde așteptăm câștig de argint, ci mai ales să învățăm să facem alți ucenici, alți apostoli ai Domnului Hristos. Deci și pe unele să le facem, dar nici pe celelalte să nu le lăsăm.

Cei ce se îmbracă în Hristos (Galateni 3, 27) prin taina botezului, trebuie să fie și inițiați în doctrina lui Hristos. Că este așa, o știm și o citim în Fapte Apostolilor (cap. II, v. 36-46), când Sf. Apostol Petru vorbește, propovăduiește, învață, convinge pe ascultătorii săi, iar aceștia auzind, au fost pătrunși în inimă și au primit cu dragoste cuvântul și apoi s'au botezat. O știm și o citim în toate propovăduirile Sfinților Apostoli și îndeosebi a Sf. Apostol Pavel, care năzuia neîncetat la desăvârșirea sfinților..., pentru zidirea trupului lui Hristos... ca toți să ajungă la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea de bărbat desăvârșit..., astfel ca Biserica cea vie a lui Hristos, creștinii, să nu rămână prunci aruncați de valuri și purtați de tot vântul învățăturilor deșarte, ci să crească în Hristos, care este capul Bisericii Sale (Efeseni 4, 12—15)).

Pe atunci, numai cei care erau cu adevărat cunoscători și trăitori ai adevărilor creștine se bucurau de numele de creștini. Astăzi însă noi ne dezinteresăm de acei care cred în Hristos, le lăsăm mintea și sufletul fără apa cea vie, fără cunoștința cea adevărată. Să nu ne mirăm deci că, mai târziu sau mai curând, unii din acești credincioși, de care vom răspunde, cad atât de ușor în mrejele și în năvoadele întinse de cei răătăciți dela dreapta credință. Pentru că, dacă ar fi inițiați, catehizați, ar sta împotriva amăgitorilor și i-ar rușina.

Fără o temeinică inițiere a creștinilor din partea clericilor nici nu ne putem explica răspândirea creștinismului în imperiul roman, pornit cu atâta înverșunare împotriva lui; nu ne putem explica nici înflorirea vieții creștine, nici ridicarea acelor ilustre figuri de ierarhi și de scriitori ai primelor veacuri creștine, dela ale căror învățături ne adăpăm azi ca totdeauna, ca dintr'o fântână nesecată, în toate problemele teologice.

Aceasta nu a fost posibil, decât datorită lucrării de catehizare mișgaloasă dar temeinică, dusă cu tenacitate de cei rânduiți în preoție, care dădeau, cum afirmă Sf. Justin Martirul și filosoful, «lecțiile lui Hristos, ei

înșiși fiind trecuți prin școala lui Hristos» (Apologia I, Cap. IV), lucrare despre care ne vorbește așa de frumos Clement Alexandrinul, Sf. Chiril al Ierusalimului, Sf. Grigorie de Nissa, Sf. Ioan Hrisostomul, Sf. Vasile cel Mare, etc. Parcă te cutremuri când afli că Sf. Chiril numește fă-țarnici pe acei ce puteau fi botezați de oameni fără să fi fost cu adevărat botezați prin Sfântul Duh, sfătuindu-i părințește să fie pregătiți pentru primirea harului (Cateheza 17, trad. Pr. D. Fecioru).

Ecoul acestei lucrări serioase și temeinice de catehizare îl avem și azi în lepădările dela botez, în ecteniile pentru cei chemați, care ar trebui să dea de gândit acelora ce au lăsat în paragină și în uitare lucrarea de învățătură creștină în biserică.

«In adevăr, înainte de a fi învredniciți de acest har, (al ungerii cu sf. Mir) propriu vorbind nu erați vrednici de acest nume, ci erați încă pe cale de a ajunge creștini» (Cateheza III-a, art. 5, ibid.).

Astăzi avem creștinați pe prunci, însă nu-i îndoctrinăm, nu-i învățăm, nu-i lămurim, nici când sunt mici nici când sunt mari, asupra credinței în care au fost botezați; nu-i facem ucenici ai Noului Testament, cum dorește Sf. Chiril (Cateheza I); avem creștini adolescenți lăsați fără a li se arăta sublimul vieții creștine după Evanghelie, avem adulți care nu-și împodobesc sufletele lor cu binefăcerile unei viețuiri în Hristos și după învățăturile lui Hristos și avem bătrâni care și-au trăit viața în chip zadarnic și cari ajungând în pragul plecării pe calea fără întoarcere, regreta că și-au irosit viața alergând după iluzii deșarte și după fum de amăgiri.

Am spus numai câteva din temeiurile scripturistice și patristice, care de bună seamă că au stat la temelia meditațiilor și îndelungatelor reflexii de zi și de noapte ale I.P.S. Patriarh Justinian, la întocmirea rânduelilor celor înnoitoare pentru Biserica Ortodoxă Română și pe acest tărâm al catehezei, ca și pe toate celelalte tărâmuri.

Nu ne rămâne nouă preoților dela parohii decât să apreciem cum se cuvine aceste înalte și evanghelice gânduri și năzuințe, țesute în regulamente, dispozițiuni și chemări de pastorație și catehizare, să medităm și noi mai conștiințioși la aceste rândueli și să pornim cu tot elanul, cu toată râvna și cu toată inima la înfăptuirea lor, spre sporul duhovnicesc al enoriașilor noștri și spre mai marea slavă a Domnului Hristos, care ne-a trimis spre evanghelizare și spre învățarea noroadelor.

Pr. Virgil Godeanu

VIAȚĂ NOUĂ ÎN MONAHISM

În paginile acestei reviste ¹⁾ s'a făcut o expunere a noilor orientări ale vieții călugărești, sub Întâi Stătătorul Bisericii Ortodoxe Române, prea iubitul de viață monahală, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

Călăuzit de ideologia marilor îndrumători și temeluitori ai monahismului de aur, cu tot dinadinsul a restatornicit vechile principii pe care să fie rezidit și din care monahii și monahiile să-și câștige noul avânt de viață, cerut în vremurile acestea de adâncă prefacere socială și morală.

Din haosul, dezordinea și indisciplina în care începuse să alunece din cauza lipsei unor directive unitare și constructive date de către centru, monahismul reapare la lumină și este chemat să contribuie cu puterile sale spirituale la reînvierea vieții bisericești.

Cu ani în urmă, monahi și monahii, plini de decepții, lipsiți de orientare morală și socială, umblau din mănăstiri în mănăstiri pentru a-și găsi așezarea duhovnicească; acum și-au aflat liniștea lăuntrică, prin încadrarea lor în munca de folos obștească și rugăciune mântuitoare de suflet.

Mulți dintre viețuitorii mănăstirilor noastre, ei înșiși șovăitori în convingerile lor, au fost asaltați de svonuri tendențioase cu privire la viitorul monahismului. Ei așteptau cu nerăbdare refacerea vieții călugărești pe temeiul vechilor predanii.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, un cunoscător adânc al rânduielilor monahale, a ostoit sbuciumul sufletelor îndoelnice și frământate, turnând untdelemnul reînviării către viața cea frumoasă și ordonată a monahismului sânguitor în muncă, ostenitor în rugăciuni și folositor societății chiar în cetatea monahismului românesc, în mănăstirea Neamț: «Când vorbesc de viața nouă, ca să nu se turbure nimeni și să se gândească la cine știe ce lucruri străine, vom face unele precizări: cred că fiecare cunoaște moneda de mare preț azi, care întreține viața popoarelor și a neamurilor. Aceasta este munca. Deaceia munca va fi organizată în toate mănăstirile noastre. Toată lumea va fi încadrată în mănăstirile noastre pentru muncă, care n'a fost niciodată despărțită de rugăciune. Așa cum rugăciunea fără muncă nu dă roade, tot astfel nici munca fără rugăciune nu dă roade bune» ²⁾.

Aceste cuvinte, spuse de I. P. S. Patriarh Justinian în inima monahismului românesc, au avut un mare răsunet în sufletul miilor de mo-

1. Vezi Nr. 6/1950, pp. 102, 119.

2. Vezi «Glasul Bisericii» Nr. 3, 1949, p. 43.

nahi, ce întrețin candela vieții duhovnicești aprinsă, de prin zecile de mănăstiri și schituri, oaze de reculegere sufletească pentru toți credincioșii Bisericii Ortodoxe Române.

Realizarea muncii și a rugăciunii în comun, într-o simfonie perfectă și permanentă, leagă pe monah de cer și pământ, de Dumnezeu și aproapele, eliberându-l de singularizare, de gânduri deșarte și de nimicitoarea de virtuți trândăvie, care ca o lipitoare, pe furis, se apropie de monah pentru a-i secătui viața spirituală.

Desigur că, pentru o înțelegere cât mai adâncă a acestor două principii de bază — munca și rugăciunea — s'a simțit nevoie de un monahism luminat și disciplinat. Drept aceea, marele dirigitor a și purces la punerea pietrelor de temelie a celor trei Seminarii Monahale: Neamț, Agapia și Plumbuita, ai căror ucenici într'armați cu știința rânduielilor monahale, cu deprinderea cea bună și plăcută lui Dumnezeu, cu iscusința meșteșugurilor de tot felul, să împrospeze cadrele din mănăstiri și să inspire duhul cel nou de viață monahală.

Insufletit de nespusă bucurie și plin de mari nădejdi, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian așează temeliele celor trei făclii ce trebuie să lumineze în permanență interiorul și exteriorul vieții monahale. Prin deschiderea acestor școli profesionale, monahismul a câștigat viață și viața învinge. «Nădăjduim — a spus Înalt Prea Sfinția Sa — să pregătim pe adevărații monahi ai noiei vieți și ai noiei rânduieli mănăstirești, ca astfel monahismul nostru să fie înălțat și îndrumat spre rosturile lui firești»³⁾.

Sintetizând ideologia noilor rânduieli monahale, putem stabili câteva principii fundamentale: munca în comun, rugăciunea în comun, școli de ucenicie cărturărească sau profesională, înveșmântate în haina smereniei și a disciplinei conștiinței. Din răsfoirea vechilor rânduieli chinoviale, se poate constata că principiile acestea nu sunt altele decât cele ale monahismului primar, în care a zăbovit, a trudit, a rodnicit și a învins toate greutățile inerente unui ostaș duhovnicesc pus în slujba colectivității.

Această înmănunchiere de principii a fost purtată de monahism ca o tortă aprinsă la rugul dumnezeieștii iubiri de oameni, dealungul secolelor, luminând atât pe monah cât și lumea care a venit în contact duhovnicesc cu conviețuitorii acestui așezământ înalt.

Vremi vitrege însă, în care s'au perindat la conducerea treburilor publice, oameni plini de duh lumesc, lacomi de agoniseală și de câștiguri necinstite, iubitori de odihnă nejustificată, fără dragoste de Biserică, căzătorii în lenevie și viață ușuratică, au influențat adânc viața monahală în toate laturile ei, umbrindu-i calea prin norii întunecoși ai obiceiurilor lumesti. Desvoltarea lui firească a încetat. Altoiul a început să nu mai dea roadele cele frumoase ale faptei celei după Dumnezeu și în schimb să apară hibridii vieții călugărești.

1. Fuga după viața particulară și libertate individuală s'a strecurat în sufletul multora, slăbindu-se astfel bazele disciplinei monahale.

2. Nepăsarea și lipsa de interes pentru învățătură și aprofundare a rânduielilor monahale și a istoriei monahismului, a rupt pe monah de trecutul de aur și l-a aruncat în veac.

3. In «Apostolat Social», ed. II, București, 1949, p. 171.

3. Sustragerea în mod treptat dela o muncă organizată și în folosul obștei a dus la sărăcirea centrului comunitar și a adus ideia proprietății particulare în sânul monahismului, slăbind obștea sub raport economic-financiar.

4. Truda depusă într'o muncă singulară și neorganizată l-a aruncat pe monah în mijlocul grijilor vieții, scoțându-l din raiul liniștei sufletești, prin faptul că l-a lipsit de rugăciunea zilnică și de legătura dragostei cu frații.

Cu un cuvânt, principiile fundamentale chinoviale, care au dat tărie și vigoare monahismului, au fost date uitării, ivindu-se în schimb vâsurile, care i-au supt fără cruțare seva duhovnicească. Peste trupul monahismului au căzut frunze și nisipuri uscate, alcătuind astfel un strat de apucături și obiceiuri lumești, care-l țineau încătușat.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian descătușează acest organism prin reactualizarea vechilor pravile ale monahismului de obște, îl readuce la viața firească și proprie lui, înlăturând toată zgura de pe trunchiul lui, care s'a așezat în cursul vremurilor. Readus la realitățile vieții, monahismul își capătă din nou vigoarea duhovnicească, încadrându-se cu toată dragostea în munca de folos obștesc, rugăciune mântuitoare, știință luminătoare de minte și disciplină coordonatoare a tuturor rânduielilor monahale. «Nu venim cu nimic nou — spune I. P. S. Sa — ci aplicăm vechile principii»⁴⁾.

Aplicarea vechilor principii nu este altceva decât încadrarea în duhul cel nou de astăzi. Aplicarea principiilor înseamnă a desprinde, a da la o parte vâsurile de pe trupul monahismului, tot ceea ce vremea și obiceiurile oamenilor au lăsat să se așeze, cu voie sau fără voie, cu știință sau fără de știință.

Realizarea acestei acțiuni necesită energie, tact, înțelepciune, răbdare și mai presus de toate tenacitate. Aducerea la îndeplinire a acestui mare ideal așteptat de atâta timp, poartă numele de **reorganizarea monahismului românesc**. Reorganizarea unui așezământ însă, de cele mai multe ori se face mai cu multă greutate, mai cu multe jertfe decât chiar însăși organizarea lui inițială.

Căci mulți din conviețuitorii mănăstirilor au fost deprinși să-și ducă traiul în vârtoarea multor rele de ordin social și moral și să li se pară că sunt firești și că merg pe un drum bun și sănătos.

Li s'a părut că este firesc, de pildă, ca monahul să aibă proprietăți, case, mobilă, terenuri arabile, vii, stupi, animale, etc., să se gospodărească singur cum poate și cum nu poate, și mai ales să cugete singur la mântuirea sa. S'au lăsat furați de ideea că într'o comunitate monahală pot exista — sub raport social-economic — diferite clase, fără ca totuși această comunitate să nu se clatine din munca ei constructivă și din dragostea frățească. Ei bine, într'o colectivitate monahală își agonisesc respect numai valorile culturale și morale, conturate în smerenie și dragoste duhovnicească, iar celelalte desăghează spiritul colectiv dintr'o mănăstire. Ele urmează a se contopi și nivela în dragostea lui Hristos.

4. Vezi «Glasul Bisericii» Nr. 3/1949, p. 44.

Acțiunea de nivelare a acestor diferențieri, îndrăsneala de a tăia cu bisturiul răul din rădăcini și a turna medicamentul necesar pentru vindecarea răni și a da completa însănătoșire corpului monahal, este simțită de toți monahii, dela înscăunarea I. P. S. Patriarh Justinian, care nu pregetă să schimbe o mentalitate veche, să creieze o conștiință nouă monahală și să dea un conținut plin de esență cuvintelor spuse de înaintașii I. P. S. Sale: «**monahii formează armata de geniu a Bisericii**».

Introducerea vieții de obște cu principiile ce o susțin și-i dau viață și sens este inițiativa I. P. S. Patriarh Justinian, care în urma însușirii și aprobării Sf. Sinod ⁵⁾ se traduce în mod irevocabil în faptă

1. Indrumarea unui număr tot mai mare de frați și monahi, de surori și maici către învățătura cărții și a deprinderii meșteșugurilor la cele trei Seminarii ⁶⁾ deschid porțile unei drepte înțelegeri a sistemului chinovial, încât realizarea acestuia devine o dorință a tuturor și nu o impunere din afară. Luminarea monahilor în școlile lor profesionale este o faptă realizată și o acțiune în plină ascensiune. Aceste Seminarii vor ajuta nu numai la perfectarea reorganizării mănăstirilor, ci și la regenerarea vieții monahale, prin faptul că în permanență vor da elemente pregătite, care vor ridica nivelul vieții mănăstirești.

2. Agricultura sau munca de pe ogoare și moșii n'a fost o ocupațiune economică de primul rang în viața monahismului primar, din munca căreia să-și fi câștigat existența și să fi făcut în același timp și asistența socială. Agricultura este de dată mult mai târzie și ea n'a fost potrivită vieții călugărești, deoarece practica ei a adus multe pagube de ordin moral și disciplinar mănăstirilor.

Meșteșugurile de tot felul, începând dela jucării, împletitul rogoji-nilor și a coșurilor, până la cele care cereau o cunoștință tehnică mai avansată, au fost ocupațiunile de bază ⁷⁾ care s'au împletit în mod armon-ic cu rugăciunea, disciplina și cercetarea Scripturilor. Din produsul acestei munci monahii și-au asigurat în mod cinstit existența obșteilor lor și au și făcut asistență socială.

După atâtea decenii de nerestabilire a unei linii de muncă compatibilă chemării monahale, I. P. S. Patriarh Justinian precizează: «**Toată lumea va fi încadrată în mănăstirile noastre pentru muncă. Pe viitor, toți viețuitorii unei mănăstiri vor fi datori să se încadreze pe grupe în ateliere, unde să lucreze ca să producă. În consecință, nu va mai intra nimeni în monahism, dacă nu cunoaște o meserie, dacă nu are o școală de calificare și dovadă că știe o meserie**» ⁸⁾. Această precizare s'a prefăcut în plan de lucru. Viața economică a mănăstirilor noastre a intrat într-o nouă fază de organizare. Toate mănăstirile s'au încadrat în muncă comună și

5. Vezi comunicarea Ad-ției Patriarhale Nr. 2237/1950.

6. În anul 1948/49, Seminarile dela Neamțu, Agapia și Plumbuita începuseră cu un număr de 75 elevi și eleve; în anul 1949/1950, se adaugă încă un număr de 46; în 1950/1951 se adaugă un număr de 108 elevi și eleve. În prezent, Seminarile funcționează cu un număr de 229 elevi și eleve. Diferența de creștere dintre anul 1949/1950 și 1950/1951 este evidentă.

7. Călugării din Egipt, în număr de 60.000, se îndeletnicesc cu toate meșteșugurile treburicioase vieții. (Cf. Dr. Gh. I. Soare: «**Biserica și asistența socială**», București 1948, p. 95.

8. «**Glasul Bisericii**», anul VII, Nr. 3, 1949, p. 43.

constructivă de ateliere mănăstirești sau de cooperative meșteșugărești, având statute și conducere proprie. Statutul de organizare al acestor cooperative meșteșugărești a fost discutat și analizat în amănunțime de I. P. S. Patriarh Justinian cu delegații O.C.M., prevăzându-se ore de muncă, ore de rugăciune, ore de odihnă, datoriile și drepturile unui monah sau monahii, membrii în cooperative. Numai în Arhiepiscopia Bucureștilor sunt înscrise un număr de 377 membre cooperatoare care îndeplinesc o muncă normată în diferite secții. La maici: covoare, cusături de ii, croitorie, țesătorie, confecțiuni, etc. La monahi: împletituri de papură, și răchită, rogojini, coșuri și ștergătoare din papură, etc. Hărnicia, priceperea și gustul artistic al cooperatorilor sau cooperatoarelor se fac cunoscute poporului care le apreciază munca la justa valoare. «Flori și frunze, cu păsărele printre ele, ramuri și vreji, ghivece cu mușcate și cu garoafe ies din această migăloasă bătătură a chilimurilor sau covoarelor. Degetele subțiri înfig repede acul mititel ce îngrămădește frumușel printre firele nenumărate ale pânzei și cu migală zugrăvesc parcă flori încântătoare de mătase colorată pe ile ce vor învedera lumii din afară și din străinătate iscusința degetelor femeiești și subțirimea gustului românesc»⁹).

Munca monahilor și monahiilor din ateliere și cooperative meșteșugărești devine o muncă organizată și constructivă prin faptul că pe de o parte asigură existența celor ce muncesc, iar pe de altă parte producția este pusă în slujba colectivității, a poporului¹⁰). Numărul celor ce muncesc în ateliere este în plină creștere și se va perfecta prin noi secții: tipografii, ceramică, etc. Când în aceste ateliere vor intra elemente pregătite în cele trei Seminarii și în atelierile Institutului Biblic și de Misiune, planul I. P. S. Patriarh Justinian se va traduce în faptă. Meșteșugurile, care dau viață mănăstirilor sporesc, iar munca de pe câmpuri încetează de a mai fi o ocupație călugărească de primă necesitate. Cu timpul, ea va dispărea definitiv.

3. În vederea alimentării în permanență cu noi candidați a celor trei Seminarii Monahale, frații și surorile sunt pregătiți prin cursurile elementare ale învățământului laic, ce s'a organizat în fiecare mănăstire. În prezent, în Arhiepiscopia Bucureștilor, 132 elevi și eleve ucenici ai mănăstirilor noastre au absolvit clasa a 6-a promovând a 7-a, cu excepția mănăstirii Pasărea, unde datorită sânguinței conducerii mănăstirești, preparatorilor și elevilor au absolvit multe eleve cursurile elementare de 7 clase, dând într'un an două clase, a 6-a și a 7-a.

Câtă bucurie duhovnicească în inimile acestor absolvenți, când și-au serbat sfârșitul acestei munci! Mii de mulțumiri s'au îndreptat din sufletele lor nevinovate către cel ce a voit să le lumineze mintea prin învățătură, către I. P. S. Patriarh Justinian.

9. Vezi Fr. Nicolae M. Popescu: «Iii și chilimuri la mănăstirea Zamfira», în «Glasul Bisericii» Nr. 9-10/1950, pp. 26, 27.

10. Anul acesta s'a lucrat în cooperativele meșteșugărești din mănăstirile Arhiepiscopiei Bucureștilor circa 300 m.p. chilimuri, 5.000 m. pânză pentru cămăși, 6.000 obiecte de îmbrăcăminte pentru copii și instituții de Stat, 2.000 m. pânză pentru ii, etc. Manopera s'a valorificat la 2.000.000 lei, sumă care a dat posibilitate personalului mănăstiresc să-și asigure existența prin muncă proprie.

Un monah cu minte neluminată de învățătură, nu știe a se ruga, nici a munci în mod avantajos pentru binele colectivității în care-și duce viața. Un monah, care stă în beznă neștiinței de carte nu știe și puterile sufletești nu-l ajută a se încadra în disciplina monahală, care este atât de necesară și imperioasă obștiilor monahale actuale. Un monah lipsit de învățătură nu-și poate îndeplini datoriile către Patria sa, ca cetățean al ei nu se poate orienta și pricepe înnoirile sociale ce pătrund tot mai mult în masele truditoare de țărani și muncitori. Deci, în afară de faptul că aceste cursuri pregătesc candidați pentru Seminarile Monahale, ele au alungat ignoranța din mănăstiri, ridicând nivelul cultural printr-o înțelegere dreaptă a vremurilor, a muncii și a rugăciunii, de către personalul monahal.

4. În urma acestei acțiuni de culturalizare a mănăstirilor și de luminare a monahilor și monahiilor, se vede o trezire la viață nouă. Personalul monahal este doritor să cunoască faptele mari ale Bisericii Ortodoxe Române și munca de transformare socială prin care trece Patria noastră. Acest proces de transformare spirituală din mănăstiri, I. P. S. Patriarh Justinian îl perfectează prin organizarea consfătuirilor duhovnicești, consfătuiri cu caracter informativ și documentar ¹¹⁾.

Biserica Ortodoxă Română trăiește vremuri mari. Atâtea evenimente de importanță capitală se petrec în sânul ei, evenimente ce înnoesc spiritul și dau un sens adânc vieții sociale și de colaborare între factorii de răspundere ce diriguiesc în pace scumpa noastră Patrie, Republica Populară Română. Aceste evenimente sunt înscrise în revistele bisericești, reviste care au fost puse la îndemâna sfintelor mănăstiri. În consfătuirile duhovnicești, care sunt un fel de conferințe protopopești, monahii studiază aceste reviste luând cunoștință de faptele bisericești și sociale. Din frământarea acestui material, obștiile monahale înțeleg sensul cel nou al vieții: înțeleg colaborarea dintre Biserica noastră și marea Biserică Ortodoxă Rusă; se bucură de «alianța încheiată între Bisericele Ortodoxe Rusă și Română, în vederea desfășurării unei acțiuni comune pentru apărarea păcii»; admiră până la venerare marea acțiune a Sf. Sinod de a sanctifica și canoniza de drept pe cei ce au iubit pe oameni și au căutat pe Dumnezeu pe acest pământ.

Iată numai câteva din frumoasele realizări pentru monahism ale I. P. S. Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru Justinian, Prea Fericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, la împlinirea celor trei ani de neostoită muncă. Conștiința unei vieți noi s'a aprins în mintea celor ce-și duc traiul în mănăstiri.

Monahismul trăește o viață nouă. El se îndreaptă cu pași grăbiți spre ceea ce trebuie să fie în sânul Bisericii un îndreptar de muncă, de rugăciune, de cultură și disciplină.

Arhim. Atanasie Gladcovschi

11. Vezi dispozițiunea Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor Nr. 3404 din 22 Martie 1951, trimisă către toate mănăstirile din Biserica Ortodoxă Română.

PREA FERICITUL PĂTRIARH JUSTINIAN ȘI TRECUTUL BISERICII ROMÂNEȘTI

Prea Fericitul Patriarh Justinian împlinește «cu toată darea cea bună și cu tot darul cel desăvârșit» trei ani de binecuvântată păstorie peste drept-credincioasa obște românească.

Cutezăm o mărturisire curată: când a urcat întâia oară treptele jefului patriarhicesc și a luat în mâini cârma Bisericii noastre, am tresărit, bucurându-ne de noua și destoinica «stăpânire». Și adevăr este, că în cei trei ani de păstorie și de părintească povățuire pe căile credinței, am cunoscut din plin roada acestei bucurii și toți s'au luminat că stăpânirea sa «dela Dumnezeu» este rânduită».

Fără înconjur, un suflu duhovnicesc s'a statornicit de atunci în sânul Ortodoxiei românești; pacea și bunăvoința odihnesc azi pe holda reavănă a Bisericii noastre; dreptatea și omenia cârmuiesc de o vreme rosturile preoției dela sate și orașe; înțelegere și sprijin nepărtinitor se revarsă acum cu nesațiu dela scaunul cel de sus, ocrotind pe cei pe care îi păstorește; iubirea și binecuvântarea însoțesc în chip nemijlocit poruncile Întâiului Stătător al obștei noastre creștinești; cumpănire și bunătate curg din sfaturile Păstorului iscusit și adapă țarina însetată a sufletelor dornice de mântuire; cu grijă și priveghere își ocrotește Părintele cel blând pe toți fiii săi.

Drept aceea, turma lui Dumnezeu — preoți și credincioși — cu osârdie i s'a cucerit, hărăzindu-i dragostea și râvna cea nestinsă, stăruind în muncă neostoită, ca să sporească zidirea cea sufletească pe tot întinsul țării. Căci, după cum într'un strop de rouă se oglindește întreg soarele, așijderea și în firea cârmuitorului Bisericii strămoșești se înmănunchiază azi, sub felurite înfățișări, toată comoara evlaviei, de bucurii și muncă a drept-credincioșilor noștri.

Multe și mari sunt darurile cu care Dumnezeu a îmbogățit sufletul și cugetul Prea Fericitului Patriarh Justinian. Dar dintre toate, fie-ne îngăduit, nouă, să desprindem și să zugrăvim, cu cumpănă dreaptă, pe cea care o socotim mai aproape de înțelegerea minții și de rosturile noastre, adică: dragostea și prețuirea ce are pentru trecutul Bisericii românești. Fără putință de îndoială, ci în lumina nespusă a adevărilor traice, vom arăta că din această dragoste fierbinte și prețuire aleasă izvorăște cuvântul său înălțător, străbătut de îndepărtatele răsunete ale vieții

de odinioară, care-l năpădesc adesea cu nebiruite puteri de vrajă și duioșie. Iarăși, de multe ori seninătatea gândurilor sale pătrunde adânc în taina veacurilor și readuce de acolo chipuri uitate, care luminează zările atotstăpânitoare ale istoriei îndepărtate, ca fulgerul ce sclipește pe crestele de munți.

Născut pe meleagurile vâlcene, odrăslit dintr'o familie de preoți și plugari și trăind în neincetată împletire a vieții sale cu viața fără de margini a sfințelor lăcașuri, spre care și-a călăuzit dintru început nădejdiile, de bună seamă că aceste împrejurări aspre nu i-au dat dintr'odată puțința unei avântări nețârmurite și nici nu i-au îngăduit dibuiri spre rosturi străine de năzuințele sale firești. Dar, cu atât mai mare este meritul unui om, cu cât înfrângând numeroase greutateți și piedici ivite în cale, izbutește să se ridice deasupra lor, să-și însușească singur și neajutorat de alții, ci numai cu darul pe care i l-a hărăzit Dumnezeu, o pregătire neașteptat de bogată și temeinică.

Netăgăduit însă, că tânărul preot și învățător de acum un sfert de veac simțea în inima și în sufletul său imboldul tainic al unei chemări spre zări mai înalte. Hotărîrea aceasta de a-și desăvârși învățătura teologică l-a îndemnat să-și îndrepte pașii către Universitate. Poposit pe băncile Facultății de Teologie din București, în toamna anului 1925, inimosul preot-student aducea cu sine nu numai dorul nestins de carte, ci și toată puterea de muncă, unită cu limpezimea evlaviei noastre strămoșești. Ager la minte și setos de învățătură, se îndrumează repede în învălmășeala cursurilor și prinde cu înlesnire meșteșugul de cercetare și adâncire. Destoinic și cumpănit la faptă și cuvânt, în răstimp de patru ani trăiește numai cu năzuința neclintită a biruinței prin muncă stăruitoare.

La sfârșit însă, din tot noianul cursurilor teologice, inima îi rămase cucerită de un singur dascăl, părintele Nae Popescu, care îi răscolise în suflet dragostea pentru trecutul nostru bisericesc. Dar cu toată greutatea pe care o întrezărea oricine, atunci când încerca să facă o lucrare sub îndrumarea aspră, dar temeinică, a acestui dascăl, harnicul absolvent nu s'a sfiit, ci a cutezat să-și ia, drept teză de licență în teologie, istoria uneia din cele mai vestite mănăstiri românești, care este Govora. Lucrarea aceasta dovedește însă nu numai trudnica dorință de a lămuri istoria unei ctitorii străvechi, ci ea este și o încercare crâncenă de a readuce la lumină mărturiile unui trecut uitat, de a desprinde din umbra veacurilor ce s'au scurs, tot zbuciumul clocotitor al strădaniilor de odinioară pentru zidirea duhovnicească a credincioșilor noștri. Drept aceea, cu grijă de adevăr, a cercetat toate urmele ce au mai dăinuit din restrîștea vremurilor, a iscodit pâlăpăirile de viață din pisanii și hrisoave, a legat firul rupt al cronicilor și a dat la iveală neprecupețitele osârdii de evlavie și cărturărie, adăpostite atâta timp între zidurile chiliilor dela Govora.

Negreșit, în înțelesul ei limpede, istoria bisericească nu înseamnă numai însirare de pisanii și hrisoave, de nume și de ani, cât mai ales silința de a cunoaște în amănunțime până și cea din urmă carte de slujbă și bisericuță de sat, de a pătrunde în întregime tot duhul de învățătură și toate izvoadele ascunse ale Ortodoxiei noastre, adică așa cum ea a fost păstrată și mărturisită de harnicii preoți de mir, de călugării neștiuți de prin schituri și mănăstiri, sau de smeriții vlădici, care au ucenicit îndelung

în chinoviile românești. Spunem acestea fiindcă pe lumea asta sunt fapte cmenеști în fața cărora, când vrei să le lămurești, nu poți avea altă încordare decât aceea a judecății drepte și nepărtinitoare! Dar câte taine nedesluite de nimeni nu ascund fiecare din ele? Cât sbucium, câtă frământare nu închide în sine mărturia unei știri singuratice, desprinsă dintr'o năvală întreagă de avântări! Cu câtă migală, cu câtă iscusită pricepere trebuie să încerci să le pătrunzi, ca să-ți dai apoi seama de toată vâltoarea în care ele s'au plămădit și au odrăslit. Iar dacă nu le ai la îndemână și nici nu le cunoști, cu greu poți lămuri trecutul.

De bună seamă, pe temelia acestor noime își va fi făurit și preotul Ioan Marina teza sa de licență în teologie, în ramura Istoriei Bisericii române, intitulată: «Mănăstirea Govora și rolul ei în literatura românească»¹⁾. Arătând că «mănăstirea Govora și-a căpătat un nume și un loc de cinsto nu numai în Biserica noastră ortodoxă, dar chiar și în literatura românească»²⁾, adaugă: «Nu ceea ce este azi mănăstirea Govora am voit să arătăm, ci ceea ce a fost în trecut...»³⁾. Peste acest nume și acest trecut nu va trece nimeni, căci soarta Ortodoxiei noastre și a literaturii române atărnă de cât va ști să învețe din trecutul său»⁴⁾. Vorbind apoi despre mănăstirile noastre, dovedește că ele au fost «focare de lumină..., născând, crescând și înflorind literatura română»⁵⁾, căci «călugării mănăstirilor erau și cărturari»⁶⁾. De aceea, «ctitorii schiturilor și bisericilor mai mici purtau o deosebită grijă pentru clădirile sfinte, rupte totdeauna din inima și sufletul lor»⁷⁾.

După dobândirea licenței în teologie, râvna cercetătorului, dornic să străbată tot mai adânc în străfundurile vieții noastre bisericești nu s'a stins în nepăsare. Alte trei studii istorice despre: «Mănăstirea Bistrița», «Viața Sf. Grigorie Decapolitul» și «Religiozitatea, spiritualitatea și omenia la Români»⁸⁾, dovedesc aceleași preocupări de cunoaștere a trecutului îndepărtat.

La câțiva ani după ce a fost mutat la biserica Sf. Gheorghe din Rm. Vâlcea și i s'a încredințat conducerea seminarului de acolo, a dat la lumină studiu anume despre Ortodoxia românească și anticlericalismul liberal⁹⁾, care a făcut atunci mare vâlvă, nu numai pentru curajul cu care autorul încerca să înmănunchieze un șir de fapte, neluate de

1. Lucrarea a fost susținută în ziua de 17 Decembrie 1929 și cuprinde cinci părți: I. Originea monahismului la Români; II Rolul cultural-social al vechilor monahi; III. Priveliște asupra mănăstirii Govora; IV. Proprietățile și privilegiile ce a avut în trecut mănăstirea Govora; V. Rolul mănăstirii Govora în literatura românească. Ea a fost tipărită mai târziu sub formă de Studii și cercetări. Vezi JUSTINIEN, Mitropolitul Moldovei, «Apostolat Social». Pilde și îndemnuri către cler, I, București 1948, pp. 8—94.

2. Ibidem, p. 36.

3. Ibidem, p. 77.

4. Ibidem, p. 36.

5. Ibidem, p. 22.

6. Ibidem, p. 16.

7. Ibidem, p. 74.

8. Ibidem, p. 2. Aceste studii n'au fost încă publicate, dar potrivit făgăduelii înalt Prea Sfințitului Patriarh din Precuvântarea la Apostolat Social, așteptăm tipărirea lor într-o lucrare aparte.

9. Ziarul Dreptatea, an. IX, Nr. 2352—6, din 13—18 August 1935, retipărit în Apostolat Social, I, pp. 131—147.

alții în seamă, cât mai ales prin documentarea temeinică și darea în vileag a unor adevăruri istorice netăgăduite și scoase toate din istoria bisericească a vremurilor mai noi ¹⁰⁾.

Intr'adevăr, prin această prețioasă cercetare, cum și prin alte articole, publicate după aceea în diferite reviste și ziare, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a dat încă de pe atunci îndemnuri și pilde vrednice de urmat, pentru formarea în sânul tagmei noastre preoțești, de caracter statornice, iar «nu supuse tuturor adierilor de vânt, ca bățul de trestie» ¹¹⁾. Dar se știe că această tărie de caracter nu se poate făuri decât atunci când preotul își contopește viața sa, munca sa și întreaga sa chemare cu nevoile și năzuințele drept-credincioșilor încredințați lui spre păstorie ¹²⁾. Astfel, lămurind nedreptățile și umilirile săvârșite de «dubul atest liberal» pe seama Bisericii strămoșești, lipsită de apărare, după revoluția din 1848, arată că este ușor de înțeles pricina pentru care «a secat izvorul puterii unei Biserici... cu conducători ce binecuvântau pe Dumnezeu, alăturii de supușii lor, în fața atâtor altare» ¹³⁾.

De ar fi să luăm lucrurile în amănunt, multe băntueli dureroase din trecut ar putea să fie înfățișate din acest articol. Pentru înviorare însă, socotim potrivit să desprindem doar următoarele grăiri: «Pe vremea când păstorea un Veniamin Costachi, un Grigorie Dascălul, un Varlaam, fiu de țaran, un Simion Ștefan sau un Șaguna... Biserica era un organism viu..., iar preoțimea tagmă disciplinată, de o înaltă ținută etică... Cu astfel de oameni, Biserica Română ar fi putut lua un mai mare avânt și ar fi putut scrie un bogat capitol în istoria sa» ¹⁴⁾.

Din toate aceste mărturisiri reiese limpede că Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, cu multă vreme înainte de a ajunge în scaunul de Patriarh, a arătat că Ortodoxia românească nu trebuie înțeleasă numai ca un izvor curat de sfinte învățături, menit să înrăurească întreaga viață sufletească a poporului nostru, ci ca păstrătoarea unei bune tradiții de închegare și propășire obștească. «Credința strămoșească, spunea I. P. S. Sa, trebuie să rămână un permanent izvor de înviorare a vieții. Cine se adapă din acest izvor să se simtă întremat pentru călătoria spre mai bine, nu să se mulțumească numai cu cele ce s'au realizat de înaintași pe cgorul vieții social-religioase» ¹⁵⁾.

S'ntământul acesta puternic al tradiției ortodoxe, ca mijloc de trezire a cugetelor, îl stăpânește neclintit și credem că din el porcede neînfrântul dreptar al Înalt Prea Sfinției Sale, că Biserica, deși își îndrumază lucrarea sa în pas cu vremea, totuși ea trebuie să-și păstreze neatinse predaniile sfinte și întocmirile străvechi: «Cel dintâi și cel mai de seamă lucru pe care îl voiu avea de făcut, în hotarul tradițiilor bisericești, — spune în cuvântarea rostită la alegerea de Patriarh, — este păstrarea credinței, care în decursul istoriei s'a arătat a fi o piatră de teme-

10. Acest articol era menit să apere drepturile preoților în legătură cu salarizarea și pensionarea lor.

11. Ibidem, p. 5.

12. Ibidem, p. 6.

13. Ibidem, p. 136.

14. Ibidem, p. 136.

15. Ibidem, II, p. 168: *Pastorală de Anul Nou 1948*.

lie tare, un chivot de mântuire și izvor nesecat de fapte rari și de propășire duhovnicească și morală pentru poporul nostru»¹⁶⁾.

Se știe că întotdeauna la răscrucele istoriei se simte neapărat trebuința omului inzestrat cu voință neclintită și hotărît să dea călăuzire dreaptă oricărei fapte pusă în slujba binelui obștesc. Așa s'a întâmplat în toamna anului 1945, când un duh nou de muncă înseninează văzduhul dela cârma Mitropoliei Moldovei. Ceața în care era învăluită viața bisericească a acelei Eparhii, în urma grelelor încercări pricinuite de război, se risipește însă pe zi ce trece, iar jețul lui Veniamin Costachi, al lui Varlaam și Teoctist și al întregii cete de Vlădici harnici, începe să-și recapete strălucirea de odinioară. Tânărul Vlădică Justinian Marina Vasluianul, rânduit atunci în slujba de Vicar, aducea aici, de pe meleagurile Olteniei, o întremătoare nădejde. Printr'o iscusință nebănuită și cu puteri de muncă rar întâlnite, s'a așternut îndată pe lucru, iar sporul duhovnicesc începu să se reverse îndată peste albia curată a slujirii sfinte și a bunei chivernisiri. Legământul rostit la primirea în Sf. Sinod se adevărea acum prin fapte vrednice de luare aminte. Cuvinte ca acestea: «**Pun la îndemâna Înalt Prea Sfinților Voastre, vrednici vâslași ai corabiei mântuirii, toată puterea mea de muncă, însoțită de cea mai adâncă râvnă și iscusință de vâslăș, pentru salvarea corabiei ce trebuie s'o scoatem la liman, ocolind stâncile și călcând valurile furioase ale oceanului acestei vieți**»¹⁷⁾, pecetluiau răspunderea pe care înțelegea s'o ia de bună voie, pe umerii săi, noul mire al Bisericii lui Hristos.

Prin dreaptă povățuire, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a rămas credincios acestei făgăduințe, căci în sufletul fostului preot de sat se deslusea tot mai viu freamătul biruinței celor ce au stăruit odinioară să atingă culmile desăvârșirii omenești, prin cea mai răbdătoare muncă și jertfire. «**Pământul românesc ne este scump și sfânt, fiind plămădit în sânge de eroi și mucenici, udat de lacrimile a mii și mii de mame, soții și copii, muncit de veacuri de-a-rândul de hărnicia vrednicilor noștri țărani, înobilat prin suferința atâtor generații de luptători și sfințit prin sublimitatea jertfelor de veacuri pentru libertate**»¹⁸⁾. Dar feciorul de plugar trăiește și fiorul unei mari răspunderi în fața istoriei, căci simte pe umerii săi povara strămoșilor din care s'a ridicat. Pildele trecutului însă îi dau curaj și îi stau înainte asemenea unui stâlp de foc călăuzitor. «**Primesc cârja Mitropoliei Moldovei, făgăduind că mă voiu sârghi să o port cu aceeași vrednicie cu care au purtat-o iluștrii mei înaintași: Teoctist, sfetnicul marelui Ștefan, Varlaam, cărturarul și colaboratorul lui Vasile Lupu, Dosoftei, creatorul de vers moldovenesc, Veniamin, întemeietorul de școli și Iosif Naniescu cel milostiv**»¹⁹⁾.

Dar gândul nu se istovește aici, căci deodată îi răsar în minte mănăstirile presărate pe tot întinsul țării, — fostele vetre de lumină pentru zile bune și reazim trainic pentru vremuri grele —, în care mai stăruie încă duhul tradiției paisiene. Cuprins de acest fior neîntinat, parcă vede ivindu-se din străfundurile istoriei ceata veșnică a smeriților călugări, care

16. Apostolat Social, ed. II, București 1949, p. 120.

17. Apostolat Social, ed. II, p. 33.

18. Ibidem, p. 69: Cuvântarea rostită în ziua de 9 Mai 1946.

19. Ibidem, p. 145: Cuvântare rostită la investitura ca Mitropolit al Moldovei.

ne-au dăruit lumina învățăturii și ne-au apărat credința. «Mă trimiteți în Eparhia cu cele mai bogate mănăstiri, în care se trăiește o viață duhovnicească și culturală, înșirându-se dela poalele Carpaților și până departe pe șes, schituri și mănăstiri care alcătuiesc diadema spirituală a Moldovei. În aceste mănăstiri și schituri strălucește încă duhul starețului Paisie Velicicovschi, care vreme de 31 ani a răscolit țara Moldovei cu ucenicii lui, rămânând până în ziua de azi o pildă de frăție ce a existat și trebuie să existe între cele două popoare vecine: **poporul român și poporul rus**» 20).

Cu alt prilej, vechile și folositoare legături dintre Români și Ruși sunt zugrăvite iarăși cu raze care aruncă lumini strălucitoare asupra adevărilor netănuite de cronici și hrisoave: «**Pe hotarul acestor două lumi, ca o punte de legătură a românismului cu tezaurul culturii rusești, stă Iașul, cetatea în care s'au consolidat cele dintâi relații prietenești cu Moscova. Aceste legături le-a stabilit Ștefan cel Mare, iar toți iluștrii gânditori ai țării s'au pronunțat în favoarea unei colaborări sincere și efective cu Moscova. Să ne aducem aminte de Petru Movilă, de Spătarul Nicolae Mănescu, de Mitropoliții Varlaam și Dosoftei**» 21).

Sinceritatea acestor evocări istorice, de trainice legături bisericești româno-ruse, nu se mărginește doar aici. Ea îmbrățișează și alte laturi, spre a dovedi urmarea fericită pe care au avut-o și în ce privește propășirea așezămintelor noastre de cultură universitară. Astfel, în toamna anului 1947, cu prilejul săptămânii închinată prieteniei româno-sovietice, înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a publicat în ziarul **Universul** articolul intitulat: **Iașul și prietenia româno-sovietică**, din care desprindem aceste cuvinte: «**Renașterea spirituală a Moldovei, care a contribuit la dezvoltarea culturii Patriei noastre, se datorește domnitorului Vasile Lupu, ajutat în activitatea sa de Mitropolitul Varlaam. Din această epocă datează așezămintele noastre de cultură, în frunte cu Academia din Iași, condusă de învățatul rus Sofronie Pociatchi, care a precedat Universitatea Mihăileană de mai târziu**» 22).

În mod firesc, orice luptă pentru dreptate își are roadele ei, chiar și atunci când nu se văd. Nu rămân încercări neizbutite, căci sămânța lor, dacă a fost aruncată cu gândul cel curat, nu piere, ci ea va încolți pe holda altor încercări în viitor, îmbogățind rodul acestora. Și fiindcă nu-i nimic mai greu de cucerit decât dreptatea, în orice biruință, cât de mică, se oglindește toată osteneala și însângерarea de mii de ani a omului. De aceea, în istoria care nu se scrie, în legendele care trăiesc în sufletul poporului, găsim adânc încrustate chipurile marilor luptători, păstrând amintirea marilor încercări pentru dreptate. De aceea, poporul nu uită niciodată pe cei cari au sădit, prin jertfa lor, floarea dragostei de adevăr. De această dragoste fierbinte a fost învăluit, de bună seamă, și sufletul înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian, atunci când s'a sărbătorit împlinirea unui veac dela revoluția din 1848 și când a scris cuvinte ca acestea, desprinse ca dintr'o cronică mult grăitoare, despre jertfele tag-

20. Ibidem, ed. II, p. 69: Cuvântarea rostită la alegerea în scaunul de Mitropolit al Moldovei.

21. Ibidem, pp. 60-61: Relațiile cu Bisericele Ortodoxe vecine.

22. Ibidem, p. 59.

mei noastre preoțești, în lupta pentru libertate a poporului român: «Biserica Ortodoxă Română este fericită să amintească prezența în primele rânduri ale luptătorilor revoluționari dela 1848, a unor vrednici slujitori ai altarului lui Hristos... Satele Romanaiilor au fost ridicate de preotul Radu Șapcă din Celei, care străbătea șesurile Olteniei chemând, — în numele lui Hristos —, poporul la luptă pentru dreptate și libertate... Dar strigătele țăranilor asupriți și setea poporului întreg după dreptate, — idealul pentru care lupta atunci și vrednicul de cinstire Popa Șapcă —, avea să se îndeplinească abia peste un veac, în zilele noastre, când Biserica Ortodoxă Română se găsește întreagă, — dela cel dintâi până la cel din urmă slujitor al ei —, alături de popor» ²³).

În tradiția noastră românească iubirea de țară a fost neconținut ca o poruncă sfântă. Dar poate tocmai fiindcă această iubire are în ea ceva sfânt, ea n'a fost socotită drept o asuprire a altor neamuri, ci ca o însușire aleasă prin care se înfăptuiește acea obștească bună înțelegere între toate națiile care locuiesc acest pământ al țării. De aceea, putem spune că poporul român este în această privință o pildă de ceea ce trebuie să înțeleagă lumea prin omenie pe acest pământ. Propovăduitor statornic al păcii și al dragostei, încă de pe vremea când scria acel studiu, netipărit încă, despre Religiozitatea, spiritualitatea și omenia la Romani, Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian știe că omenia aceasta este pavăza care apără făptura și lucrarea Bisericii noastre. «Biserica Ortodoxă are această tradiție veche, de a fi respectat totdeauna credința altora, dar întotdeauna a rugat pe cei de altă credință să-i respecte credința sa. Iar atunci când le-a călcat legea, ortodocșii și-au apărat cu dârzenie legea lor» ²⁴). Aceste cuvinte puține la număr, însă limpezi la înțeles, tâlcuiesc tot sbuciumul pe care l-au trăit drept-credincioșii noștri de-a-lungul veacurilor, apărându-și datina și pravila lor strămoșească.

Una din marile scăderi ale istoriei noastre bisericești este, de bună seamă și aceea, că fapte de însemnătate îndoielnică, pe lângă care s'ar fi putut trece fără prea multă stăruință, sunt scoase la iveală și înfățișate uneori cu prisos de amănunte zadarnice, — în timp ce altele, cu înțeles adânc și rosturi firești, sunt lăsate în umbră, pentru că cercetătorul n'a avut destulă răbdătoare pricepere să le lămurească deplin. Lucrul acesta nu se întâmplă acolo unde viața religioasă nu poate fi nesocotită și nici lăsată în umbră, pentru că ea este temelia vie a oricărei frământări, ea dă înțeles și rost desfășurării întregii istorii sufletești a Ortodoxiei noastre românești. Din pătrunderea acestui adevăr a rostit Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian gânduri ca acestea: «Credința a fost o sfântă cheazășie a propășirii și întăririi vieții noastre obștești. S'au putut verifica de-a-lungul veacurilor că unirea noastră a fost țaria noastră... Legea noastră strămoșească a fost și rămâne deapaururi o bogăție nesfârșită de învățături sfinte, care trebuie să ne călăuzească pe toți spre năzuințele noastre sufletești și spre propășirea obștei noastre românești» ²⁵).

Noianul de silințe și strădanii, de năzuințe și înfăptuiri au însemnat

23. Ibidem, p. 103.

24. Revista «Biserica Ortodoxă Română», an. LXVIII (1950), p. 129: Cuvântare rostită la Beluș, cu prilejul călătoriei în Ardeal.

25. Apostolat Social, ed. II, pp. 146-147.

ca niste pietre trainice de hotar drumul pe care l-a străbătut Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, dela sfințirea sa întru preot și până la alegerea în scaunul de Patriarh. Dar nici în vârful ajungerii sale n'a încetat vechea osârdie pentru istoria Bisericii, al cărei cârmuitor destoinic era sortit să fie prin vrerea lui Dumnezeu. Priveliștea trecutului îi dă încredere și îi întărește nădejdea în izbândă. Pildele înaintașilor îi readuc în minte zicala că vrednicia omului nu se măsoară după lungimea anilor vieții, ci după bună-sporirea faptelor sale în folosul cel obștesc. Infrângând unele greutăți, a înțeles chemarea în scaunul cel de sus nu ca pe o slavă, ci ca o jertfă neprihănită și ca o necontenită slujire a lui Hristos și a poporului din care s'a ridicat. Din cumpăna acestui adevăr a izvodit apoi atâta belșug de înfăptuiri în laturea păstoriei duhovnicești, căci duhul de jertfă și de slujire, după pilda înaintașilor, a pecetluit toată lucrarea de zidire pe care a săvârșit-o în cei trei ani de muncă nepregetată. Iar icoana aceea din trecut, zugrăvită cu atâta iscusință în ziua alegerii pe scaunul de Patriarh, va rămâne deapaururi o juruință făcută în fața istoriei, ca în fața unui nemitarnic judecător. Parcă îl auzim grăind: «**Imi incredințați astăzi scaunul pe care l-au împodobit și l-au făcut să strălucească, umplându-l de lumină, fericiții întru pomenire înaintașii: Iachint dela Vicina Dobrogei, Antim dela Severin, Luca dela Chipru, Antim cel din Ivirul Georgiei, Grigorie Dascălul dela Căldărușani, Miron din Toplița Mureșului, Nicodim dela Neamțu și toată ceata veșnică a celor ce au fost Mitropolii ai Ungro-Vlahiei. In deosebi voui lua pildă din râvna fericitului Antim Ivireanul care s'a dăruit Bisericii lui Hristos, ilustrând acest scaun cu truda și jertfa vieții sale. Voui lua îndemn din truda cărturărească a cuviosului Grigorie Dascălul dela Căldărușani, sprijinitorul tălmăcirii Vieților Sfinților și al celor douăsprezece Mineie**» ²⁶).

Linipezimea sufletească în judecarea și înfățișarea faptelor omenești îți pretinde într-adevăr o înălțare deasupra lor, dar nu-ți poate cere o desprindere, o desrădăcinare din mijlocul lor. O ridicare deasupra lor este firească numai ca să ai puțința de cuprindere, iar nu ca să te rupi de firele care-ți leagă ființa ta de marea lor făptură. Așijderea și Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, iscodind în taină firele istoriei bisericești, a aflat pe toți neînfricații mărturisitori ai credinței noastre creștinești, care au plătit cel mai greu tribut de jertfe mucenicești și care împodobesc azi letopisețul Ortodoxiei românești. Invăluindu-i pe toți cu recunoștința pomenirii veșnice, a rostit cu înduioșare: «**Mintea mea a făcut o iscoadă de-a-lungul Istoriei Bisericii românești și pe dinaintea ochilor minții mele a trecut un întreg sobor de Ierarhi care au păstorit țara, de pe scaunul acesta și de pe celelalte scaune ierarhice ale țării. Printre ei, unii au pe frunțile lor cununa muceniciei, a jertfei lor pentru apărarea dreptei credințe a Bisericii noastre, a neamului nostru. In fruntea acestora este fericitul Antim cel din Ivirul Georgiei, luptător împotriva stăpânirii otomane. Este urmat de șiruri nesfârșite de preoți și țărani din staulul Bisericii ardeleni, unde acum 250 de ani a intrat furul**» ²⁷).

A judeca un fapt istoric înseamnă a-l cumpăni și a ți-l însuși, înseamnă a recunoaște o contopire între el și vederile tale, înseamnă o în-

26. Ibidem, p. 122.

27. Apostolat Social, ed. II, p. 134.

fățișare aidoma a acelor lucruri și stări sufletești, în urma cărora dreapta ta cugetare covârșește orice alt temei din afară. Pornind de aici, în orice prețuire istorică, întotdeauna punem și ceva din noi. Prin aceasta, prețuirea ajunge un fel de făptură nouă, pe care o aducem în mintea noastră, atunci când legăm firul vieții regăsit în vremurile de odinioară, cu cel al zilelor de azi. Răsunețul acesta puternic, al frământărilor din trecut, cu cetele de mucenici și sfinți, care au pățimit pentru dreptate ori s'au nevoit pentru credință, îl regăsim înviorat de evlavie în cuvântarea rostită de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, la prăznuirea împlinirii unui pătrar de veac dela înființarea Patriarhiei Române: «Dar în această obștească sărbătoare a drept-credincioșilor din țara noastră, se cade să ne aducem aminte cu evlavie de toți acei cari de-a-lungul veacurilor s'au ostentit în muncă fără preget, ori în lupta neînfricată, jertfindu-se pentru binele poporului român și pentru salvarea Bisericii lui. Unii dintre aceștia s'au și învrednicit de cununa muceniei, din pricina râvnii lor pentru apărarea dreptei credințe, iar credincioșii noștri i-au trecut cu dragoste și smerenie în ceata sfinților, spre a le putea aduce prinos de rugă și închinare pentru faptele lor cele bine-primate înaintea lui Dumnezeu.

«Printre mulții martiri și sfinți, care au binecuvântat pământul Patriei noastre cu osârdia lor, întru propovăduirea învățaturii lui Hristos, se desprind chipuri luminoase, ca acelea al lui Nicodim dela Tismana, cel care s'a nevoit a pune piatra dintâi a monahismului românesc, clitorind — pe vremea întâilor Basarabi — mănăstire care a înfruntat vremea și urgiile, dăinuind până în zilele noastre. Plină de măreție este jertfa unui Ioan Românul, ucis în Constantinopol, cu aproape 300 de ani în urmă, pentru dârzenia lui întru mărturisirea dreptei credințe, după cum veșnică este amintirea Brâncovenilor, căzuți pentru nevoința lor de a vedea eliberarea poporului român, prin sprijinul marelui popor rus, cel de o credință cu noi»²⁸).

În aceeași firească înlănțuire și cu aceeași cumpănire dreaptă a faptelor desprinse din volbura veacurilor, peste care s'a așternut uitarea, tâlmăcește cu alt prilej, și virtuțile întru care au viețuit străbunii noștri. «Este o minune a istoriei că neamul nostru românesc s'a născut și a apărut în istorie ca neam creștin ortodox. În această credință ortodoxă au trăit, au luptat și au murit moșii și strămoșii noștri. Prin credința ortodoxă ne-am găsit legați în trecut de popoarele vecine din Răsărit și Miazăzi și am făcut laolaltă cu ele front comun, atât împotriva propagandei de cotorpire a Bisericii dela Roma, cât și împotriva cruntei asuprii a semilunei»²⁹).

Marele adevăr despre vrednicia cu care noi ne-am apărut în trecut sfânta noastră credință, nu-l lasă copleșit de umbrele tăcerii, ci îl pune înainte ca pe o făclie luminoasă, atunci când încredințează cârja păstoriei altor vlădici ai țării. Astflel, la înălțarea în scaunul de Mitropolit al Olteniei a Inalt Prea Sfințitului Firmilian, cu inima înviorată de temeinice nădejdi, Prea Fericitul Patriarh Justinian i-a încordat puterile cu părinte-stile povățuiri: «Ai multe pilde de urmat dela vlădicii Râmnicului, Antim, Damaschin, Filaret, propoveduitori ai Evangheliei și cărturari de seamă

28. Revista «Biserica Ortodoxă Română», an. LXVIII (1950), p. 171.

29. Apostolat Social, ed. II, p. 153.

și chiar dela poporul acesta credincios și dârz care își apără libertatea religioasă și cetățenească. Poporul acesta a dat pe Tudor Vladimirescu, iar clerul pe Popa Farcaș și pe Popa Șapcă... Poporul acesta a dat naștere primei manifestări de viață monahală a Românilor, pornind dela Tismana prin Nicodim cel sfințit și ajungând până în Bucovina, prin ucenicii lui»³⁰⁾.

Așijderea, la trecerea în scaunul Episcopiei dela Râmnic a Prea Sfințitului Iosif Gafton, învăluit de amintirile străvechi ce dăinuiesc aici și a căror roadă binecuvântată s'au revărsat odinioară peste toată obștea românească, a rostit acest stăruitor îndemn: «Să nu uităm că azi, la această sărbătoare, participă tot șirul de ierarhi, care s'au nevoit pentru mântuirea poporului oltean, care, din fața bisericii, au indemnuit poporul pe căile progresului, al fericirii și buneii înțelegeri. Și să nu uităm că aici s'a dat la iveală întâia carte românească, PRAVILA DE GOVORA, și tot aici s'a tipărit MOLITFELNICUL, acea carte care vorbește sufletului poporului nostru muncitor. Și tot aici au fost tipărite MINEELE și alte cărți, care laolaltă au zidit acest frumos graiu românesc. Acestea toate le datorăm șirului de ierarhi dela Râmnic... care au păstorit cu aleasă vrednicie»³¹⁾.

De ar fi să luăm lucrurile în amănunt, fără îndoială că am putea da la iveală multe mărturii nepărtinitoare despre duhul cel nou care stăpânește azi inima și faptele credincioșilor creștini din scumpa noastră țară. Indrumător și propoveditor neșovăelnic al acestui duh, Prea Fericitul Patriarh Justinian a restatornicit lucrarea preoției noastre în sânul obștei creștinești, făcându-o luptătoare îndârjită pentru dreptatea și pacea lumii, prin sorbirea puterilor nebiruite din izvorul limpede al sfintelor învățături și al dovezilor de evlavie străbună. Râvnitor întru propășirea adevărilor veșnice, păstrător al datinelor, este deapururi dornic să ridice dreapta credință pe culmile întrezărite din pildele și jertfa vrednicilor de pomenire înaintași vlădici și cărturari, preoți și călugări. De aceea, păstoria sa este o păstorie de vie mărturisire ortodoxă și de întetire a cugetelor, de bună și folositoare închegare a obștei creștinești, de dreaptă și sănătoasă povățuire a tagmei preoțești.

Dar sub scutul părințești obăduiri se văd ocrotite, de Prea Fericitul Patriarh Justinian, toate mănăstirile străvechi, aceste ctitorii sfințite prin jertfa rugăciunilor și hărnicia faptelor, menite să rămână mereu ca niște fântâni cu apă fără de moarte, unde sufletele dornice de mântuire să se adape ca cerbul poposit lângă un izvor neprihănit. «In scurtă vreme, în mănăstirile străvechi, semănate pe tot întinsul țării noastre de evlavia străbunilor, va începe o viață nouă, o viață curată, demnă de prestigiul Bisericii Ortodoxe Române, demnă de dragostea cu care poporul român înconjoară sfintele ziduri mănăstirești»³²⁾. Într'adevăr, noua întocmire dată mănăstirilor noastre, prin îndrumarea tuturor celor adăpostiți în ele, către muncă și viață de obște, avem chezașia tare că făgăduințele Întâistătătorului Bisericii românești vor fi împlinite în toate chinovile noastre călugărești, așa cum au fost și odinioară.

30. Ibidem, p. 209.

31. Ibidem, pp. 212-213.

32. Revista «Biserica Ortodoxă Română», an. LXVIII (1950), p. 282: Ouvântare rostită la sărbătorirea împlinirii a dol ani de păstorie în scaunul de Patriarh.

În sfârșit, este în firea omului și e bine, ca din când în când, să-și întoarcă privirile înapoi, să trăiască în vraja trecutului clipe adânci de mulțumire, care să-i fie apoi îndemn și far călăuzitor pentru viață.

La popasul celor trei ani de binecuvântată arhipăstorie și din creșterul unei vieți ajunsă să treacă pragul unei jumătăți de veac, Prea Fericitul Patriarh Justinian poate privi cu seninătate la roadele strădaniei, agonisite prin trudă crâncenă și jertfe grele, dar și cu încredințarea că jertfa și munca, dragostea și biruința sunt singurele cununi de preț ale vieții pământești.

Aceste pilde de virtute și învățăminte sfinte din trecutul nostru românesc sunt ca o comoară ce atârnă greu în vistieria Bisericii noastre și de aceea către acest trecut năzuesc de atâtea ori undele sufletului Părintelui duhovnicesc al Țării, desprinzând din faptele străbunilor și din cronica vremilor cărunte, temeiuri de viață nouă și dreptarul gândurilor de folos. Și iarăși, acestui trecut s'a dăruit și lui i-a închinat, prin bune cercetări, pârga sânguințelor din anii tinereții.

Dar cum slovele scrise nu pot destăinui tot ce simte adâncul inimii, le împlinim cu urarea: să-i ajute Dumnezeu, ca să înscrie cât mai multe și mai luminoase pagini în istoria Bisericii pe care o păstorește cu cum-păna dreptății, cu jertfa muncii, cu osârdia dragostei, cu râvna priceperii și cu lupta cea bună prin faptă și cuvânt.

Prof. Diac. GHEORGHE I. MOISESCU

PARACLISUL MÂNĂSTIRII ANTIM

Amintiri și istorie.

Amintirile sunt ale celui care însăilează veșmântul acestor rânduri; iar știrile istorice, puține câte se găsesc, sunt adunate cu migală din acte vechi, din pisanii și din cărți, și cernute prin sita deasă a minții cercetătoare și nu lesne încrezătoare în spusele omului și în scrisese cărților.

Amintirile sunt din iarna anului 1894, deci de acum 57 de ani împliniți. Eram elev în clasa întâia a seminarului Nifon Mitropolitul. Se lăsase sec de păresimi. Și urmând unei vechi și îndreptățite datini, nu se țineau lecții în săptămâna întâia, zisă cea mare, ci seminaristii mergeau la biserică de două ori pe zi ca să se roage, să cânte din cântările păresimilor și să bată mătânii, când se citește cuprinzătoarea rugăciune a sfântului Efrem Sirul: Doamne și Stăpânul vieții mele.

Pentru care pricină nu știu, dar pe noi cei dela Nifon nu ne-au dus în acel an într-o biserică încăpătoare, — și eram numeroși, peste două sute de inși —, ci ne-au vârit în paraclisul dela mănăstirea vestitului mitropolit Antim Ivireanul, paraclis mic, neîncăpător și cu puțină lumină. Acest paraclis avea atunci în fund, și l-a avut până acum câteva luni, un cafas de scânduri, în care te urcai pe o scară tot de scânduri. Pentrucă nu toți școlarii aveau loc jos în bisericuță, ne-a urcat în cafas pe noi cei mici, rămânând jos cei mari ca să citească și să cânte. Eram printre cei mici, în cafas, unde se aflau grămădite vechituri, covoare și preșuri, neîntocmite și pline de praf ce-ți intra în gură și în nas. Dar copiii, cum sunt copiii, acolo sus, lăsați fără veghetori, nu țineau seama de praf, ci în lumina mijindă, unii își dau brânci, alții se tolăneau pe teancurile de covoare, alții mai fricoși și mai ascultători, — să mă număr și eu printre aceștia din urmă — stăteau lângă parmalăcul cafasului, uitându-se în jos și ascultând citirile și cântările. Mai greu ne venea nouă celor de sus la bătutul mătaniilor că nu era loc și te împiedecau și vrafurile de așternuturi.

Aceasta este laturea cam copilărească din amintirile celei dintâi săptămâni seminariale din păresimi, dar vezi frăția ta cititorule, tot de atunci mi-au încântat urechea și mi-au înfășurat sufletul mult simțitele rugăciuni și cântări din păresimi. De atunci mă stăpânește cântarea: «Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu». De atunci nu trece săptămână să nu o cânt. Și când mai târziu am cântat-o în compoziția — motet a unui bun muzicant, m'a năpădit această amintire din copilărie, cum mă năpădește și astăzi la auzul acestei cântări, ca și la auzul celui alt tropar din păresimi: «Doamne al Puterilor, fii cu noi, că pre altul afară de Tine ajutor întru necazuri nu avem; Doamne al Puterilor, miluește-ne pre noi». Și tot așa de câte ori bat mă-

tânii, zicând rugăciunea înflăcăratului rugător care a fost Efrem Sirul, mă poartă gândul înapoi la paraclisul dela Antim, unde acolo mai întâi am murmurat aceste cântări și am slomnit rugăciunile păresimilor.

Și acum știri istorice despre acest paraclis¹⁾.

Mitropolitul Antim a clădit în mănăstirea sa, afară de biserica cea mare, cel puțin două paraclise, unul în dreapta și altul în stânga, așa cum se obișnuște în mai toate locașurile mari de închinare. Alfăm aceasta chiar din așezământul de chiverniseala mănăstirii, întocmit cu multă înțelepciune și chibzuință de ctitor. În acest așezământ, mitropolitul Antim așează la sfârșit un capăt aparte, în care spune că «înălțatul domn Io Nicolae Alexandru Voevod, care este Mavrocordat, s'a milostivit de a adaos prin luminat hrîsov, cu milă îndestulată, venitul acestui sfânt lăcaș». Drept aceea, egumenul mănăstirii să aibă datorie «să dea în toți anii, cât va sta mănăstirea, la 40 de biserici, 40 de orți ca să facă sârindar» voevodului Nicolae Mavrocordat, pomenindu-i pomelnicul. Sârindarul să se slujească în ziua de 1 Mai, când se sărbătorește în multe părți mutarea moaștelor sfântului Nicolae. Și tot dintr'această zi de 1 Mai «să înceapă într'un paraclis al mănăstirii alt sârindar osebit și să pomenească toate numele» Mavrocordaților.

Dar din aceste paraclise ale mănăstirii lui Antim n'a rămas cu vremea de cât unul, cel din dreapta, care este clădit în rând cu stăreția. Se vede însă că acest paraclis păstrat până astăzi nu era întrutotul isprăvit din lucru, atunci când pe ctitor îl ajunse tristu-i sfârșit; ba un scriitor din acel timp, — îl cheamă Anton Maria del Chiaro, un florentin, încântat de însușirile sufletești și de iscusințele felurite ale lui Antim—, spune lămurit că mitropolitul Antim nici n'a ajuns să sfințească mănăstirea sa, în care hotărîse să se și înmormânteze. Căci acelaș voevod Nicolae Mavrocordat, care la 15 Martie din anul 1716 îi miluise mănăstirea, peste șase luni de zile îl închide, învinuindu-l de înțelegere cu Nemții și-l silește prin chinuri și batjocuri să se lipsească în scris de mitropolie; mai mult încă, patriarhul ecumenic îl caterisește, iar sultanul turcesc îl osândește să fie întemnițat pe toată viața în mănăstirea de pe muntele Sinai din Arabia. Dar pe drum luară sfârșit chinurile lui Antim, căci ostașii turci îl omorîră și-i aruncară trupul în râul Tungea lângă Adrianopol, în luna Septembrie din anul 1716. Neuitată fie amintirea acestui cu bogate daruri de sus înzestrat mitropolit, care mult și bine a lucrat în via Domnului din biserica românească și din alte biserici surori, până departe în Tiflisul Caucaziei și în Alepul Siriei.

Dar Dumnezeu n'a părăsit ctitoria mitropolitului Antim, închinată Tuturor Sfinților, ci i-a trimes din timp în timp împlinitori, ajutători și înnoitori ca să ne arate nouă Românilor creștini că cel credincios nu va fi părăsit pe totdeauna și nici rodul ostenelelor lui nu va pieri cu sunet.

Așa dară, nu mult după sfârșitul crâncen al mitropolitului Antim, se ivește un împlinitor al ctitoriei sale. El este Matei Ruset, fiul lui Iordache Ruset și nepotul lui Antonie Ruset, care a domnit în Moldova între

1. Nu mai impestrețez paginile cu trimiteri la autori și la cărți, adică nu le mai «așez pe plivniță», cum zicea un învățat străin, ci rog pe cetitori să mă creadă că am răsfoit multe cărți și am buclisit multe hârtii vechi, până am încropit, de bine, de rău aceste rânduri.

anii 1675—1678, domn blajin, neîmpilător, iubitor de biserici, de împărțirea dreptății și de pace, cu toate că timpurile erau turburate de războaie. Matei nepotul, care a trăit până pe la anul 1760 în Muntenia, moștenea dela bunicul său iubirea de biserici și s'a dovedit bun chivernisitor al veniturilor țării; de aceea a ajuns până la vrednicia de mare vistier, adică dragătorul cel mai înalt al veniturilor Statului. Pe soția lui o cherna Stanca și era din neamul Conțeștilor, neam cu înclinări spre carte și spre întocmire de hriscave în divan. Matei a avut un frate Dumitru și două surori; una Ruxanda s'a măritat cu Gheorghe fiul lui Șerban Cantacuzino voivod, iar alta Zoia a fost soția a doua a lui Matei Crețulescu. Și Matei Crețulescu, om chivernisit și adânc evlavios, scrie în data sa din anul 1719, că el «socotește pe cumnatul său Mateiaș ca pe un iubit fiu, de vreme ce l-a crescut și-l știe că va avea grije de sufletul și de urmașii lui».

Ajuns-au până la cunoștința noastră unele din binefacerile către biserica română ale lui Matei Ruset cu soția sa Stanca. Biserica din Cornățelul Dâmboviței a fost clădită mai întâiu de Vintilă Cornățeanu și îngrijită mai apoi de un urmaș al acestuia, anume de vestitul Socol din Cornățeni, soțul Marulei fiica din flori a lui Mihai Viteazul. Și astăzi străjuește crucea lui Socol în fața bisericii din Cornățel, sat cunoscut prin bălciul lui dela Stămăria Mică. Dar această biserică stricându-se de vreme a preînnoit-o Matei Ruset cu soția sa Stanca. Legătura lui Matei cu această biserică mi-o lămuresc așa: Cornățenii erau înrudiți cu Conțeștii și ne mai rămâind urmașii din Socol, care împreună cu trei fii fură omoriți de semenii cei răsvrățiți, Stanca Conțeasca împreună cu soțul ei Matei Ruset s'au îngrijit de această biserică din Cornățel. Ei i-au dăruit și cărți de slujbă. Pe una din ele se citește însemnarea următoare: «Și aceasta dentru celelalte cărți este a dumnealui Matei Ruset biv vel sluger, dăruită de prea sfântitul părintele nostru chir Climent». Acest Climent a păstorit Episcopia Râmnicului între anii 1735—1748, a tipărit cărți românești de slujbă bisericască, pe care le-a dăruit cu mână largă pela biserici și pela credincioși; iar când s'a simțit slăbit cu trupul, a plecat de bună voie din Episcopie, intrând în schîmnicie cu numele Cosma.

Cu cheltuiala acestuia «Matei Ruset fost mare Vistier și a jupâniței dumisale Stanca Conțasca» s'a mai zidit clopotnița unei mănăstiri, unde era egumen un Calinic dela Moreia. Dar nu ni s'a păstrat nici numele acestei mănăstiri și nici anul zidirii n'a fost bine citit.

Dar clădirea care păstrează și astăzi numele și chipurile acestor iubitori de locașuri dumnezeiești este paraclisul din dreapta, singurul păstrat, al mănăstirii Antim. Căci Matei Ruset împreună cu soția sa Stanca «a isprăvit» acest paraclis început de Mitropolitul Antim.

Dar ce va fi «isprăvit» și în ce an va fi «isprăvit» nu putem afla, căci nu ni s'a păstrat de cât în prescurtate pisania, în care se vorbea despre terminarea paraclisului. Inclînăm a crede că între alte complectări Matei Ruset a zugrăvit acest paraclis înainte de anul 1750, judecând dupe unele rămășițe de zugrăveală veche. Ca nou ctitor ce se socotea, a lăsat să i se zugrăvească în paraclis chipul: «Matei Ruset fost vistier» împreună cu «jupâneasa dumisale Stanca» și cu «fiica dumnealor Zoia». Dar aceste chipuri de ctitori nu ni s'au păstrat decât într'o prefacere mult mai târzie din anul, 1860. Și încă o întrebare. Unde au fost zugrăviți la început acești

ctitori? Deasupra intrării vechi care a fost în vremuri astupată cu zidărie, sau deasupra intrării de astăzi în paraclis? Numele «Zoița» dela ctitori păstrat în chirilică veche, scris de zugrav cu vâpsea, este scris în anul 1750 sau în anul 1812, când iarăși se prenoește paraclisul?

Pe la 1760 a trecut către Domnul Matei Ruset. Fiica sa Zcița, măritată cu Teodor Știrbei, trăia în anul 1781, când pierdea niște moșii pentru că nu-și căutase drepturile la timpul lor, și după pravilă i se prescriesese dreptul de stăpânire.

Iar când spre sfârșitul veacului al 18-lea dărușăpănarea începuse să pună stăpânire pe mănăstirea mitropolitului Antim, s'a ivit alt binefăcător al ei. Căci înființându-se în anul 1793 episcopia Argeșului și neavând episcopii ei locuință în București, li s'a dat mănăstirea Antim drept metoh. Și întâiul episcop al Argeșului Iosif (1793—1820) a fost om ales, învățat, iubitor de luminarea poporului și bun gospodâr. El a dat viață nouă mănăstirii Antim. De aceea drept a fost ca trupul lui să-și găsească odihna de veci în biserica cea mare lângă stâlpul din dreapta, de pe care începe să se șteargă versurile scrise mai târziu spre cinstirea lui Antim întemeietorul și a lui Iosif preînnoitorul. Dar acest mormânt al lui Iosif nu va fi avut lespede scrisă?

Pe lângă alte înnoiri, s'a îngrijit Iosif episcopul și de paraclisul mănăstirii Antim. Și anume, văzându-l că este «scurt și strâmt l-a mărit și l-a împodobit cu toate trebuincioasele la anul 1812, Mai 23». Intru adevăr, se vede bine și astăzi cum intrarea cea veche în paraclis a fost astupată cu zidărie și cum o altă intrare mai spre dreapta a fost deschisă. Un zid nou lipit de cel vechiu și înălțat până la acoperiș îmbracă această intrare nouă, la care te urci pe o scară de piatră cu patru trepte. Doi stâlpi de piatră cu căpețele săpate stau de pază la ușa intrării. Se vede iarăși bine că paraclisul a fost prelungit spre Apus prin dărâmarea zidului ce-l despărțea de chilia vecină și prin încorporarea acestei chilii. În acest chip paraclisul «s'a mărit» și în el puteau acum să încapă mulți închinători.

Și într'adevăr era nevoie de lungirea acestui paraclis. Căci în anul 1797 a luat ființă o școală de preoție care a fost adăpostită în încăperile mănăstirii Antim și a durat aci până în anul 1861. Este întâia școală de pregătire a preoților, cu profesor aparte de «catihis» și cu deprinderea cântărilor, rânduelilor și tipicului la strănile din biserica cea mare și din paraclis, mai ales în vremea iernii. Și tot în încăperile mănăstirii Antim a fost adăpostit câțiva ani și Seminarul Central, cel deschis cu alaiu în anul 1836. Știut fie deci că atâția din bunicii noștri preoți s'au luminat și s'au închinat în timpul pregătirii lor, în paraclisul mănăstirii mitropolitului Antim.

Nu aflăm urme de vreo îngrijire a paraclisului de către episcopul Ilarion urmașul lui Iosif, cu toate că a trăit mai puțin la Argeș și mai mult la mănăstirea Antim, unde i se păstrează mormântul din anul 1845.

Mai mult s'a îngrijit de paraclisul Antimului episcopul de Argeș Clement (1850—1862). Prin el s'a «reparat» și s'a zugrăvit din nou acest paraclis. Cunoaștem «angajamentul și devizul pentru zugrăvitul cu ulei peste tot și cu aur bun a paraclisului dela Antim», încheiat între Constantin A. Kretzulescu din Ministerul Cultelor și G. M. Tattarescu, în anul

1859, Iunie 25, pe suma de 1200 galbeni împărătești. În deviz, după înscrisierea icoanelor obișnuite în acel timp, pictorul scrie că va zugrăvi și «ctitorii care se și află: Matei Ruset cu episcopu de Argeș».

Din această pictură a lui Tattarescu s'a păstrat tâmpla de lemn pictată în anul 1860, cum stă scris în josul icoanei împărătești a Mântuitorului. În rândul icoanelor împărătești sunt pictați și «Sf. Ierarh Visarion», unul din sfinții patroni ai paraclisului și «Sf. Ierarh Climent», patronul episcopului «reparator». Tattarescu a pictat în ulei deasupra ușii de intrare, înlăuntru, păstrând liniile zugrăvelii vechi, pe ajutorii dintâi: «Matei Ruset biv vistier», cărunt, îmbrăcat cu scurteică roșie blănită cu alb și «jupâneasa dumisale Stanca», cu haina de culoare închisă, cu paftale și cu șiruri de mărgăritare la gât, lângă Jupâneasă «au rămas numai câteva slove vechi din numele fiicei dumnealor Zoita», tânără în haină roșie.

În dreapta lui Matei este pictat «Climent episcop Argeș», îmbrăcat în negru, cu camilafcă, cu engolpion și cu mâna binecuvântând.

Matei și Stanca țin între ei pisană următoare, scrisă cu litere latine, în ulei: «Acest paraclis s'a început / de răpos(atul) mitropolit Antim și s'a / isprăvit de răposatul boer Matei Ru/set, însă mai scurt și strâmt/ Iar răposatul episcop Iosif Argîșu l-a mărit și 'npodobit cu toate tre/buincioasele la an 1812 Mai/ 23.

Acum iar din nou s'a reparat precum se vede în zilele prea Sfinției sale episcop /D. Climent la anul 1860». Se cuprinde deci în această pisanie prescurtarea pisanilor lui Matei Ruset și a lui Iosif Argeșiu.

Acum 50 de ani, se afla pe altarul paraclisului o sfântă evanghelie îmbrăcată în catifea roșie de plăci de argint aurit. Imbrăcămintea aceasta ocrotește astăzi pe altarul bisericii celei mari, o nouă tipărire de Evanghelie. Pe cele două plăci, a Răstignirii și a Învierii, stă scris citeț în chirilică frumoasă: «Această sfântă și dumnezeiască Evanghelie iaste făcută de robu lu Dumnezeu Constandin Mărgineanul Filipescul». Iară pe bandă de argint aurit se citește: «Fiind în prea rea stare s'a prefăcut ca și de iznoavă, precum se vede, de prea sfinția sa perint(ele) (sic) episcopu Climent Argeșiu 1853 Aprilie 19».

După episcopul Climent, mulți episcopi și mitropoliți au locuit în încăperile mănăstirii Antim și toți vor fi trecut pe lângă paraclis, dar nu avem știre ca vreunul să se fi îngrijit de această bisericuță.

Ci acum în zilele noastre, cârmuind Biserica Română Părintele Patriarh Justinian, și-a întors Înalt Prea Sfinția Sa privirea și asupra mănăstirii fericitului Antim mitropolitul. Și pe lângă cele înfăptuite cu bună chibzuință în chilii, în biserica cea mare și în celelalte încăperi, n'a uitat paraclisul, stăruind și îndemnând să fie zugrăvit după chipul cel vechiu de împodobire a bisericilor noastre, adică nu cu ulei, care se împrăfoșează și burdușește tencuiala, ci cu vopsele de pământ înmuiate în apă, pe tencuiala crudă, pe verde, cum se zicea odată. Așa s'au zugrăvit de data aceasta pereții acestui paraclis, păstrându-se cu grijă rămășițele zugrăvelii vechi, puține câte s'au găsit, și numai curățindu-se chipurile vechilor binefăcători.

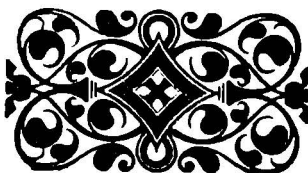
Maestrul zugrav a lucrat cu evlavie și cu stăruință, împodobind cu chipuri și cu flori toate colțișoarele. Ba mai mult, el a prins aici pe ziduri pentru întâia oară, și chipuri de sfinți care au legătură cu viața noastră creștină românească și cu trecutul mănăstirii lui Antim mitropolitul. Spre știința celor ce vor cerceta și se vor ruga în acest paraclis, scrisu-s'a cu vâpsea pe zid deasupra intrării înăuntru, pisania următoare:

«Acest sfânt paraclis, intru care se prăznuesc hramurile sfinților Atanasie cel Mare, Haralambie și Visarion, s'a zidit din vechime și s'a prenoit de mai multe ori în curgerea timpului. Iar acum s'a zugrăvit din nou pe zid verde, cu îndemnul și stăruința Înalt Prea Sfințitului Justinian Patriarhul României, părintele nostru cel iubitor de înfrumusețarea sfințelor noastre biserici și de întărirea mântuitoarei credințe creștine ortodoxe. Lucrat-a mâna meșterului Dimitrie Dumitriu Nicolaide din București, cu ucenicii săi. 15 Martie 1951».

Aseamănă-se astăzi mănăstirea mitropolitului Antim cu un butuc de vie, din care pleacă multe coarde și mlădițe. Coarda cea viguroasă din mijloc poartă strugurii slujbelor dumnezeesti, întremătoare de suflet și alinătoare în dureri; iar una din mlădițe, cea aplecată spre miază-zi, este paraclisul cel împodobit cu chipuri de sfinți scrise cu vâpsele pe ziduri, care umplu de bună mireasmă duhovnicească pe închinători.

22 Mai 1951.

Preotul NAE POPESCU

IMPORTANȚA CANONICĂ ȘI PASTORALĂ A VIZITEI I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN IN EPARHIILE DIN ARDEAL

I. La sfârșitul anului 1949, I.P.S. Patriarh Justinian, îndeplinindu-și atribuțiunile canonice și statutare, a vizitat toate Eparhiile din Transilvania, Crișana și Banat. Cu acest prilej, I.P.S. Sa a făcut vizite colegiale II. PP. SS. Mitropoliți și PP. SS. Episcopi din Eparhiile respective.

Călătoria I.P.S. Patriarh în aceste Eparhii și vizitele făcute Chiriarhilor au căpătat o înaltă semnificație bisericească și un caracter festiv neîntâlnit până acum în trecutul Bisericii Ortodoxe Române. Pretutindeni Ierarhii, clerul și un număr impresionant de credincioși au ieșit întru întâmpinarea înaltului Ierarh pentru a-l saluta, a primi binecuvântarea și sfaturile I.P.S. Sale și a-și mărturisi întreaga admirație și dragoste față de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

La această manifestare sărbătorească s'au alăturat reprezentanții celorlalte culte și reprezentanții tuturor națiunilor conlocuitoare.

Credincioșii ardeleni au primit cu entuziasm pe Patriarhul țării, întâmpinându-l cu frumoase coruri religioase și naționale, coruri alcătuite din săteni și sătence. Venită după împlinirea unui an dela săvârșirea istoricului act al reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române, prin revenirea «acasă» în sânul Bisericii strămoșești a foștilor greco-catolici din Transilvania, călătoria I. P. S. Patriarh a avut menirea de a cimenta definitiv această reîntregire, sporind încrederea celor reveniți în forța spirituală a Ortodoxiei, înlăturând îndoielile și șovăielile pentru cei mai slabi și chemând în staulul Bisericii neamului românesc pe acei foarte puțini care au întârziat să se împărtășească la vreme de marea și sfânta bucurie a «locuirii fraților împreună». Astfel, I.P.S. Patriarh s'a dovedit cu acest prilej a fi un strălucit ambasador al Bisericii Ortodoxe Române și al poporului român, ducând un mesagiu de unire și de pace, străduindu-se să sudeze unitatea sufletească a poporului, prin acțiunea evanghelică a Bisericii.

Prestigiul Bisericii Ortodoxe Române, al Patriarhului, al Ierarhilor și al clerului a ieșit sporit în urma acestei călătorii, datorită atât manifestărilor de ordin protocolar și festiv, cât și mai ales, problemelor de mare importanță rezolvate de către I. P. S. Patriarh. Pentru soluționarea tuturor acestor probleme, I.P.S. Patriarh, călăuzit de dragostea sa față de

Biserică și față de popor, cu înțelepciunea, curajul și competența dovedite, de atâtea ori, a rostit cuvântul autorizat al Bisericii Ortodoxe Române. Totodată, prestigiul poporului român s'a afirmat cu putere, el găsiind viguroase formule de exprimare pentru alăturarea și participarea la lupta pentru pace și progres, ajutat fiind în această operă umanitară și divină de autoritatea morală și de forța spirituală a Bisericii Ortodoxe Române.

După canoanele Bisericii Ortodoxe și după prevederile Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Inalt Prea Sfințitul Patriarh și-a exercitat, cu prilejul acestei călătorii, prerogativele sale canonice, spirituale și politico-administrative bisericești.

Pentru acest motiv, călătoria Inalt Prea Sfinției Sale prezintă o excepțională importanță canonică și pastorală.

II. Importanța canonică.

1. Patriarhul este Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române este sinodală — deci profund democrată; Patriarhul este un întâistătător, având rolul de a dirija lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și de a supraveghea împlinirea hotărârilor luate de Sfântul Sinod sau prevăzute în legile și regulamentele bisericești, pe tot cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.

I. P. S. S2 este președintele Sf. Sinod, reprezentantul autorizat al Ierarhilor, clerului și poporului ortodox în toate problemele de ordin bisericesc.

2. Vizitele făcute Ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române de către I.P.S. Patriarh, sunt: canonice, statutare și necesare.

Aceste vizite corespund unor cerințe doctrinare, stabilind legătura între Inalții Ierarhi — deci sunt canonice; ele sunt prevăzute în statutul Bisericii Ortodoxe Române — Constituția ei de organizare și funcționare — deci sunt statutare; și sunt absolut necesare, pentru faptul că devin prilejuri fericite pentru întronarea unui suflu de frățietate între Ierarhi și stimulează colaborarea între dânsii; pentru aceasta s'a afirmat în mod repetat că realizările excepționale din Biserica Ortodoxă Română, în timpul celor trei ani de arhipăstorie a I. P. S. Patriarh Justinian — realizări care atrag admirația celor ce-l cunosc — se datoresc în cea mai mare măsură dragostei frățești dintre Ierarhi, stimulată de I. P. S. Patriarh.

3. Prestigiul Ierarhilor a fost sporit prin vizita I.P.S. Patriarh.

În fața mulțimii credincioșilor respectivi și a autorităților locale, Inalt Prea Sfințitul Patriarh a răsplătit cu omagii și alese prețuiri pe Ierarhi, accentuând meritele lor de păstori, de cărturari, de apărători ai Ortodoxiei, de luptători pentru unitatea politică și sufletească a neamului, de ctitori ai așezămintelor bisericești-culturale și filantropice, de eminenți membri ai Sf. Sinod.

4. Asigurarea organizării și funcționării unitare a Bisericii Ortodoxe Române.

S'a accentuat de către I.P.S. Patriarh, cât și de către distinșii Ierarhi respectivi, că vizita aceasta a avut darul de a desființa acele cerculețe care

faceau mai înainte din Eparhii mici republici bisericești; călătoria I.P.S. Patriarh a constituit prilejul de a se întinde o punte de legătură, o ieșire din izolarea reciprocă a Ierarhilor, pentru a se întrona un spirit nou de frățietate și colaborare între dânsii, în slujba Bisericii și a poporului. Acest fapt este important mai ales pentru desăvârșirea actului reîntregirii bisericești, care cere imperios unitate de organizare, unitate de acțiune și spirit frățesc de colaborare între Patriarh și toți membrii Sf. Sinod, ca și între Ierarhi.

III. Importanța pastorală.

Fără îndoială, călătoria I.P.S. Patriarh Justinian are o mare și semnificativă importanță pastorală. Cercetând ținuturile Transilavinei, Crișanei și Banatului I. P. S. Sa, ca Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, a adresat cuvinte de lămurire și înțeleaptă povățuire clerului și poporului drept-credincios din acele părți ale țării. Importanța problemelor cuprinse în declarațiile făcute în timpul acestei călătorii depășește cadrul local și necesitățile pastorale imediate; ele sunt prețioase pentru clerul ortodox român din Vest, dar devin valabile și programatice pentru clerul și credincioșii din întreg cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.

1. Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din 1948.

Datorită libertății religioase și reîntregirii granițelor, a pornit și a luat avânt mișcarea pentru unitatea bisericească a Românilor din Transilvania, Crișana și Banat. Protopopii întruniți la Cluj în Octombrie 1948, au exprimat dorința și voința masselor de credincioși greco-catolici de a se uni cu Biserica Ortodoxă Română, dela sânul căreia fuseseră smulși cu silnicie și înșelăciune, cu un pătrar de mileniu mai înainte. I. P. S. Patriarh a fost ajutat în acțiunea reîntregirii bisericești în primul rând de către distinctul Ierarh și cărturar al Ardealului, I. P. S. Mitropolit Nicolae Bălan. I. P. S. Sa a cercetat acum la fața locului această problemă, a amintit de martirii Ortodoxiei în lupta lor contra uniției; a luat contact personal cu foștii uniți. Acum aceste mase de credincioși au renunțat a mai privi către papa; ei se găsesc pentru totdeauna sub bolta Bisericii strămoșești și aspirațiile lor de viață se identifică cu acelea ale întregului nostru popor; ei și-au exprimat liber voința de a reveni la Biserica Ortodoxă Română. Bârfelile, intrigile, svonorile și amenințările Vaticanului nu trebuiesc luate în seamă, trebuie înlăturată vrajba, suspiciunea și egoismul. Între clerul și credincioșii foști uniți și între clerul și credincioșii ortodocși trebuie să existe un spirit de frățietate sinceră. Primul pas în această direcție l-au făcut și îl desăvârșesc cursurile de îndrumare misionară și conferințele protopopești, unde preoții ortodocși și cei foști uniți lucrează împreună, se roagă împreună și se împărtășesc împreună. I.P.S. Patriarh urează ca reîntregirea Bisericii să fie veșnică și aduce laude Eparhiilor, distinșilor Ierarhi și clerului din aceste părți ale țării pentru consolidarea reîntregirii.

2. Apărarea Ortodoxiei.

Omagiind Eparhiile dela granița de Vest pentru apărarea Ortodoxiei împotriva asaltului milenar al papalității, I. P. S. Patriarh arată că această îndatorire este valabilă și în prezent pentru toți slujitorii Bisericii Ortodoxe Române; totodată dispune desființarea cultului inimii sacre și înlăturarea tuturor inovațiilor și superstițiilor introduse de romano-catolicism, numai pentru a se deosebi cu orice preț de ortodocși. Dacă foștii greco-catolici, cu toată oprimarea în care au fost menținuți și-au păstrat chiar sub dominația romano-catolică și sub stăpânire străină, Liturgia, cântările și calendarul ortodox, cu atât mai mult acum, fiind liberi, ei trebuie să revină întru totul la formele de cult ale Bisericii Ortodoxe.

Tot în acest sens I. P. S. Patriarh a adresat cuvinte de povățuire pentru timpul postului, a recomandat prețuirea colindelor și datinelor strămoșești și grija deosebită pentru suflet, pentru mântuire.

3. Colaborarea Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Ortodoxă Rusă

Această colaborare este tot mai strânsă, atât pe plan bisericesc, cât și în lupta pentru idealurile umanitare ale omenirii. S'a accentuat că această colaborare, pentru care I. P. S. Patriarh Justinian și-a înscris merite excepționale, s'a exprimat în mod cuprinzător la conferința ortodoxă dela Moscova din Iulie 1948; ea se adâncește tot mai mult, datorită și faptului că ambele Biserici au aceeași atitudine în apărarea păcii mondiale.

4. Pregătirea clerului și misiunea lui.

Ridicat dintre preoții de țară, după ce, mai înainte, fusese umil învățător sătesc, I. P. S. Patriarh a arătat cu acest prilej grija deosebită ce are pentru pregătirea clerului ortodox român, pentru ca acesta să poată corespunde rolului covârșitor ce are de îndeplinit. Preotul este cârmaciul sufletesc al poporului, ei trebuie să fie alături de Ierarhi în desfășurarea operei misionare; să fie învățat, pentru a învăța pe alții. Propoveduirea Evangheliei nu trebuie să se limiteze numai la molitfelnic; această lucrare impune înarmarea cu o cunoaștere teologică profundă. Deaceia I. P. S. Sa se ridică împotriva obscurantismului. În scopul pregătirii temeinice a clerului, a înființat Institutele Teologice Universitare și școlile de cântăreți bisericești, apoi a înființat cursurile misionare și conferințele protopopești, adevărate școli profesionale pentru preoți, în care se învață problemele actuale: religioase, pastorale, sociale și politice. Apoi revistele teologice, sunt adevărate laboratoare de știință și cultură teologică; laolaltă cu cursurile misionare și conferințele protopopești, ele au menirea de a cimentă înfrățirea dintre preoții ortodocși și cei greco-catolici, asigurându-se, totodată, o activitate planificată pe întreg cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române. În plus, în calitatea lor de cetățeni, pe lângă pregătirea lor în apostolatul bisericesc, preoții trebuie să fie și tâlcuitorii vremurilor actuale, să fie în pas cu vremea, cu realitățile sociale, însuflețiți de dragostea față de Biserică și față de popor.

I. P. S. Patriarh a înțeles să vadă în mănăstiri adevărate vetre de viață duhovnicească, iar în monahism elementul dinamic al promovării Ortodoxiei.

5. Raporturile Bisericii Ortodoxe Române cu Statul.

Între Biserica Ortodoxă Română și Stat există relații strânse. Biserica înțelege să colaboreze cu Statul la propășirea R.P.R. Pe de altă parte, conducătorii Statului au acordat Bisericii Ortodoxe Române tot ajutorul material și îl vor acorda și mai departe clerului și instituțiilor bisericești ortodoxe, atâta vreme cât vor fi în slujba poporului și vor arăta iubirea de Patrie.

O mărturie a bunelor relații dintre Biserica Ortodoxă Română și Stat o constituie și faptul că, la toate întâmpinările și festivitățile ce au avut loc în cinstea vizitei I. P. S. Patriarh, au luat parte reprezentanți ai autorităților locale.

6. Libertatea religioasă în Republica Populară Română.

Libertatea religioasă în R.P.R. este garantată și asigurată de Stat prin Constituție, prin legea cultelor și prin manifestările puterii de Stat care, atunci și acolo — în foarte puține și izolate cazuri — unde s'au produs abateri și abuzuri împotriva libertății religioase, le-au sancționat cu promptitudine. Biserica Ortodoxă Română se bucură de libertate deplină, toate cultele din R.P.R. se bucură de libertatea de a-și exercita cultul, a-și susține instituțiile, etc., cu singura opreliște: a nu aduce atingere legilor țării, bunelor moravuri și siguranței Statului. Reîntregirea bisericească din 1948, se datorește acestui climat de libertate religioasă; pentru credincioșii, clerul și ierarhia fostă greco-catolică, revenirea la Biserica Ortodoxă a fost un act liber, lăsat la propria lor voință. Tocmai această libertate a asigurat succesul acțiunii de reîntregire.

7. Atitudinea credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române față de Stat.

I.P.S. Patriarh a îndemnat la supunere față de legi și autorități, devotament față de R.P.R. și iubire de Patrie. Telul pământesc cel mai înalt pentru fiecare fiu credincios al Bisericii Ortodoxe Române trebuie să fie propășirea țării.

8. Raporturile dintre Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte din R.P.R. se bazează pe spiritul de înfrățire și conlucrare armonioasă, pe respect reciproc, pe înlăturarea urei confesionale, pentru binele credincioșilor respectivi și ai Patriei.

9. Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de naționalitățile conlocuitoare este corectă, creștinească și frățească. Șovinismul și discriminările rasiale nu sunt în spiritul Ortodoxiei. Respectul reciproc, idealurile sociale comune, etc., trebuie să înlăture vrajba și ura dintre cetățenii țării.

10. Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de secte și prozelitismul cultelor este o atitudine clară, deschisă. Biserica Ortodoxă Română respectă credința altora, cu condiția esențială ca și credința fiilor săi să fie respectată.

11. Atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de Statul Papal și față de credincioșii romano-catolici din R.P.R.

I. P. S. Patriarh a căutat să facă o deosebire esențială între Statul Papal și credincioșii romano-catolici din R.P.R. Statul Papal este un dușman declarat al Bisericii Ortodoxe Române și al poporului român, cău-

tând, de vreme îndelungată, să-și alipească pe credincioșii ortodocși români la romano-catolicism, pentru ca, apoi, să-i poată domina pe plan politic și economic, pentru a recruta dintre ei elemente instigatoare la ură și vrajbă, în scopul destrămării unității sufletești a poporului român. Credincioșii romano-catolici din țara noastră, însă, ca atare, se bucură de tot respectul și simpatia noastră, se bucură de libertate religioasă deplină, credința și cultul lor nu sunt stânjenite cu nimic.

Luptăm împotriva Statului Papal, dar nu avem nimic împotriva credincioșilor romano-catolici.

Lupta pentru apărarea păcii este împlinirea poruncilor Evangheliei. În toate cuvântările rostite în această călătorie, I. P. S. Patriarh a chemat la lupta pentru pace pe toți fiii Bisericii Ortodoxe Române și pe toți cetățenii Statului; pacea este bunul suprem al vieții omenești, cheazășia progresului și a bunei stări, împlinirea celei mai mari porunci a Evangheliei: **Iubirea între oameni.**

Preot Gogu E. Sârbu
Biserica Sf. Gheorghe-Brăila

CÂNTĂREȚII BISERICEȘTI ȘI ȘCOLILE PENTRU PREGĂTIREA LOR

Intr'un organism viu și sănătos, viața pulsează deopotrivă în toate celulele, asigurându-se astfel buna lui funcționare.

Printr'o adâncă intuiție, I. P. S. Patriarh Justinian aplică această lege în toată îndrumarea Bisericii noastre, dorind să vadă pretutindeni o viață nouă. Dela marile probleme, prin care integrează Biserica noastră în sânul Ortodoxiei ecumenice, până la cea mai mică unitate administrativă și grupare de suflete, trebuie să fie viață. Nu putea fi uitată nici strana bisericească și cei care îi dau viață.

Cine trăiește la oraș, înțelege mai puțin rolul cântărețului bisericesc. Aci, credincioșii vin la biserică numai la Sf. Liturghie, când cântările sunt executate în multe biserici de coruri bine închegate. Pot asculta muzică frumoasă în multe alte locuri, încât orice cântăreț bisericesc rămâne în umbră.

În bisericile de țară, credincioșii nu cunosc o altă muzică mai înălțătoare pentru sufletele lor decât cea religioasă. În biserică și la slujbele ce le ascultă, simt emoțiunile cele mai plăcute. Deaceia cântărețul bisericii se bucură de o cinstire deosebită, imediat după preot.

În timp ce preotul oficiază Sf. Liturghie, cântărețul rămâne în mijlocul credincioșilor, citind și cântând în numele lor. El are față de sat unele obligațiuni religioase, ca și preotul. Trăiește aproape de credincioși, muncind la un loc toată săptămâna. N'a venit din alt sat, d'în neamuri necunoscute. N'a stat prea mulți ani prin școli, ca să deprindă apucături orășenești. A simțit de mic copil o vocație pentru cântarea bisericească, ascultând în strună pe cântărețul mai bătrân. Dacă a fost prin școli, ca să învețe cântări frumoase pe psaltichie, mama lui l-a așteptat să se întoarcă cât mai repede, ca să simtă mulțumirea în suflet și mândria în fața satului, că fiul ei a ajuns să țină strana bisericii.

I. P. S. Sa Patriarh Justinian mai are și alte motive ca să dea o importanță deosebită acestor slujitori ai Bisericii:

1. Punând catehizarea ca mijloc principal în realizarea planului de activitate pastorală a preoțimii din toată țara, cântarea în comun a credincioșilor face parte din această activitate. Ajutorul dat de cântăreț, învățând credincioșii să cânte, ușurează mult munca preotului.

2. E necesar ca toți credincioșii din întreaga noastră Biserică să cânte aceeași muzică religioasă, prin care să se facă unitatea lor sufletească. Acum, după întregirea religioasă a Românilor, prin revenirea la Biserica strămoșească a fraților care au stat 250 de ani sub dominațiunea Bisericii romano-catolice, aceeași cântare va creia în sufletul credincioșilor o evlavie comună. De aceea cântăreții au un loc de cinste în servirea Bisericii, în preocupările Sfântului Sinod și o specială purtare de grijă din partea I. P. S. S. Patriarh Justinian .

Vom arăta în legătură cu această problemă, următoarele: 1. Cântărețul face parte din clerul bisericesc; 2. Școlile pentru pregătirea cântăreților bisericești; 3. Programul acestor școli.

A. Noul Statut de organizare și funcționare a Bisericii din 1949, îi așează pe cântăreții bisericești printre cei ce fac parte din cler. Art. 115 care prevede pregătirea clerului, începe cu școlile de cântăreți. În capitolul privitor la recrutarea clerului, se vorbește mai întâiu de cântăreții bisericești care vor fi numai absolvenți ai unor școli speciale (art. 119). În art. 134-137, stabilindu-se obligațiunile și drepturile clerului, se așează în același loc cântăreții cu diaconii și preoții de parohie. Cântăreții cu școală sunt obligați să catehizeze pe credincioși, ca și diaconii și preoții, să acorde gratuit—la cerere—asistența socială, servicii religioase ostașilor în spitale, orfeline, școli corecționale, penitenciare, azile; și au de altă parte, drepturi la salarii, locuință și sesie parohială acolo unde există. Cântăreții vor ține și ei conferințe anuale în scopul perfecționării lor profesionale, ca și preoții (art. 138 al. h). Art. 145-158, vorbind despre disciplina clerului, include și pe cântăreți, care vor avea un membru în consistoriile protopopești, atunci când este judecat un cântăreț (art. 146). Din consiliul parohial face parte de drept și primul cântăreț, având vot deliberativ ca și preoții și diaconii din parohie (art. 60).

Această așezare a cântărețului bisericesc, alături de clericii hirotoniți, nu este o întâmplare, ci decurge dintr'un nou spirit în Biserică. Socoțindu-l pe cântărețul bisericesc un cleric, îi acordă cinstirea deosebită de a fi un ales pentru această servire, iar nu un simplu funcționar, așa cum este în Legea Clerului mirean din 1893 și în Statutul din 1925. Fiind pus între clericii Bisericii, pregătirea lui trebuie să fie făcută cu îngrijire și potrivit rolului pe care cântărețul îl are în viața bisericească.

B. Școlile pentru pregătirea cântăreților bisericești. Statul nostru democrat de astăzi prevede funcționarea școlilor de cântăreți în Legea Cultelor din 1948 (art. 48). Legea învățământului religios vorbește și mai explicit de funcționarea acestor școli. În concordanță cu aceste legiuri, Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii, realizează aceste prevederi, iar Sfântul Sinod a dat regulamentul și programa analitică necesare. La 1 Ianuarie 1949, când a început să se aplice noua lege a învățământului religios, își deschideau cursurile trei Institute Teologice și zece școli de cântăreți. S'a avut în vedere că sunt foarte puțini cântăreți cu școală. De aceea nu s'a limitat numărul elevilor la școlile de cântăreți. Pentru susținerea elevilor, Biserica a acordat la început importante subvenții, iar Statul, prin Ministerul Cultelor, a făcut multe sacrificii bănești. Numai după un an, toți elevii au primit întreținerea gratuită, asigurându-se școlilor toate mijloacele pentru o bună funcționare.

În Arhiepiscopia Bucureștilor, și aproape în toate celelalte eparhii, școlile de cântăreți au fost aduse în apropierea chiriarhilor, pentru ca îngrijirea materială și îndrumarea sufletească a elevilor să fie supravegheată mai deaproape. Cu acest gând s'au contopit cele trei școli dela: Căldărușani, Turnu-Măgurele și Târgoviște, unde elevii trăiau în condițiuni grele și unde nici nu se găseau profesori destul de calificați. Școala din București a fost instalată în localul fostului Internat Teologic, arătându-i-se prin aceasta o deosebită prețuire. Pentru bunul ei mers au fost încadrați profesori titulari dela seminarii. La fel și la celelalte școli din provincie, unde au fost numiți, în câteva cazuri, chiar foști profesori dela Facultățile de Teologie.

La București s'a mai încercat o experiență, dela care se așteaptă bune rezultate: elevii școlii de cântăreți, studenții Institutului Teologic și preoții cursiști au fost așezați în acelaș local, să ia masa împreună — contribuția preoților îmbunătățind hrana acestor tineri. S'a urmărit un gând mult mai înalt și anume: se știe că în unele parohii viața sufletească a credincioșilor este adânc turburată de neînțelegerile dintre slujitorii bisericești, fie din cauza unor abuzuri, fie din lipsa de cuernicie a altora. Pentru netezirea unor asemenea neînțelegeri, I. P. S. Patriarh Justinian a ținut ca preoții cursiști, studenții teologi și elevii școlilor de cântăreți să trăiască în aceeași atmosferă de familie: preoții aducând experiența lor, iar studenții și elevii deprinzându-se cu ascultarea și respectul față de cei bătrâni, cărora să le asigure continuarea apostolatului la care sunt chemați să se înroleze. «Cîndul I. P. S. S. Patriarh a fost ~~ca~~ apropiind aceste două școli de învățământ religios — Institutul Teologic și școlile de cântăreți —, să lege mai vîrtos o prietenie și o iubire între cele două cete de apostoli — preoți și cântăreți.

«S'a constatat că între preot și cântăreț nu a fost totdeauna o colaborare sinceră și pregătită pentru binele obștesc al satului... Înainte, școala de cântăreți și școala preoțească erau rupte una de alta. Acum preotul care vine aci să-și revizuiască cunoștințele pastorale și să se refacă duhovnicește e cunoscut de cântăreț din timp, începe să-l iubească și să-l respecte. Preotul, la rîndul său, vede pe viitorul său colaborator, atât sub raport religios, cât și social, și-l apropie sufletește și îl iubește». (Din cuvîntarea P. C. Arhim. Gladcovschi, Vicarul Sf. Arhiepiscopii, la serbarea de închiderea anului școlar 1949-1950. Glasul Bisericii Nr. 7-8, 1950, pag. 79).

C. Programă analitică. Prin programă analitică a acestor școli s'a urmărit o pregătire cât mai apropiată de mediul sătesc, unde trebuie să se întoarcă absolvenții acestor școli, ținându-se seamă de chemarea ce au de îndeplinit în serviciul Bisericii și al credincioșilor.

S'a avut în vedere următoarele:

1. Prin noile legiuri, atât ale Statului (art. 48 din Legea Cultelor), cât și prin Regulamentul școlilor de cântăreți, se cere la primirea elevilor 7 clase elementare.

2. Acești copii să nu stea prea multă vreme despărțiți de familiile și satul lor, ci să se întoarcă acolo, cu acelaș suflet cu care au venit: «Acești copii care vin dela sate, avînd menirea să se întoarcă în

rândurile credincioșilor, nu trebuie să stea prea mult timp departe de sat și de familie, ca să ajungă la oarecare înstreinare. Cântărețul bisericesc trebuie să stea cât mai aproape de sufletul credincioșilor și să nu piardă nimic din viața morală și bunele deprinderi creștinești, cuprinzând în ele experiențe seculare». (Din cuvântarea I. P. S. Patriarh Justinian la închiderea cursurilor la școala de cântăreți din București. *Glăsul Bisericii* Nr. 7-8, Iulie-August 1949, pag. 24).

După doi ani de încercări și experiențe, cunoscându-se cât mai bine nevoile, metodele și rezultatele, abia în al treilea an s'a dat orarului această împărțire: 1. participarea la biserică în fiecare zi (6.30—8.30); 2. studiile teoretice (9—13); 3. îndeletniciri practice (15—19).

S'a precizat în legătură cu aplicarea programei analitice: 1. Participarea elevilor la biserică să fie activă, citind și cântând în serii, la strană. Elevii să-și aibă biserica lor, unde serviciul Sf. Liturghii să fie oficiat în fiecare zi, pentru ca imnele liturgice cântate în comun să le pătrundă atât de adânc în suflet, ca să le ajungă adevărate deprinderi, așa cum vor trebui să le cânte și credincioșii conduși de ei, când vor fi cântăreți. Căci, I.P.S. Patriarh așa i-a sfătuit: să nu mai fie plini de egoism cum au fost mulți cântăreți care au ținut închise cărțile de cântări religioase, și plini de mândrie, socotind că numai ei sunt în stare să cânte Domnului. Acum vor cânta Domnului împreună cu toți credincioșii, pentru ca apropierea între suflete să se facă cu mai multă ușurință. 2. La catedrele de muzică să se predea cântarea melodiilor bisericești și pe muzică liniară, pentru ca să poată fi învățate mai ușor de credincioși, tot în vederea cântării în comun. 3. Să poată pătrunde aceste melodii și în Eparhiile unde muzica psaltică încă nu este cunoscută. Deprinzând melodiile, cântăreții bisericești vor simți nevoia să cunoască și semnele acestei muzici. 4. Elevii din ultimul an să fie deprinși să dăruieze, ca să poată conduce obștea credincioșilor. 4. Studiile biblice să fie făcute în strânsă legătură cu nevoile cântărețului care citește la strană, în cursul anului, după ciclul sărbătorilor, atâtea pasagii din Sfânta Scriptură. 5. Cunoștințele istorice să nu fie o înșirare de date, care să împovăreze învățarea lor, ci să se urmărească marile idei și înfăptuiri creștine în toată lumea, cât și în mijlocul poporului nostru. 6. Celelalte cunoștințe teologice: dogmatică, morală, catehism, să fie temeinic făcute, încât cântărețul să poată ajuta pe preot în catehizarea credincioșilor, știind să dea lămuriri și îndrumări când credincioșii le vor cere. 7. La catedra de îndrumări gospodărești elevii să capete dragoste pentru locașurile sfinte, pe care să știe să le îngrijească, înfrumusețând curțile bisericilor și cimitirelor, sădind pomi și flori, și mai ales să poarte grijă de curățenia bisericii și de toate cele ce sunt în ea. Să știe să facă cruci frumoase în stil românesc, care să fie puse la căpătâiul celor morți sau la răspântii, păstrându-se astfel arta noastră populară. Sau, cel puțin, să știe să aleagă și să execute modele după care acestea să fie lucrate de meșterii din sate. 8. Să cunoască creșterea albinelor, îndeletnicire plăcută și rentabilă, Biserica având nevoie de multă ceară pentru fabricarea lumânărilor, iar mierea să fie hrană în casa cântărețului și a tuturor celor din sat.

În general, toată pregătirea acestor tineri să fie făcută în vederea întoarcerii lor în mijlocul satului, de unde au plecat, pentru ca prin exem-

plul și cunoștințele lor, să ajute la o viață mai bună, mai curată și mai îmbelsugată a semenilor lor.

Toate școlile de cântăreți să aibă internate și toți elevii să fie interni, pentru ca sănătatea lor să fie supravegheată, hrana să fie bună și suficientă; și, mai ales, îndrumarea lor spirituală să fie mult supravegheată, știut fiind că educația în comun deprinde pe copil de tânăr cu simțul colectivității și cu grija intereselor obștești.

Toate aceste directive s'au precizat în conferința profesorilor dela școlile de cântăreți, ținută la București între 7—14 August 1950, și mai ales în consfătuirea dela Văratec cu profesorii dela aceste școli, între 14—22 Septembrie, ținută sub președinția I. P. S. Patriarh Justinian.

Cu această ocazie, profesorii chemați acolo au înțeles și mai bine gândurile I. P. S. Sale, în legătură cu rolul ce-l atribuie cântărețului bisericesc, care este și el un misionar și un slujitor în câmpul evanghelic, alături de preot.

Deaceea se cer cântărețului unele condițiuni, la care nu era obligat până acum: să locuiască în parohie (art. 49, al. 3), ca să fie tot timpul aproape de credincioși, ca și preoții; să fie ales de credincioși, dacă Chiriarhul o cere (art. 53, al. a); să ajute la catehizare și la opera socială și asistență religioasă; să fie alături de preot în lupta pentru pace; să știe să conducă o bibliotecă; să organizeze un muzeu parohial; să aibă o viață cucernică, împreună cu întreaga familie; să știe cum să se poarte în biserică, față de credincioși, față de autoritățile bisericești și civile. Să știe a conduce cancelaria și contabilitatea parohială.

Noile școli de cântăreți bisericești trebuie să pregătească pe viitorul cântăreț, ca să fie un adevărat colaborator al preotului, în activitatea pastorală și socială, și să nu mai apară ca pe vremuri în snoavele poporului.

Cântărețul bisericesc trebuie să fie, deci, cetățean devotat, să trăiască în mijlocul credincioșilor, părtaș cu ei la toată munca lor, la toate năzuințele lor spre mai bine; să fie luminat de cunoașterea credinței adevărate și încălzit de dragostea evanghelică pentru semenii săi care, venind să asculte la biserică cântarea sfântă și curată pentru a-și înălța sufletul, să vadă stând în strană om drept și temător de Dumnezeu.

Pr. Victor N. Popescu

Directorul Școlii de cântăreți bisericești

SĂRBĂTORIREA INALT PREA SFINȚITULUI PATRIARH JUSTINIAN

CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A TREI ANI DE ARHIPĂSTORIRE

Miercuri 6 Iunie 1951, preoțimea ortodoxă din Capitală a sărbătorit împlinirea a trei ani dela înscăunarea Inalt Prea Sfințitului Justinian, ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. La orele 14 s'a săvârșit, în Catedrala Sfintei Patriarhii, un Te-Deum, la care au luat parte: Dl. Ministru al Cultelor, Prea Sfințitul Episcopi Antim Târgovișteanu și Theoctist Botoșăneanu, Vicari Patriarhali, PP. CC. Consilieri ai Patriarhiei și Arhiepiscopiei Bucureștilor, corpul didactic al Institutului Teologic de grad universitar din București, protoiereii Capitalei și numeroși preoți și credincioși.

După săvârșirea Te-Deum-ului, P. S. Episcop Antim Târgovișteanu a rostit următoarea cuvântare:

Prea Fericite Stăpâne,

„Cine urcă pe munte, după câteva ceasuri de trudă simle nevoia unui popas. Tot așa și noi, cei care avem cînslea de a vă însoji, mai de aproape sau mai de departe, în osteneli și a vă urma pe cărările Sionului Ortodoxiei Românești, simșim trebuința unei opriri, pentru a privi calea pe care Biserica noastră, în acești trei ani de apostolat, a străbătut-o sub ocărmuirea I. P. S. Voastre.

Gândul nostru se îndreaptă spre acea zi de nădejde, binecuvîntată de sus, 6 Iunie 1948, când ați urcat pentru întâia oară dealul Patriarhiei ca Întâistătător și Cărmuitor al Bisericii Ortodoxe Române. Speranțele, pe care credincioșii și slujitorii Altarului le puneau în tînărul lor Patriarh, au fost împlinite.

Iată, s'au scurs trei ani de grele osteneli, de trudă neustolită, de frămîntărt necurmăte, de zile sbuciumate și nopți de veghe... Trei ani de muncă încordată și rugăciune fierbinte, pentru bunăstarea și propoșirea Bisericii.

La gândurile bune pe care, încă din anii tinereții, le-ați nutrit pentru Biserică, ați adăogat experiența anilor de slujire ca preot și arhieru.

În ceasul de față, furați de vrajă, ne trec sub ochii minții și se deapănă în sufletul nostru, rînd pe rînd, toate faptele mari ale Bisericii, din acești trei ani.

Cu drept cuvînt s'a spus de cineva că sunteți „Patriarhul faptei”. Făgăduințele pe care le-ați rostit la urcarea pe Scaunul Patriarhal, nu numai că au fost îndeplinite, dar au și întrecut așteptările Bisericii. Pușini conducători biseri-

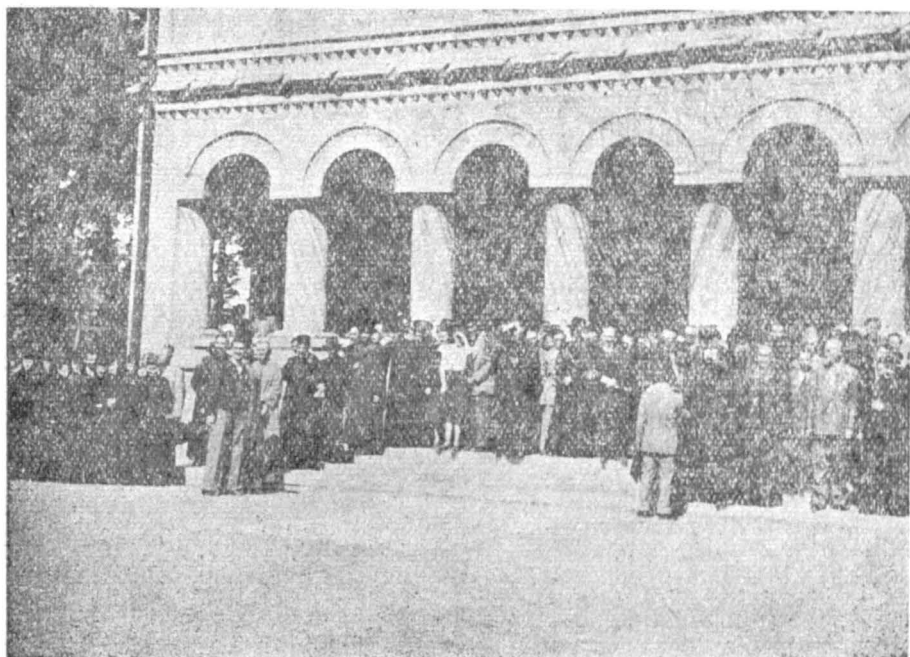
cești au putut avea bucuria de a vedea, într'un timp atât de scurt, aducerea la îndeplinire, într'o așa măsură, a felurilor lor.

În acești trei ani de trudă :

— Ați adus Bisericii rândueli și așezări noi, care să-i asigure bunul mers, spre scopurile sale evanghelice,

— Ați așezat o altă temelie pregătirii preoșilor și celorlalți slujitori bisericești, făcând ca sporul învățaturii lor să se îmbine cu o pregătire practică și totodată cu o adevărată evlavie, cuvenită povăluitorilor de suflete.

— La îndemnul neîncetat al I. P. S. Voastre, pregătirea călugărilor și viața mănăstirilor a luat un nou avânt, întorcându-se spre căile arătate de marii întemeietori ai monahismului, care sunt : rugăciunea, munca și învățătura, toate puse în slujba obștei credincioșilor.

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, la ieșirea din Catedrală, în mijlocul clerului și credincioșilor.

— O nouă viață a pornit în jurul Sfințelor Altare, prin noua orientare ce s'a dat preoșimiei, încadrată acum într'o muncă constructivă, nu numai de propovăduire a Evangheliei, dar și de slujire a aproapelui. Sub îndrumarea I. P. S. Voastre, Biserica merge astăzi, cu pași siguri, pe drumul slujirii poporului, sprijinind năzuința acestuia spre o viață mai bună.

— Văzând duhul cel nou, spre care se îndreaptă Biserica noastră, și sloboziți de amăgirea Vaticanului, credincioșii din Ardeal, uniți cu Roma, s'au întors acasă și au fost primiți în brațele părintești ale Bisericii strămoșești de către Patriarhul Justinian - Reîntregitorul. A fost o mare și neuitată bucurie, de veacuri

aşteptată şi visată de înaintaşii noştri, astăzi recunoscători în somnul lor de veci.
— Tot prin grija şi ostenelele I. P. S. Voastre, Biserica noastră a reluat şi adâncit legăturile ei fireşti cu Biserica Pravoslavnică Rusă şi cu celelalte Biserici Ortodoxe de Răsărit.

— În sfârşit, ascultând sfatul I. P. S. Voastre şi indemnul Sfântului Sinod, Biserica noastră s'a aşezat alături de cei ce se ostenesc pentru statornicirea păcii în lume. „Când propovăduim pacea şi luptăm pentru ea, noi suntem în rosturile permanente ale misiunii noastre apostolice”, — spuneai slujitorilor Bisericii noastre. În acţiunea pentru pace a Bisericii noastre, la indemnul I. P. S. Voastre, au pornit şi slujitorii celorlalte culte din ţară, întărind rândurile celor ce vestesc pacea.

Mergând pe făgaşul tradiţiei ortodoxe şi cunoscând nevoile Bisericii, I. P. S. Voastră aţi izbutit a câştiga inima clerului şi a tuturor fiilor Bisericii, care păşesc azi pe un drum nou. Ei ascultă cu drag chemarea I. P. S. Voastre: „Să mergem mereu înainte şi cât mai rar înapoi”.

În tot ce aţi făcut în aceşti trei ani, aţi pus suflet din sufletul Înalt Prea Sfinţiei Voastre, după cuvântul Evanghelistului, ce s'a cetit astăzi: „Păstorul cel bun, sufletul său îşi pune pentru oi”.

Sărbătorirea de astăzi este menită a pune piatră de hotar înfăptuirilor de până acum şi totodată a aşeza temelie realizărilor de viitor, pe ca revii le asigură, puterea de muncă şi dragoste de Biserică.

În această mare zi, noi toţi slujitorii Bisericii, în frunte cu Sfântul Sinod, şi toţi ostenitorii Sfintei Patriarhii din birouri şi ateliere, aducem slavă lui Dumnezeu pentru tot ce aţi făcut în aceşti trei ani, iar I. P. S. Voastre vă aducem respectuos omagiu şi mulţumiri şi vă urăm mulţi şi fericiţi ani!”

Înalt Prea Sfinţitul Patriarh Justinian a răspuns urărilor ce i-s'au făcut, prin cuvântarea următoare:

Domnule Ministru,
Prea Sfinţiţi Episcopi,
Prea Cucernici şi Prea Cuvioşi Părinţi,

La invitaţia pe care mi-aţi făcut-o de a participa la Te-Deum-ul oficiat în amintirea zilei de 6 Iunie 1948, am răspuns cu dragoste, dar şi cu sfială. Cu dragoste, — pentru că la dragoste nu se poate răspunde decât cu dragoste; la dragostea dumneavoastră, am răspuns cu dragostea mea. Şi am răspuns cu sfială, pentru că în asemenea momente urmează să se facă şi unele socoteli: socotelile unei munci, ale unor realizări. Şi dacă ele sunt toate bune, se atribue, deobicei, conducătorului; dacă unele n'au reuşit, se aruncă vina pe cei mai mici. Şi cum munca mea s'a împletit cu aceea a dumneavoastră şi deci toate realizările acestea aparţin tuturor, cu sfială m'am apropiat de Sfântul Altar, ca nu cumva să mi se atribue mai mult decât merit.

Amintirile celor trei ani de muncă sunt încă atât de vii! Greutăţile prin care am trecut, inerente oricăror începuturi, ca şi bucuriile culese laolaltă, toate sunt vii în ochii noştri! Dar mai eu seamă evenimentul de acum trei ani, când a avut loc înscăunarea mea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, e viu înaintea noastră. Conducătorii Bisericilor şi, ca ei, Arhieriei,

nu sunt organe prin care lucrează turma credincioșilor; ei sunt organe prin care lucrează Dumnezeu. La treapta lor se ajunge prin chemare și rânduială de sus, împlinite prin organele firești ale Bisericii. Când sărbătorii trei ani de păstorie și laolaltă ne bucurăm de roadele muncii noastre, ne îndreptăm inima către Cel Atotputernic și, cu genunchii plecați, îi aducem mulțumiri pentru tot sprijinul, pentru tot ajutorul pe care ni l-a dat.

Acum trei ani, la toate aceste rândueli ale Proniei dumnezeiești s'a alăturat toată conducerea Țării noastre: și Prezidiul Marii Adunări Naționale, în frunte cu savantul profesor dr. Constantin Parhon, și Guvernul

Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, înconjurat de colaborarii I. P. S. Sale, se îndreaptă spre reședință.

Țării, în frunte cu dl. dr. Petru Groza, și Partidul Muncitoresc Român, în frunte cu dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej, precum și Parlamentul Țării, prin reprezentanții poporului. Toți aceștia au participat atunci la acel eveniment din viața Bisericii noastre. S'a putut dovedi, în acești trei ani, că această participare n'a fost numai protocolară, ci a fost cu toată dragostea pentru sporul și sprijinul Bisericii; pentru aceea îmi îndrept gândul meu de recunoștință și toate mulțumirile către Prezidiul Marii Adunări Naționale, condus — și astăzi ca și atunci — de savantul profesor dr. Constantin Parhon, către Guvernul Republicii noastre, în frunte cu dl. Dr. Petru Groza, către Partidul Muncitoresc Român, condus de dl. Gheorghe Gheorghiu-Dej, pentru toată dragostea cu care ne-au ajutat, pentru în-

țelegerea față de noi și pentru tot sprijinul acordat Bisericii noastre. Fără sprijinul și ajutorul lui Dumnezeu și al stăpânirii noastre din Republica Populară Română, n'am fi putut ajunge să ne bucurăm astăzi împreună.

De aceea, rog și eu acest prilej pe dl. Ministru al Cultelor să asigure Prezidiul Republicii Populare Române și Onoratul Guvern, de tot devotamentul Bisericii noastre față de Statul Român, de toată colaborarea noastră frățească și loială, de toată dragostea și încrederea noastră. Deasemenea Vă mulțumesc tuturor celor de față, — unii colaboratori încă dela început, iar alții mai noi — cu care am împărtășit realizările din cei trei ani de zile; căci mie nu trebuie să-mi atribuiți decât munca de conducător și de organ smerit al Proniei dumnezeiești. Vă mulțumesc tuturor, dela Vlădică până la oamenii noștri de serviciu, pentru că toți la locurile în care vă găsiți, împliniți roluri precise în Administrația noastră Patriarhală, dați viață organismului Bisericii și conducerii ei centrale. Lipsa unuia, sau întârzierea altuia împiedică bunul mers al întregului aparat administrativ. Unde s'au ivit cazuri de acestea — din fericire, puține la număr — s'au luat măsurile cuvenite: oamenii aceia au fost înlăturați și înlocuiți cu alții mai buni. Dar cei mai mulți s'au străduit să aducă mulțumire, nu numai Conducerii Bisericii, dar au adus prinosul lor de jertfă, pentru prosperitatea însăși a Patriarhiei și Eparhiei noastre. Pentru această muncă, pentru această ascultare, pentru această disciplină și rânduială, eu vă mulțumesc tuturor celor care, timp de trei ani de zile, ați dat ascultare dispozițiilor și îndrumărilor mele.

Cu aceste mulțumiri, rog pe Cel Atotputernic pentru sănătatea tuturor colaboratorilor mei și vă făgăduiesc că nu voi uita în rugăciunile mele pe niciunul din dumneavoastră și pe niciunul din slujitorii Bisericii Ortodoxe Române. Rog pe Cel Atotputernic să vă dăruiască sănătate și spor în munca ce o depuneți, pentru ca la anul și la mulți ani să ne putem iarăși întâlni și să mulțumim lui Dumnezeu, pentru tot ce am realizat în Biserica noastră.

Dar să nu uităm că, prin toată munca noastră, noi slujim cauza sfântă a păcii; să depunem toate puterile noastre, pentru a o înfăptui în sânul poporului nostru și al credincioșilor noștri și să facem zid în jurul celor ce luptă împotriva primejdiei unui nou războiu. Aceasta este dorința poporului. Să nu uităm, deci, că pe lângă toate datoriile noastre, avem și pe aceea de a apăra pacea.

Cu aceste nădejdi, încheiem cei trei ani și pășim în cel de al patrulea, năzuind în ajutorul lui Dumnezeu.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți. Amin!

În seara aceleiași zile s'a desfășurat la Institutul Teologic de grad universitar din București, un festival artistic, organizat de cei 500 de preoți aflați la cursurile de îndrumare misionară și de studenții Institutului. Cu acest prilej, P. S. Episcop Theoctist Botoșăneanu, Vicarul Sfintei Patriarhii și Rectorul Institutului Teologic, a rostit următoarea cuvântare:

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpâne,
Onorat auditoriu,

Slujitorii altarelor ortodoxe, împreună cu binecredincioșii fii ai Bisericii străbune, au înălțat astăzi smerite rugăciuni de mulțumire către Oel Atotputernic, cu prilejul împlinirii a trei ani de rodnică arhipăstorie a Părintelui și Întâistătătorului Sfintei noastre Biserici, a Prea Fericitului Patriarh Justinian. Iar acum, cu toții avem marea bucurie de a afla între noi — în aceste ceasuri de sărbătoare — pe însuși Inalt Prea Sfințitul Patriarh, care de trei ani de zile cârmuește, cu gând înțelept și cu braț puternic, treburile Bisericii Ortodoxe Române și îndrumază necontenit munca și strădania fiecăruia dintre noi. Este și acesta un semn de părintească dragoste, pe care Prea Fericitul Patriarh o revarsă din plin asupra tuturor celor care — sub călăuzirea Inalt Prea Sfinției Sale — trudesce cu râvnă în ogorul Bisericii.

Este încă o vie dovadă, că Părintele Bisericii românești trăiește și zilele de muncă dar și ceasurile de sărbătorească popas, în mijlocul păstoririi săi; muncește fără răgaz pentru buna sporire duhovnicească și dăruiește și clipe de îndreptătită odihnă tot pentru înălțarea lor sufletească, pentru înmulțirea râvnei lor, pentru Hristos.

Popasul acesta — prilejuit de cea de a treia aniversare a înscăunării Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — nu este numai un moment festiv — tot ce ține de convenționalul aniversărilor a fost înlăturat, cu hotărîre, de Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. Bărbat al faptelor, — cum singur a mărturisit-o și a dovedit-o — Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh nu prețuește vorbele meșteșugite, oricât de avântate și de fermecătoare ar fi ele — dacă nu izvorăsc din tezaurul bogat al înfăptuirilor și dacă nu sunt întemeiate pe realități evidente.

Popasul acesta are deci semnificații mult mai profunde. El ne îngăduie să privim în față realizările, care incununează strădaniile celor trei ani de patriarhicească păstorie a Inalt Prea Sfințitului și Prea Fericitului Justinian, să desprindem din rostul celor ce au fost împlinite, tâlcul celor ce-și așteaptă împlinirea și să improspătăm în inimile noastre hotărîrea de a nu precupeți nicio strădanie, pentru a înfăptui tot ce se cere dela noi și a îndreptăți pe deplin dragostea și încrederea, pe care ni le dăruiește Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian.

Marile înfăptuiri ale Prea Fericitului Patriarh sunt cunoscute celor mai mulți dintre cei adunați aici. Ele s'au săvârșit sub ochii noștri, au crescut din nevoile Bisericii și au rodit pentru binele Bisericii. Dar, ceea ce este mai puțin cunoscut slujitorilor sfințelor altare și credincioșilor, este chipul în care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a izbutit să împlinească — într'un răstimp atât de scurt — întregul legământ pe care-l făcuse acum trei ani în fața Prezidiului și a Marei Adunări Naționale a Republicii Populare Române, a Sfântului Sinod și a Marelui Colegiu Electoral Bisericesc; să dea fericită rezolvare tuturor problemelor vieții bisericești, care își așteptau de multă vreme deslegarea. În puține cuvinte și după puterile noastre vom încerca să lămurim talna acestor urzase biruințe, dobândite de Prea Fericitul nostru Patriarh în cei trei ani de arhipăstorie.

Evlavia și dragostea pentru Biserica lui Hristos, concepția clară asupra misiunii arhieresti, legătura permanentă și nemijlocită cu mulțimea celor păstoriți, cu nevoile și năzuințele lor, — și trăirea intensă în duhul Evangheliei și al Ortodoxiei, iată izvoarele limpezi, din care Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a sorbit apa vie, dătătoare de puteri nebănuite și de înfăptuiri mari.

Evlavia și dragostea pentru Biserica dreptei credințe au odrăslit în sufletul Părintelui nostru Patriarh încă din anii fragezi ai copilăriei. Vlăstar răsărit din mijlocul truditorilor de pe ogoare, crescut pe plaiurile smălțuite de flori și prin livezile înmiresmate ale Sueștilor Vâlcei, — Inalt Prea Sfințitul a cunoscut de lângă vatra părintească evlavia și dragostea nețărmurită către Domnul. Din graiul blând al mamei sale, a învățat adevărurile cele începătoare ale credinței străbune; dela dânsa a deprins să-și împreune degetele pentru a se însemna cu Sfânta Cruce; dela dânsa a înțeles taina dragostei către Biserică, și dela dânsa a simțit pentru întâia oară fiorul sfânt al prezenței lui Dumnezeu și farmecul de negrăit al trăirii în Hristos și pentru Hristos.

Dela buna sa mamă s'a strecurat în sufletul fraged de copil al Inalt Prea Sfințitului Patriarh toată acea minunată evlavie creștinească și românească, din care poporul nostru și-a făcut deseori, scut împotriva cumplitelor încercări, prin care a trecut dealungul veacurilor. Dragostea pentru Dumnezeu și pentru aproapele nu erau în casa părintească din Suești, numai niște comandamente de credință abstracte, ele erau însăși piatra fundamentală a existenței părinților săi, erau realități vii, erau necesități indispensabile vieții. Pe această iubire sinceră față de Dumnezeu și pe această dragoste caldă către semenii, pe care le-a cunoscut în casa părinților, s'a impletit — ca un lujer crud — toată copilăria Inalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian.

Cu această curată zestre sufletească a pornit spre Seminarul «Sf. Nicolae» din Râmnicul Vâlcei, chemat spre greaua misiune a apostolatului evanghelic, de pilda numeroșilor preoți țărani, care urcau, prin ani, spița neamului său până spre neștiuta obârșie. Și talentul cu care elevul Ioan Marina a pășit modest, dar plin de încredere, peste pragul școlii bisericești, n'a fost îngropat sub mulțimea cunoștințelor dobândite la cursuri, — ci a fost înzecit și insuțit, prin râvna cu care culegea din cărți temeiuri noi, pentru evlavia și dragostea de Biserică cu care venise de acasă.

Pe măsură ce se lămureau în mintea tânărului seminarist problemele esențiale ale învățăturii creștine, în aceeași măsură creștea și dragostea sa către Domnul, se îmbogățea râvna de a-I sluji toată viața, cu evlavie, cu smerenie și cu înflăcărare. Adâncind înțelegerea dumnezeiască a Evangheliei și pătrunzând tâlcul adânc al dogmelor sfintei noastre credințe, tânărul de atunci turna cu fiecare nouă cunoștință teologică, untdelemn curat în candela evlaviei și a dragostei pentru Hristos, care ardea nestinsă în inima sa.

Și tot cu această înmulțită zestre sufletească a pornit la muncă și ca păstor de suflete, în ziua în care a fost hirotonit preot în Băbeni. Îndemnând pe oameni să iubească pe Mântuitorul și Biserica sa, tânărul preot Ioan Marina dovedea, prin faptele sale, că el îl iubește mai întâi și mai presus de orice. Povățuindu-și credincioșii să trăiască după învă-

țătura Bisericii, el dădea dovadă, cel dintâiu, că trăește cu adevărat în duh creștin. Toate realizările din vremea aceea ale Înalt Prea Sfințitului Patriarh Justinian — ca și toată activitatea sa de atunci și până astăzi, — poartă semnul nepieritor al evlaviei și dragostei pentru Domnul. Acesta este zăcământul cel mai adânc și cel mai prețios, din care țâșnește puternică, fapta cea bună, tăria și dârzenia cu care Prea Fericitul nostru Patriarh duce la capăt toate inițiativile, menite să fie de folos Bisericii.

Peste această zestre sufletească, pe care neîncetat a sporit-o, s'a adăugat — cu prilejul chemării Înalt Prea Sfinției Sale la vrednicia arhierască — și o conștiință clară asupra misiunii arhieresti în lume. Încredințat că Arhiera continuă lucrarea mântuitoare a întregii slujiri a Domnului nostru Iisus Hristos, luminând, sfințind și cărmuind turma spre dobândirea fericirii, Înalt Prea Sfinția Sa a înțeles și a mărturisit, că activitatea arhierelui nu poate fi încătușată în forme statice de manifestare. Căci, deși temeiurile doctrinare ale sacerdoțiului creștin sunt și rămân mereu aceleași, purtând pecetea revelației și deci a veșniciei, — totuși propoveduirea învățăturii evanghelice, ca și mijloacele practice de pastorație și de acțiune misionară trebuie primenite fără încetare și adaptate mereu trebuințelor sufletești, posibilităților de înțelegere și condițiilor de viață, specifice fiecărei comunități religioase.

În felul acesta, apostolii Domnului nostru Iisus Hristos au de îndeplinit îndatoriri de ordin religios, și — decurgând din acestea — îndatoriri de ordin social. Ierarhia bisericească, deasemenea, trebuie să răspundă în fiecare clipă deopotrivă și imperativului permanent și neschimbat al răspândirii Cuvântului lui Dumnezeu, dar și cerințelor misionare și pastorale, impuse de preocupările sociale ale fiecărei epoci; să înțeleagă năzuințele drepte și sfinte ale celor pe care-i păstorește și să desprindă din comora nepieritoare a învățăturii evanghelice teneiuri de sprijin și îmbărbătare, pe calea împlinirii acelor năzuințe.

Poporul râvnește totdeauna după mântuire; el vrea să-și trăiască viața după legile și orânduirile drepte ale Celui Atotputernic; el simte în inima sa aceste porunci ale Tatălui Ceresc și le vrea împlinite. Pentru aceea, poporul se împotrivește acelor orânduiți sociale care necotesc spiritul de dreptate și de pace al legilor divine și care batjocoresc chipul lui Dumnezeu, înrobind pe om, subjugându-l și nimicindu-l. Poporul vrea să vadă instăpânindu-se în viața lui pământească legea dreptății și a libertății, legea muncii și a păcii, legea dragostei și a frăției, pe care le are înscrise în inima lui. Iar când el însuși își poate așeza orânduiți obștești — descătușându-se de sub jugul oricărei asupririi — pe această cale pornește hotărît.

Faptele petrecute în țara noastră și sub ochii noștri sunt dovada vie a acestor adevăruri. Dar poporul așteaptă și din partea păstorilor săi duhovnicești sprijin și îndrumare, în strădanile lui spre o viață nouă și fericită. El socotește că toți cei ce slujesc pe Domnul păcii și al dreptății, pe Domnul dragostei și al frăției, au datoriu să ajute, cu puterile lor, la înfăptuirea acelor năzuințe, pe care Mântuitorul Hristos, cel dintâi, le-a vestit între oameni. De aceea, mislunea arhierască este grea și plină de răspundere; este grea pentru că cere zel apostolic, tact pastoral și che-

mare lăuntrică; este plină de răspundere, fiindcă faptele ei se răsfâng și asupra Bisericii și asupra credincioșilor.

Cunoștința acestor grele îndatoriri a avut-o Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian încă din clipa în care a fost chemat de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Înalta treaptă a Arhieriei. La 13 August 1945, în marea Catedrală a Iașilor, Vlădica Justinian făcea atunci acest legământ, care înmănucează toate îndatoririle arhieresti:

- «Acolo unde este îndoială, eu să seamăn credință;
- «Acolo unde este întristare, eu să seamăn bucurie;
- «Acolo unde este desnădejde, eu să seamăn nădejde;
- «Acolo unde este ceartă, eu să seamăn pace;
- «Acolo unde este ură, eu să seamăn iubire;
- «Acolo unde este întunec, eu să seamăn lumină»!

Acest legământ — izvorit numai din conștiința clară a misiunii arhieresti a fost împlinit și este mereu împlinit de Înalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian. În puțină vreme, clerul și credincioșii au fost îndreptățiți să mărturisească, plini de bucurie, că «Arhieriu ca acesta ne trebuia nouă: cuvios, fără răutate, fără pată» (Evrei, VII, 26). Și cu adevărat astfel de Arhieri trebuie Bisericii lui Hristos, în toată vremea!...

Înalt Prea Sfințitul și Prea Fericitul Patriarh a izbutit să alunge chinul îndoelilor din sufletele șovăitoare, să îndepărteze mrejele întinse de emisarii unui scaun străin, al Vaticanului, care s'a înstrăinat de duhul Evangheliei, și să samene în inimile multor frați de ai noștri credința cea adevărată.

A izbutit, cu muncă mai presus de puterile omenești, să aducă bucurie și nădejdi în casele în care — din pricina grelelor urmări ale războiului — își făcuse locaș statornic întristarea și desnădejdea. A izbândit să samene pace între frații de aceeași credință pe care îi desbinaseră calculele interesate ale unui împărat din Viena; și neconținut se dovedește semănător al Păcii și luptător dărz pentru Pace între oameni. Între cei ce se urau a adus iubire, iar în întunerecul ce cuprinsese — de-a-lungul anilor — sufletele multor slujitori ai altarelor, a aprins lumina vie a adevăratelor învățături evanghelice, chemându-i «să se apropie de Dumnezeu cu inima curată...; «să păstreze deplinătatea credinței, să se curețe de cugetele rele și să ia aminte unul la altul spre îndemnare la dragoste și la fapte bune» (Evrei X, 21—25). Chemarea Înalt Prea Sfințitului Patriarh a avut răsunet în sufletele preoților noștri și astfel slujitorii altarelor vin aici să aprindă lumină din lumină, să desprindă un nou îndemn la muncă în ogorul Bisericii lui Hristos.

Iată, așa dar, cele două izvoare din adânc, ale tuturor înfăptuirilor Prea Fericitului Patriarh Justinian. Dar lor li s'a adăugat și legătura directă și permanentă pe care Întăistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a știut să o păstreze cu mulțimea fără de număr a celor păstoriți. Căci Înaltul nostru Păstor a avut mereu urechea ațintită spre vrerea poporului: i-a cunoscut suferințele din trecut și i-a înțeles năzuințele pline de încredere de acum. Legătura firească statornicită între copilul din Suesții Vălcii și consătenii săi, s'a extins apoi la legătura sinceră a preotului din Băbeni cu credincioșii săi, ca să ajungă mai târziu până la o legătură indestructibilă și tot atât de firească între Patriarhul Bisericii străbune și întreaga

sa turmă cuvântătoare. Din această legătură nemijlocită cu slujitorii altarelor au pornit toate măsurile înțelepte prin care Inalt Prea Sfinția Sa a reorganizat viața internă a Bisericii, toate așezămintele de ajutorare a preoției și toate legiuirile cu care s'a îmbunătățit viața clerului. Din legătura strânsă și permanentă cu mulțimea credincioșilor au sporit puterile de muncă și de rodnice înfăptuiri semănate cu dărnicie de-a-lungul celor trei ani ce s'au scurs dela înscăunare.

Intr'acest clip a putut vedea Prea Fericitul Justinian că la 6 Iunie 1948, când urca pe scaunul patriarhicesc cel de al treilea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, dar cel dintâiu în noua orânduire pe care însuși poporul o dăduse Statului, — că preoțimea și credincioșii așteptau să găsească în Inalt Prea Sfinția Sa «omul cel nou», păstorul cel nou, pe care îl cereau vremurile înnoitoare în care trăim astăzi. Și Inalt Prea Sfinția Sa a fost cu adevărat un om nou: înnoit în duh, înnoit în credință curată, înnoit în dragoste fierbinte pentru Biserică și pentru Hristos. Numai în trei ani de zile a răspuns pe deplin tuturor nădejdlor; numai în trei ani de zile a realizat înfăptuiri pentru care s'ar fi cerut o viecea de om; numai în trei ani de zile a avântat în larg nava Bisericii și a dat avânturi de nebanuit misiunii pastorale.

Și tot din legătura sa cu obștea celor credincioși a incolțit în sufletele tuturor nefarmurita dragoste cu care este astăzi înconjurat Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian pretutindeni; inima sa deschisă, cuvântul său cald și hotărît sunt daruri pe care dela bunul nostru popor le-a dobândit și pe care poporul știe să le prețuiască după cuviință. Dragostea I. P. S. Sale, pentru cei aflați sub părinteasca sa oblăduire a rodit în sufletele tuturor dragoste pentru Inaltul Păstor; încrederea Inalt Prea Sfinției Sale în puterile și împlinirea năzuințelor spre mai bine ale credincioșilor a rodit în sufletele lor încredere în povățuirile și îndrumările Părintelui Bisericii.

Dar toate acestea n'ar fi primit cununa deplinei izbândiri, dacă I. P. S. Patriarh Justinian n'ar fi trăit întotdeauna și n'ar trăi și astăzi în duhul Evangheliei și al Ortodoxiei. De aici a desprins I. P. S. Sa tăria de caracter, neînduplecarea în fața greutăților și neșovăitoarea purtare până la capăt a muncii începute; înarmat cu arma Evangheliei pe care Ortodoxia noastră a păstrat-o nealterată — I. P. S. Patriarh Justinian știe că Hristos și cei cari îi slujesc Lui, nu pot fi biruiți în veac.

Evlavia innăscută cu care a pornit în viață, conștiința misiunii de apostol al Domnului și dragostea pentru cei mulți din mijlocul cărora s'a ridicat, dar pe care nu i-a părăsit niciodată, — se încheie în bolta trăirii adevărilor evanghelice.

Învățătura Sfințelor Scripturi nu este pentru Prea Fericitul nostru Păstor o expunere de doctrină, care trebeie cântărită și drămuțită și care poate fi luată drept pretext de desbatere și controverse; ea este, în concepția Întâistătătorului nostru, izvor de viață, unicul izvor dătător de viață. Evanghelia nu se învață, numai pentru a o dăruia altora; ea se trăiește. Numai cel ce trăiește în tot timpul și în tot locul, poate deprinde și pe altul să o trăiască.

Iar din duhul Ortodoxiei, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a deprins dragostea și prețuirea pentru sobornicitate. Dragostea frățască

care domnește între I. P. S. Sa și toți membrii Sf. Sinod, grija pe care o poartă mereu, ca acest suprem for de conducere al Bisericii noastre să-și exercite toate prerogativele sale canonice, au chezășuit colaborarea strânsă și frățească dintre Întăistătătorul nostru și ceilalți ierarhi. În toate marile acțiuni, care au înălțat Biserica noastră, inițiatorul a fost Prea Fericitul Patriarh Justinian, dar hotărârea a aparținut totdeauna Sf. Sinod. Numai așa se explică faptul, că în marea problemă a apărării păcii, împotriva instigatorilor la un nou războiu, Biserica Ortodoxă Română s'a alăturat frontului celor ce apără pacea, în totalitatea ei, dela întregul Sf. Sinod, până la cel mai umil slujitor al altarelor sale. «Propoveduind pacea și luptând pentru ea, a spus I. P. S. Patriarh Justinian, noi suntem în rosturile permanente ale misiunii noastre apostolice». Acest adevăr nu-l poate înțelege cel care tâlcuește Scripturile după slovă, ci numai acela care trăește mereu în duhul lor.

Iată, după priceperea noastră, taina care a stat la temelia realizărilor din cei trei ani de păstorire a Prea Fericitului Patriarh Justinian, iată izvoarele din care au pornit acele mărețe înfăptuiri, care au mărit prestigiul Bisericii noastre peste hotare și dragostea credincioșilor înlăuntru.

Am încercat să descifrăm această taină, pentru că ea este chezașia izbânzilor de mâine.

Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpâne,

Ați spus cândva, într'o împrejurare asemănătoare, că «până pe culmea împlinirilor depline, mai este cale lungă». Suntem pe deplin încredințați că veți străbate toată această lungă cale, din biruință în biruință și facem legământ să Vă urmărim cu devotament și cu fiiască dragoste pe drumul ce duce «spre culmea împlinirilor depline», ascultându-Vă îndrumările și îndemnurile.

Pilda I. P. S. Voastre ne călăuzește pe toți, după cum lumina lui Hristos luminează tuturor, iar slabele noastre puteri sunt mereu înzecite de dragostea părintească și înțelepciunea cu care ne păstoriți.

Pentru toate acestea, rugăm pe cel Atotputernic să Vă dăruiască zile bune și îndelungate, pentru slava Sfintei Sale Biserici, pentru buna sporire a dreptei credințe pe pământul scumpei noastre Patrii R. P. R.

Și, în numele tuturor celor de față, Vă zicem din adâncul inimilor, fiiască urare:

Intru mulți și fericiți ani, Inalt Prea Sfințite și Prea Fericite Stăpâne.

Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian a mulțumit pentru urările făcute și a indemnăt preoșimea să nu precupețească nicio strădanie, pentru a lupta consecvent împotriva celor ce pun la cale noi măceluri, și pentru a face să triumfe cauza sfântă a păcii în întreaga lume. Inalt Prea Sfinția Sa a binecuvântat pe toți cei ce implineau porunca evanghelică a stujirii păcii și a chemat clerul ortodox la acțiune și mai susținută pentru propovăduirea temeiurilor dreptei credințe.

Festivalul s'a încheiat prin proiectarea unor filme documentare cu conținut religios.

SFINȚIREA BISERICII DIN CERMEGEȘTI, CTITORIA I. P. S. PATRIARH JUSTINIAN

„Insemnatu-s'a aici, spre știință, că această sfântă Biserică, cu hramul „Cuvioasa Parascheva”, a fost așezată pe locul acesta din Comuna Cermegești, satul Suești, Regiunea Vâlcea, de către Inalt Prea Sfințitul Justinian, Patriarhul României, în anul 1951.

„Cunoscut ne-a fost, după isvoadele mai vechi, că lăcașul acesta, măestrit din lemn, a fost durat mai întâi în Maramureș, înainte de anul 1700 și apoi strămutat în Comuna Breaza-Prahova, în anul 1939.

„De acolo, strămutatu-s'a iarăși pe acest loc și a fost înălțat prin râvna, osteneala și toată cheltuiala Inalt Prea Sfinției Sale Justinian, Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al României, ca să fie lăcașul acesta spre folosul, mângâierea și mântuirea sufletelor credincioșilor acestui sat, în care, acum cincizeci de ani, s'a născut Inalt Prea Sfinția Sa; încă și spre fericita pomenire a sufletelor părinților săi Marin și Elena și a tuturor celor din neam.

„S'a sfințit acest sfânt lăcaș astăzi 1 Mai 1951 — în a treia zi a Sfințelor Paști — de către însuși Prea Fericitul său Ctitor, Patriarhul Justinian, împreună cu Prea Sfințiile Lor Iosif, Episcopul Râmnicului și Argeșului și Theoctist Botoșaneanul, Episcop Vicar al Sfintei Patriarhii, înconjurați fiind de un sobor de preoți și diaconi”.

Pisania aceasta, întărită cu iscăliturile părtașilor la sfințire, pecetluită în metal și zldită în stâlpul Sfântului Prestol, este prin sine grăitoare despre săvârșirea lucrului celui bun, de către Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian în satul obârșiei sale. Așa încât diacului cronicar li rămâne numai să apese condeii pe unele fapte în treacăt pomenite și să mărturisească asupra frumuseței sfântului lăcaș așezat, de curând, strajă peste Cermegeștii Vâlciei.

Căci, desfăcută, bârnă cu bârnă, dintr'un loc în care nu putea rodi, bisericuța de lemn a fost ridicată din nou în loc de cinstire și de închinare. Iar Inalt Prea Sfințitul Patriarh a așezat la temelia ei nu numai osemintele părinților săi și nu numai cheltuială de bani, ci și multă ostenală trupească, izvorită din osârdia duhului pentru cele sfinte. Timp de săptămâni întregi, Inalt Prea Sfinția Sa a străbătut drumul lung dela București la Vâlcea, strecurat printre treburile cele de obște ale Bisericii, și ochiul său de neîntrecut gospodar a veghiat ca lăcașul să fie ridicat în toată aleasa lui frumusețe.

Privită din vale, biserica, împlântată pe culme, săgetează văzduhul cu turla ei înaltă și ascuțită, isvodită de meșteșugul maramureșean. Așezată straje peste sat, pare un heruvim înălțat pe vârfuri, cu aripa desfăcută către paftaua cerului. Lăcașul încântă ochiul și mișcă simțirea cu înfățișarea lui cea dinafară, iar, odată intrat în el, creștinul își simte sufletul înmiresmat de osebită evlavie. Arcuirea alungită a boltii, sfinții străvechi zugrăviți în culori palide, catapeteasma cioplită de mână iscusită, odoarele cele noi, potrivite cu întregul înlăuntrului pregătesc sufletul pentru închinarea smerită la Dumnezeu.

Iar sfințirea s'a făcut în cea de a treia zi a Sfințelor Paști. Părtași ai acestui praznic, alături de Inalt Prea Sfințitul Ctitor, au fost: I. P. S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, P. S. Iosif, Episcopul Râmnicului și Argeșului, P. S. Theoctist, Episcop Vicar al Sf. Patriarhii, P. C. Pr. Gheorghe Pașoi, Consilier Administrativ în Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, P. C. Pr. Al. Zamfirescu, Consilier Ad-tiv în Sfânta Episcopie a Râmnicului și Argeșului, P. C. Pr. Em. Lăstun, protoiereu al Raionului Lădești, P. C. Arhid. C. Sacerdoțeanu, împreună cu alți numeroși oaspeți. Popor mult, în alese straie de sărbătoare, a înconjurat biserica sub însoțirea de primăvară și a ingenunchiat, împreună cu vlădicii, înaintea ușilor care i se deschideau acum, după atâta vreme. P. S. Theoctist a săvârșit apoi Sfânta Liturghie, în mijlocul căreia s'a făcut piosă pomenire a ctitorilor celor vechi, a părinților I. P. S. Patriarh, precum și a tuturor celor răposați din obștea satului.

La sfârșit, soborul a ieșit în fața bisericii, înaintea mulțimilor se-toase de cuvânt. Și nu fără ușoară tremurare de glas, Inalt Prea Sfințitul Patriarh Justinian, de pe treptele lăcașului, și-a îndreptat ochii către popor și a cuvântat:

Dragi consăteni,

Luăm parte astăzi la unul din cele mai mari praznice pentru satul nostru: sfințirea acestei biserici, îndelung dorită de credincioșii întregului sat.

A rânduit Bunul Dumnezeu, prin aleșii clerului și ai poporului, ca fiul acestui sat, acela care și-a petrecut copilăria cu mulți dintre voi, timp de douăzeci și doi de ani, acela care, cu mulți dintre cei de față, a păzit oile pe dealurile din jur, acela care a cosit fânul, a săpat porumbul și a secerat grâul cu voi, acela care, mai târziu, a fost pregătit de părinți să

devină preot în satul lui, acela care, urmând șirul preoților în neamul său, s'a făcut preot și a înjghebat familie în mijlocul satului în care a crescut, să fie chemat a cârmui astăzi destinele Bisericii Ortodoxe Române. Am văzut în aceasta o chemare și o cinstire pentru mine, dar o cinstire și pentru satul meu. Gândul meu s'a îndreptat către voi laolaltă și m'am hotărît să pun capăt unor frământări pe care le-am trăit și eu alături de obștea satului, frământări care mi-au pricinuit multă mâhnire, ca și vouă tuturor, fiindcă ne lipsea locul de închinăciune.

Biserița cea veche a fost închisă încă de acum 60 de ani și apoi, împovărată fiind de greutatea vremii, s'a dărâmat. Înaintașii noștri au murit cu durerea că urmau să fie îngropați într'un cimitir în care nu era nici biserică și nici măcar clopot. Părinții mei au murit, deasemenea, cu părțasia acestei dureri; la rândul meu, am purtat în suflet moștenirea acestei străvechi mâhniri că în satul nostru nu este o biserică prin care să se binecuvinteze sufletele, casele și copiii din obștea noastră.

A vrut Dumnezeu să punem capăt acestei dureri. Am făcut această biserică și primul meu gând de mulțumită s'a îndreptat către Cel Atotputernic care m'a ajutat. Cu nici un chip să nu uitați a pomeni pe cei cari, acum 260 de ani, au ridicat, cu palmele lor, această biserică, unde, în Maramureș. Ei sunt primii ctitori de aici și la toate sfintele slujbe vor fi de față pomeniți.

Tot ce e cuprins înăuntrul bisericii, veșminte și odoare au fost dăruite de mulți credincioși care au dorit să fie ctitori alături de mine. Să vă rugați pentru ei.

Sunt dator ca, în numele vostru, să mulțumesc din toată inima Înalt Prea Sfințitului Firmilian, Mitropolitul Olteniei, Prea Sfințitului Iosif, Episcopul Râmnicului și Argeșului, Prea Sfințitului Theoctist, Vicar al Sfintei Patriarhii, precum și părinților consilieri, părinților diaconi și celorlalți slujitori, care s'au ostenit să vină cu mine și să împartă binecuvântare peste satul nostru.

Mă îndrept cu un gând de mulțumire către voi care ați întâmpinat cu bucurie ridicarea acestei biserici și v'ați trudit cu mine la lucrul de aici, fie cu brațele, fie cu animalele de muncă. Vă mulțumesc din toată inima și vă încredințez că obolul ce ați dat, întocmai ca acela al văduvei sărace din Evan-

ghelie, va fi bine primit înaintea lui Dumnezeu. Mie nu-mi aparțin decât cheltuelile făcute cu transportul, cu reclădirea și cu întregirea podoabei picturale a bisericii.

Mi se umple sufletul de bucurie și de nădejde. Văd aici, de față, pe toți cei care s'au ostenit să aprindem o făclie pe această culme de deal. Să rămână această făclie în veci aprinsă și să vă bucurați. Să faceți ca și corăbierii care, plutind în noapte pe valurile înfuriate ale mării, așteaptă cu sete să vadă farul din port, pentru a-și ancora corabia la limanul cel cu bun adăpost; așa și voi, cei ce plutiți pe marea acestei vieți, să vă îndreptați corăbiile sufletelor spre farul acesta luminos ce strălucește, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, peste sat și peste voi toți.

Iubiți consăteni, biserica e ridicată. Rămâne ca ea să fie încălzită de inimile voastre. Rămâne ca ea să aibă viață, să trăiască prin dragostea voastră de Dumnezeu. Pășind în ea, să vă cutremurați sufletele, să vă lepădați de rău, și să vă iubiți unii pre alții, aducându-vă aminte de cuvintele Mântuitorului: „Când va fi să aduci darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo și mergi, întâi împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău” (Matei V, 23-24). Tot așa și voi să uitați toate necazurile și răutățile, pentru ca, închinându-vă, să vă fie rugăciunile ascultate. Să iertați greșalele celor ce vă greșesc, „că de veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru cel ceresc, iar de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșalele voastre” (Matei VI, 14-15). Iată, vă îndemn ca aceste două țineri de minte să le aveți pururea treze în cugetele voastre.

Și vă mai îndemn: așa cum îngrijiți de gospodăriile voastre, de case și de ogoare, așa să vă îngrijiți de sufletele voastre, ca ele să fie adăpate cu binecuvântarea lui Dumnezeu și cu bucuria învierii lor întru mântuire. „Căci ce va folosi omului de ar câștiga lumea întreagă, iar sufletul său își va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Matei, XVI, 26). Astfel acum, când în satul vostru este biserica voastră, altarul vostru unde veți putea merge să ascultați învățătura Domnului Hristos, nu uitați că prima grijă trebuie să vă fie de sufletele voastre. Și să nu uitați, deasemenea, că viața voastră pașnică e în funcție de conducerea țării. Deaceia, în rugăciunile ce se fac, să vă rugați și pentru stăpânire,

pentru ca Dumnezeu „să ferească țara noastră de ciumă, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea asupra-ne a altor neamuri și de războiul cel dintre noi”. Să nu vă uitați datoria față de Patrie, față de țara noastră.

Biserica aceasta nu e măreață, nu are podoabe scumpe și nu e suflată cu aur. E de lemn. O bisericuță simplă, smerită în evlavia ei, dar nădăjduitoare spre cer. Sf. Ioan Gură de Aur spune: „Odinioară erau potire de lemn, dar preoți de aur”. Vă spun și eu, după pilda lui: am adus aici o biserică de lemn; căutați să fie sufletele voastre de aur; să fie mari, să se înalțe pururea spre Dumnezeu, să fie bogate de darurile dumnezeiești.

Vă dăm în primire această biserică și vă rugăm să vă îngrijiți de ea ca de sufletele voastre. Dacă voi constata cândva că închinătorii vor fi atât de mulți încât nu vor mai încăpea în acest smerit lăcaș de acum, vom ridica una mai încăpătoare și mai măreață. Până atunci, însă, voim să vedem cum crește dragostea voastră față de Dumnezeu.

Lăsându-vă și întorcându-mă spre rosturile de fiecare zi, vă binecuvintez din toată inima și vă încredințez că, în rugăciunile mele, nu voi uita satul meu, pe țăranii mei de aici, mai cu seamă că sub altarul acestei biserici mi-am îngropat părinții care mi-au dat viață acum cincizeci de ani. Mă rog lui Dumnezeu ca, la chemarea cea sfântă, să mergeți cu toții în ceata cea deadreapta a celor împărtășiți de mântuirea cea veșnică. Dumnezeu să vă binecuvinteze pe voi, casele voastre, holdele voastre și să vă sporească numai în bine, munca voastră.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi cu toți. Amin.

Nu putea rămâne suflet nemișcat. Ochii poporenilor se iluminaseră de lacrimile bucuriei. Cel răsărit din mijlocul lor le împărțea acum binecuvântare și mângâiere. Jertfele străbunilor n'au fost zadarnice, peste osemintele muceniei s'a ridicat temelie nouă, ctitorită de mână tare și de braț înalt.

Și Prea Fericitul Patriarh, împreună cu aleșii oaspeți, a coborât povârnișul dealului, urmărit de urările norodului și de sunetul triumfător al clopotului, care nu se mai auzise de amarnică vreme.

Arhidiaconul VARTOLOMEU

I N Ș T I I N Ț A R E

Institutul Teologic de grad universitar din București, Str. Sf. Ecaterina Nr. 2 aduce la cunoștință că înscrierile în anul I se fac până în ziua de 9 Octombrie 1951.

Candidații vor prezenta următoarele acte:

1. Extras de pe actul de naștere.
2. Certificat de studii (diploma de bacalaureat, diploma de seminar, sau certificat de absolvire a unei școli medii).
3. Recomandarea oficială a Chiriarhului Eparhiei respective.
4. Certificat de cetățenie.
5. Certificat de botez.
6. Certificat de starea materială a părinților.

Examenul de admitere se va ține în ziua de 10 Octombrie 1951, ora 8 dimineața și va consta din:

1. Vizita medicală.
2. O lucrare scrisă din limba și literatura română.
3. O probă orală din Constituția R. P. R.
4. O probă orală, care va verifica cunoștințele religioase și aptitudinile muzicale ale candidatului.

Toți studenții admiși vor fi interni.

Studenții recomandați de către Eparhiile respective vor fi bursieri, semi-bursieri și solvenți, — în raport cu mediile obținute și posibilitățile materiale ale părinților.

Examenul de admitere pentru cursurile de magistru în Teologie va avea loc la data de 20 Octombrie 1951.

Se pot înscrie numai candidații care au obținut la teza de licență calificativul «Foarte Bine» sau «Excepțional», având recomandarea Chiriarhului.

Examenul va consta din următoarele probe pentru toate ramurile teologiei: limbile sacre nou testamentare și patristice: greaca și latina.

Pentru candidații la specializare în teologie biblică se cere în plus limba ebraică.

Limba rusă și o altă limbă modernă.

Teologie comparată.

Vor fi declarați reușiți cei care au obținut cel puțin media generală 8 (opt).

Pentru fiecare an vor fi 10 locuri (câte două locuri pentru secția biblică și istorică și câte trei locuri pentru secțiile: sistematică și practică).

Sesiunea pentru susținerea examenelor de toamnă, pentru studenții Institutului, începe în ziua de 9 Octombrie 1951.

Deschiderea cursurilor va avea loc în ziua de 15 Octombrie 1951.

RECTORATUL

CUPRINSUL:

	<u>Pagina</u>
1. LA TREI ANI DE PATRIARHAT, de <i>† Antim, Episcopul Buzăului</i>	3
2. FERICIȚI FACATORII DE PACE, de <i>Gala Galaaction</i>	7
3. I. P. S. PATRIARH ȘI NOUA INDRUMARE A ÎNVAȚAMANTULUI TEOLOGIC, de <i>Pr. Prof. Petru Rezuș</i>	9
4. O NOUA DISCIPLINA ÎN ÎNVAȚAMANTUL NOSTRU TEOLOGIC, de <i>Prof. Em. Vasilescu</i>	13
5. O ARHIPASTORIE MISIONARĂ, de <i>Pr. V. Gregorian</i>	22
6. REALIZĂRI ADMINISTRATIVE ȘI GOSPODĂREȘTI ÎN ARHIE- PISCOPIA BUCUREȘTIILOR, ÎN TREI ANI DE ARHI- PASTORIE, de <i>Pr. Gh. I. Soare</i>	29
7. VIAȚA CULTURALĂ ÎN EPARHIE, de <i>Pr. D. Cristescu</i>	37
8. I.P.S. PATRIARH ȘI PROBLEMA CATEHIZĂRII, de <i>Pr. V. Godeanu</i>	51
9. VIAȚA NOUĂ ÎN MONAHISM, de <i>Arhimandrit Atanasie Gladcovschi</i>	54
10. PEA FERICITUL PATRIARH JUSTINIAN ȘI TRECUTUL BISE- RICII ROMANEȘTI, de <i>Diacon Prof. Gh. I. Moisescu</i> . . .	60
11. PARACLISUL MANASTIRII ANTIM, de <i>Preotul Nae Popescu</i> . .	71
12. ÎMPORTANȚA CANONICĂ ȘI PASTORALĂ A VIZITEI I. P. S. PA- TRIIARH JUSTINIAN ÎN EPARHIILE DIN ARDEAL, de <i>Pr. Gogu E. Sârbu</i>	77
13. CANTĂREȚII BISERICEȘTI ȘI ȘCOLILE PENTRU PREGATIREA LOR, de <i>Pr. Victor Popescu</i>	83
14. SĂRBĂTORIREA ÎNALT PEA SFÎNȚITULUI PATRIARH JU- STINIAN, CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A TREI ANI DE ARHIPASTORIE	88
15. SFÎNȚIREA BISERICII DIN CERMEGEȘTI-VALCEA, de <i>Arhidla- conul Vartolomeu</i>	90

**TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
BUCUREȘTI**